

logá ako na záložky (FPU v rámci, ŽSK, KK CA, Mesto Turzovka, Obec Klokočov)

JURINOVA JESEŇ 2023

**Zborník vybraných prác 19. ročníka
Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby**

**Kysucká knižnica v Čadci
v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
2023**

Na úvod už k devätnástej „Jurinovke“

Celoslovenská literárna súťaž v písaní duchovnej tvorby s medzinárodným presahom s názvom *Jurinova jeseň* sa v Kysuckej knižnici v Čadci organizuje už devätnásty raz a budúci rok budeme, pevne verím, oslavovať jej ďalšie okrúhle jubileum. Patrí sa teda hneď na úvod poďakovať všetkým organizátorom i podporovateľom tohto vzácneho podujatia.

Každý rok príde do súťaže množstvo originálnych autorských prác, pričom okrem stálic, sa vždy prihlásia aj noví autori, ktorí chcú poznať názor odbornej poroty na vlastnú tvorbu a zažiť atmosféru *Jurinovej jesene*. Štatisticky to v rámci tohto ročníka vyzerá nasledovne. Odborná porota v zložení Ján Gallik, Katarína Džunková a Teodor Križka hodnotila súťažné práce celkovo 44 súťažiacich v kategóriách poézia a próza, ktorí zaslali spolu 147 súťažných prác. Niektorí autori poslali svoje príspevky do oboch kategórií. V kategórii poézia bolo hodnotených 30 autorov, ktorí zaslali 118 súťažných prác a v kategórii próza 18 autorov a 29 prozaických textov.

V oboch kategóriách si odborná porota mohla prečítať mnoho zaujímavých textov, ktoré sú napr. v próze často inšpirované samotným životom, súčasnými spoločenskými problémami či nadčasovými udalosťami, ktoré sa odohrali v minulosti. Pozoruhodné sú však aj prózy, ktoré môžeme žánrovo zaradiť k mýtom, fantasy či rozprávkam. Čo sa týka poézie, tak viaceré básne majú výraznú duchovnú hĺbku, autori/autorky pracujú s krásnou obrazotvornosťou, so špecifickými motívami s nosným sémantickým ukotvením. Všetky ocenené práce, ktoré si môžete prečítať v tomto zborníku, majú originálnu autorskú pečať, z hľadiska techniky písania a vôbec umeleckého štýlu sú na veľmi dobrej úrovni. V mnohých vybadať existenciálny vzťah autora/autorky k Bohu i k človeku ako svojmu blížnemu. Varujú pred povrchnosťou, pred plytčinou, ponárajú sa do tajomstiev, z ktorých dokážu vyloviť slová priam inkarnované do absolútnej Lásky, ktorá ich isto inšpiruje k tvorbe. Verím, že aj pre nich platí známe Papiniho stanovisko z *Listu básnikom*, že všetci „básnici pred Kristom a po ňom nie sú nič iné ako osvetľovači evanjelia, čo aj o tom nevedia, alebo sa proti tomu zdráhajú. Skutočná poézia je podobne ako Kristus Cesta, Pravda a Život“.

Oceneným autorom v oboch kategóriách prajem veľa ďalších úspechov v tvorivej práci, organizátorom mnoho síl a aj naďalej úžasného entuziazmu, ktorý každoročne vkladajú do tejto ušľachtilej práce na poli slovenskej kultúry, ako aj podporovateľom súťaže i celého festivalu duchovnej tvorby a, samozrejme, Vám všetkým príjemné čítanie.

Ján Gallik

ZÁPISNICA

z vyhodnotenia Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza Jurinova jeseň 2023

Odborná porota pracovala v zložení: **Ján Galík** (predseda),
Katarína Džunková a Teodor Križka (členovia)

Odborná porota hodnotila súťažné práce celkovo 44 súťažiacich v kategóriách poézia a próza, ktorí zaslali spolu 147 súťažných prác. Niektorí autori zaslali svoje príspevky do oboch kategórií. V kategórii poézia bolo hodnotených 30 autorov, ktorí zaslali 118 súťažných prác a v kategórii próza 18 autorov a 29 prozaických textov. Odborná porota navrhuje udeliť ocenenia týmto súťažiacim:

POÉZIA

1. miesto: **Ondrej Šály** (*Stopy; Popamäti; Čakanie; Snaha*)
2. miesto: **Lenka Kóňová** (*Ochranca; V nemom úžase; Želanie*)
3. miesto: **Anna Lažová** (*Hriech a kríž; Deň ako každý iný; Bezradnosť; ****)

Čestné uznanie:

Janka Bojňanská (*Domov; Plynutie; Poznanie; Rozpor*), **Michal Dušička** (*Cudzinec; -; Význam*), **Edita Ďurčová** (*Nad obzorom*), **Michal Šimon Hradský** (*najkrajšie úsmevy; tichá ceruzka; Tichý plač; Kána*), **Mária Krajčová** (*Pavlov závod*), **Darina Milčová** (*Kedy sa zrodí báseň?; Úsmev*), **Petra Pekarovič Oravcová** (*Rána; Ako kamene na ceste; V nádeji*)
Júlia Rakovská (*Keď príde zima; Keby som videl*)

PRÓZA

1. miesto: **Jozef Páleník** (*Rozlúčka; Upratovanie*)
2. miesto: **Jana Belková** (*Pokora nad zlato; Najkrajší darček*)
3. miesto: **Jozef Kottro st.** (za pravidelné zasielanie reportáže zo slovenských pútí, reflektovanie duchovného života vo svojom okolí aj vlastnej minulosti. *Do zborníka navrhujeme: (Aká je naša viera; Krížová cesta môjho života)*)

Čestné uznanie:

Mária Ivančíková (*Mier je krehká lavička...*), **Matúš Červienka** (*Stretnutie*), **Edita Ďurčová** (*Mlčanie anjelov*), **Judita Ďurčová** (*Kde kotvia severné lode*), **Lenka Kóňová** (*Ostrov princeznej Elsemarie*), **Katarína Holcová** (*Obed*), **Petra Maruškaníčová** (*Ako farár naučil chlapov z dediny do kostola chodiť*), **Juraj Tuhársky** (*Cesta ku kalvárii*), **Daniela Turiaková** (*Čertík a jeho koniec škodoradosti; Strigôň a vlastná vymyslená modlitba*)

CENA JÁNA HARANTU

Sestra Mária Bonaventúra (Terézia Šmidová), OSF (*Čudná doba (ne)ľudská; Nad hrobom matky; Naposledy...; Pre pocit všemoci; Cestu do neba; Prví sme na rane; Trvalý výkrik*)

V Bratislave 20. septembra 2023

CENA JÁNA HARANTU

**SESTRA MÁRIA BONAVENTÚRA
(TERÉZIA ŠMIDOVÁ), OSF**

SESTRA MÁRIA BONAVENTÚRA (TERÉZIA ŠMIDOVÁ), OSF

Čudná doba (ne)ľudská

Aby už prestal
štekot zbraní
voči tomu,
kto sa neubráni.
Je možno neznámy
a na okraji.
Komu je zase treba
jeho biedy,
keď ledva prežije
z ruky do úst,
po bohatých
odpad triedi,
pri Lazarovom stole sedí.
A aj tak
ktosi so zbraňou
za chudákom
ešte sledí.

Nad hrobom matky

Schúlim sa
do kľbka bolestí.
Cez slzy vidím
až na dno,
kde si len Ty:
jediný Boží Syn na kríži,
ktorému človek i sebe
práve až tak veľmi ublížil.
Len slza zmýva mi
bolestné padnutia,
tam v hĺbke zo srdca
a z kríža žiariaca páľava
Lásky - tak sväto horúca.

Naposledy...

tá poznámka:
kvety pre „mami“,
ruže biele,
tie, čo jej tatičko
tak vedel vyspievať,
zo srdca darovať,

ku sviatkom priat'.
A čo teraz ja,
dve biele a stuha,
nie čierna,
ona je predsa živá.
I tak len na chvíľu
jej telo mi skrýva
hliny prach, ach.
Ona je predsa
s láskou matky pri mne,
utiera slzu, čo po tvári
(keď to skladám)
mi steká, plyníe.
Dala som jej ich do hrobu
a padli pod rakvu,
aby aspoň tam mala
na ružiach ustlané,
keď život nebol
často ružový,
a predsa krásny,
s malými na rukách
a s láskou matky v srdci,
po ktorej boli
tak veľmi žiaduci
a pre ňu súci
všetci jedenásti
(jej sirôtky).

Pre pocit všemoci

Lebo Pán sa ujíma
svojich biednych,
smrteľných dvíha
z prachu.
Hoci sme si neraz
sami nasypali hrachu
pod nohy
a nahnali iným strachu
pre pocit všemoci človeka,
pána, ktorý sa zabudol,
zabudol, že je tu Ktosí viac,
pred Ním sa
nebo i zem skláňa.
Ten, ktorý dvíha
z prachu bedára
a má ho stále na očiach,
keď ho i dnes pre ľudskú pýchu
atómové šípy novoveku
ráňajú, nivočia.

Cestu do neba

Ked' budeš opäť
na Veľkonočnom kríži visieť
pre mňa len preto,
že si chcel na mňa myslieť,
nech pomyslím aj ja
raz konečne na Teba,
i to, že Tvoj – môj kríž
ukazuje ďalej, vyššie:
cestu do neba.

Prví sme na rane

Prví sme na rane,
lebo rehoľníci,
na Božom
i ľudskom výslní.
Jednému na oslavu,
iným na zabitie súci,
lebo rehoľníci.
Potrební úbohým,
sami úbožiaci.
Pre Božie kráľovstvo
na obeť súci,
vždy takí boli,
lebo rehoľníci.
Boží nevoľníci,
služobníci.

Trvalý výkrik

V hrobe neostal si,
mŕtvy Boh!!!
I keď si človek
stále hudie svoje.
Kainovstvo zdedil.
Neostane natrvalo
v hrobe,
ani Tvoje,
ani to moje.
Má vystúpiť
s Tebou na nebesia,
človek, keď Ábel
tam z hĺbky
na povrch prederie sa:
ľudskosťou.

CENA PAVLA HRTUSA JURINU
v kategórii POÉZIA

I. miesto: ONDREJ ŠÁLY - *Stopy; Popamäti; Čakanie; Snaha*

II. miesto: LENKA KÓŇOVÁ - *Ochranca; V nemom úžase; Želanie*

III. miesto: ANNA LAŽOVÁ - *Hriech a kríž; Deň ako každý iný;
Bezradnosť; ****

Ondrej Šály

Stopy

Mláka ešte mokvá
a blato pod slnkom schne.

V očiach sa mi rosí
prach z popraskaných ciest.

Popamäti

Spod zhrbených ciest
sa na svet derú
spráchnivené slová,

raz sevrknú srdce
inokedy
dojmú hlasom,

vtedy
ďakujem za tvár.

Čakanie

Iné stopy
zvýšili tam po mne,

to v piesku našich chvíľ
ma viacej páľil breh.

Snaha

Gaštanové kvety sa tiahnu k nebu,
jeho modrá splýva s horami.

Pod lipami schne nasiaknutý mach

a zunovaný prameň
už nedbá na môj čas.

Podvečer načriem z vody
pre vysušenú stráň.

Cez kôpor stečie k malinám

LENKA KÓŇOVÁ

Ochranca

...na rukách ťa budú nosiť, aby si si neuderil nohu o kameň...
Žalm 9, 11-12

Zastaneš (ne)viditeľne na parketách
s kalužou vo vlasoch
Tvoju reč prekladá vietor
len tak opretý
o úvodzovky kvapiek

Barok umyl okná bezsnečnému nebu
a ty máš zmoknuté plecia
mojou štipkou dažďa

Objímaš ma bosými ranami
uchodených krídel
Zreteľne bdieš
kým ja nanovo
sedembolestne zrádzam

Si blízkosť zrodená z nebeskej klenby
Osamenie ma viac nepozná
Pretože si
Sme
Odjakživa dvaja

V nemom úžase

Koľko vzruchu skladá svet krídlam pod kolená
keď zaznejú z úľov medové struny za tmy
a vtáctvo obalené vo hviezdach
tak vysoko nad agátmi

Koľko súhvezdí sa zachveje na oblohe
keď sa noc v čiernom perí po stý raz
potkne na rose uloženej
pomedzi plásty

V koľkých tvárach anjel stával
čo vohnal im vietor slz do očí
a z rozpomienok prstov zaviala pieseň
presne tá bez slov
ktorú vyludzoval Boh
agátovým slákom
z mlkvých huslí zeme

Želanie

Túžim byť žiariacim večerom
pretekajúcim sa s drozdami
v čierňave ich hrdelných spevov
a roztrasenou hviezdou od vetra
dať bodku za uslzeným dňom

Túžim byť horou pod nebesami
skrytou v bielom opare hmly
a prehĺtať poetickosť vzduchu
z drevených pľúc

Obdar ma neskrotnou túžbou Pane
vidieť v každom strome báseň
a strofy žltúcich listov
nečujne vtlačiť postojáčky do zeme

Aby každý večer čo napísal čas
z nesplnených túžob
že nie som viac -
len duša prosto sklonená
pred tiarou lesa

ANNA LAŽOVÁ

Hriech a kríž

Hriech a kríž
Križ poskladaný
do dlaní hriešnika
vzývajúceho Božie slovo
v nádeji vylepšiť svoj osud
a nezostať hriešny ako farizeji
Deň čo deň opakuje
svoju nevinnosť
aby spokojne zaspal
a ráno opäť zradil
svoje predsavzatia

Deň ako každý iný

Vietor listuje vo vlasoch
Nahé steblo zápasí o život
Desím sa tajomného mraku
bez jasného videnia
Na oltár strachu
skladám žiaľ
a šepkám svoje pokánie
Zaostávam za svojimi myšlienkami
ukrytá v schránke tela
kým Boh plače

a svet páskuje farbami

Bezradnosť

Oheň hanby
rozpočítaný na drobné
pohlcuje bezradnosť tváří
objíma roztrasený deň
oblizuje skrížené ruky
ťaží krídla vtákov
vyletiť nad vyblednuté mesto
Východ slnka visí na niti

Dnes ľudská dôstojnosť
sa strháva ako steblá trávy
Výkriky sa strácajú
v srdci človečieho mrazu
V našom nenásytnom svete
aj korene stromov
túžia po vlahe
aby neostali nahí
od našich lží

ČESTNÉ UZNANIA

v kategórii POÉZIA

JANKA BOJŇANSKÁ - *Domov; Plynutie; Poznanie; Rozpor*

MICHAL DUŠIČKA - *Cudzinec; -; Význam*

EDITA ĎURČOVÁ – *Nad obzorom*

MICHAL ŠIMON HRADSKÝ - *najkrajšie úsmevy; tichá ceruzka;
Tichý plač; Kána,*

MÁRIA KRAJČOVÁ - *Pavlov závod*

DARINA MILČOVÁ - *Kedy sa zrodí báseň?; Úsmev*

PETRA PEKAROVIČ ORAVCOVÁ - *Rána; Ako kamene na
ceste; V nádeji*

JÚLIA RAKOVSKÁ - *Keď príde zima; Keby som videl*

JANKA BOJŇANSKÁ

DOMOV

Ticho je teplo
s ktorým tak jasne
súvisíme,

v čakárňach,
v kostole,
v autobuse,
v kine

a v očiach
nám chladne myšlienka
splývajúca
s podstatou,

vo vreckách
hrubých kabátov
zvierame
kľúče od dverí

pre prípad
možnej neviery.

PLYNUTIE

Dňami už redne
holubie brko
pod ľahkým krídlom
domova.

Nad rezký Hornád
vylieta zo skál
v návrate k raju
odznova.

Na Kvašných lúkach
ostrí mráz kosu,
oprie o mrivú
ostrvu.

V kútiku Vianoc
poddajnosť praská
oku sa zbiera
na slzu.

Mesačným tichom
dorastá kúzlo,
konármi smrekov
sa zachvieva.
Cez moje telo
a cez môj čas
letokruh píše
do dreva.

POZNANIE

Skúsila som
aj to, čo nechcem,
bezradná
ostala stáť
na polceste
vo výmoli
s boľavou päťou,
čo sa ťažko hojí
ako zlyhanie.

Viem,
každý z nás
si píše vlastný príbeh,
na istý čas
sa aj sám sebe stratí,
trhá si struny,
hojí sa na iných,
urobí vietor
v krehkých náladách.

V jednej z nich
ťa, priateľ môj,
strácam,
pri dolnom toku
hádzem kamene,
bez výhrad
život mi to zráta,

k vlnám sa modlím
objímajúc breh.

ROZPOR

Občas ani nechcem
veci pochopiť,
keby aj,
neviem,
kde skôr začať?
V každom ráne
je môj dlh
a spása
na ktorú sa odvolávam
s pokorou.
Som rozčesaná
do banalít,
z ramien mi padá habit
bezbožnice.
Až ma zaprisaháš
a nastavíš aj líce,
odhodlane
vyzobkám svetlo
z tvojej dlane
a sklamem.

MICHAL DUŠIČKA

Cudzinec

Pútnik kráča bosý

zomieraš nahý

—

ticho nemá meno: mlčí

Význam

Nie je láska
ani obeta
ruky nech bolia
kosti sa lámu

slovo je cesta

a srdce nemá viac krvi

EDITA ĎURČOVÁ

Nad obzorom

Túžim sa vzoprieť vetrom,
vanúciim nad morom.
Snívam o modrom azurite,
čo drieme na dne oceánov.
Žije tam v zajatí vodných rias,
ukutých z odtieňov tyrkysu...

Keď sivá noc roztvorí náruč,
rybári zaspia na morskom brehu.
Zátokou znie šum krídel.
Horizont tmavne, až je čierny.
Nebo sa kúpe vo svetle hviezd.
Upriem zrak na clivé hlbiny...
Kdesi tam v diaľke
plápolá svetlo lampášov.

Keby tak Ikaros zaletel k oblakom!

A úsvit nad plážou
ma zrazu prebudí zo sna.
Čajky už v krdľoch plávajú oblohou...

*Kochám sa pohľadom
na túto nevšednú panorámu...
Život je prikrátky na to,
aby ju vlastnými silami obsiahol.*

MICHAL ŠIMON HRADSKÝ

najkrajšie úsmevy

nachádzam v slzách

keď sklzneme z listu
zrazu sme pri zemi

Po čase príde mi
diaľka čarovnejšia
ako mnohé slová

slza je v mnohom
ako diaľka ktorá kríva

spolu čakáme
na blízkosť.

tichá ceruzka

pokojne
zmenšuje
svoju váhu

pokojne
znáša príkorie
lúči sa
so svojou tvárou

lúči sa
duchovne
v poslednom
lúči svojej
pokornej
snahy.

Tichý plač

V nebi je oslava,
a ja som v plači.
Keď Ježiš zostáva,
svet zrazu krajší -

V srdci je rozvaha.

Lod' časom klesá,
a nádej oťažieva.
Daj, Pane, že sa,
objaví nová, celá...

A k Tebe dopláva.

Kána

tak každá prosba
je ako zrnko
účinná
Pán ma
neodmietol
občas som ako voda
milosťou sa mením
na dážď
na radosť
ale vždy chcem byť
blízko blízko
opakovanej nádeji.

MÁRIA KRAJČOVÁ

Pavlov závod

(1 Kor 9, 24)

Kúsok po kúsku
Čriepok po čriepku
Prelepuješ ma
– Zlátanú

Vedieš ma do mňa
Do hĺbky ohňa
Keď ráno bežím
K platanu

Nebudem skromná
Vydupaj zo mňa
Poslednú slzu
Zlámanú

Za veľkú zmenu
Chcem za odmenu
Cestu, čo vydám
Sa na ňu

DARINA MILČOVÁ

KEDY SA ZRODÍ BÁSEŇ?

(Poézia pre deti a mládež)

Keď ťa v bruchu sladko štekli lietajúce motýle,
a ak pocit, že máš krídla, oblečie sa do chvíle
trvajúcej večnosť, zrodí sa báseň.
Zázračne ako lán stebiel v klase.
Dúhová pečať na tričku blankytného neba,
tichý spev mora, voňavý bochník chleba.
Farebný šatník jesene,
dotyky rána na stene.
Láskavá náruč otca, mamy,
čo tíši búrky, celí rany.

Báseň ukrytá v nehe slova.
(Túžiš ho stokrát zopakovať.)
Vo vlasoch rozkvitnutej jari,
v úsmeve vetra, keď sa mu občas
účes nepodarí.
V krištáľoch prepletených dlaní
dvoch duší Bohom milovaných.

ÚSMEV

(Poézia pre deti)

Úsmev je veľkým kúzelníkom.
Vyčarí skvelé veci.
Pod'me sa, teda, milý priateľ,
pozrieť, čo skrýva v mešci.

Dobrá náladu.

Keď sa ráno zobudíš,
úsmevom pozdrav všetkých dokola.
Oči im slnkom zakvitnú,
chmúrny škriatok ich ľahko nezdolá.

Pocit, že nie si sám.

Keď stretnáš v parku starčeka
s pohľadom plným smútku,
zastav sa, prosím, na chvíľu.
Postačí na minútku.

Daruj mu kúsok svojho ja.
Široký úsmev, vládne slová.
Strane sa zázrak, uvidíš!
Zažije dotyk Boha.

Zmierenie.

Spomínaš si na okamih,
keď si slovom trne sial?

A ten druhý miesto hnevu
iba tíško počúval,
hoci trne v jeho duši
neprijemne bodali.
Prešiel čas, no ty si vnímal,
že uteká pomaly.

Chýbala ti odvaha
podat' ruku zmiereniu.
Postaviť sa pravde čelom,
dať hrdosti červenú.

On však čakať nevydržal.
Urobil to za teba.
Úsmevom, čo láme ľady,
láske šliapol na pedál.

O úsmeve dávno platí,
že má srdce umelca.
Preto ešte jednu vzácnu
vec si vložil do mešca:

vráskopero.

Tetuje ním ľuďom na tvár
zopár čiarok nezbedných.
Nádherne sa usmievajú,
berúc zjavom svetu dych.

Neobišiel ani moju.
S vďakou na ne pozerám.
Vpísané sú Božou rukou,
ktorú k nám vždy vystiera.

PETRA PEKAROVIČ ORAVCOVÁ

Rána

Uveril som, že dá sa vyrásť i do hĺbky
pohladit' bez dlaní
pochopiť bez slov
sediace v objatí samoty
som prijímal zázraky
každé belasé ráno
rozbalil v sebe matnú krásu
a poodhrnul závesy
vonku sa nezmenilo nič
no vo mne áno

Ako kamene na ceste

Sme to ešte my,
či zostali z nás len tieňe?
Dotyky stromov,
letmé pozdravy od Stvoriteľa,
priesvitné kvapky na lícach
Svietime slepými petrolejkami
na našich cestách
Netušili sme
a zrazu vieme

V nádeji

Len v bolesti sa dokáže zrodiť krásu,
vráskavá múdrosť
starostlivých rúk,
pohladenie nemých očí.
Koľkokrát už svetu došli sily?
Obohnaný neviditeľným drôtom
šliapal do ranných kaluží,
zubatá kostrbatým prstom písala mu na chrbát
a predsa sa točí...

JÚLIA RAKOVSKÁ

Ked' príde zima

(Vianoce kňaza)

Mrazivý večer prestiera mi stôl,
svetlo sa derie spoza svojho tieňa.
Na krátku chvíľu akoby som bol
v rozprávke z pera majstra Andersena.

Roky si strážim sviečku od mamy,
spomínam na to, čo by mala rada.
Najkrajšie stopy miznú za nami
ako sneh, čo mi za oknami padá.

Dnes Božiu lásku kladiem na oltár,
je veľavravná, hoci býva nemá.
Zas premietam si jej anjelskú tvár.
Ked' príde zima, viem, že zohreje ma.

Keby som videl

keby som videl
tvoje oči
spomenul by som si
na nebo

keby som počul
tvoj hlas
spomenul by som si
na dážď

keby som uprostred dňa
mohol zastat'
priniesol by som ti
kytičku nezábudiek

nezabudol som
a každá myšlienka na teba
je pre mňa požehnaním

CENA PAVLA HRTUSA JURINU
v kategórii PRÓZA

I. miesto: Jozef Páleník – *Rozlúčka, Upratovanie*

II. miesto: Jana Belková – *Pokora nad zlato; Najkrajší darček*

III. miesto: Jozef Kottra st. - *Aká je naša viera; Krížová cesta môjho života*

Rozlúčka

Písal sa 27. marec anno Domini 1983, podľa meteorológov už „naskočila“ jar, záhradkári sa však na ňu ešte len hotovali. V kalendári bola nedeľa, tí, čo mali trhací kalendár, sa chystali odtrhnúť list ďalšieho týždňa, iní, ktorí mali obracací kalendár, vedeli, že o niekoľko hodí v ňom obrátiť ďalší list. V tom roku to bola nedeľa pred Veľkou nocou, vo vtedajšom kresťanskom kalendári nazývaná aj Kvetná nedeľa. V kostoloch sa konali posledné, tzv. veľké spovede, lebo v nastávajúcom Veľkom týždni už kňazi nevykonávali sviatosti zmierenia a ak, tak len vo výnimočných prípadoch pred svätou omšou. Ved' kto chcel, mal niekoľko možností na očistenie svojej hriešnej duše a ten, kto naozaj chcel, možnosť aj využil. Kňazi už z viac ako dvojtýždňového spovedania začínali cítiť únavu, tú však prekonával dobrý pocit pri pohľade na množstvo ľudí snažiacich sa v tomto období očakávania Vzkrieseného Spasiteľa urobiť pravidelné upratanie svojho svedomia.

Aj dekan Ján Haranta sa unavene tešil z plného kostola vo svojej farnosti, vo Svinnej, kde zvykla byť posledná „veľká“ spoveď či už pred Veľkou nocou alebo pred Vianocami. Menej sa už tešili miestni športoví priaznivci, ktorí smutne debatujúc kráčali dolu dedinou od futbalového ihriska do stredu obce, kde časť z nich v špecializovanom zariadení pivom spláchla športový neúspech toho dňa. Už dopoludnia hádzanárky „dostali világoš“ kdesi dole „na maďaroch“, ako znalecky posúvali správu ti informovanejší a nuž a teraz doma „praskli“ aj futbalisti, ktorým sa v aktuálnom ročníku vôbec nedarilo. Smútok sa tiahol Svinnou, do spevu nebolo ani tým, ktorí mali pravidelne, i tentoraz, „pod čapicou“ a dávali to tradične najavo trápením hlasiviek, čo oni nazývali spevom. Za tri centimetre hrubými betónovými platňami, ktoré tvorili ohradu oddeľujúcu areál reštauračného zariadenia od areálu kostola a fary, zasa dôvod na radosť a spev po dobre vykonanej svätej spovedi a prijatí Eucharistie bol, ale v tej chvíli to nebolo zvykom, na to bude čas a priestor až o pár dní pri Vzkriesení.

Kňazi z okolitých farností skončili svoju spovednú činnosť, zo dvaja či traja ešte chvíľu zotrvali na svojich miestach, ak by dobehli ešte nejakí oneskorenci, ktorí si rekapituláciu svojich hriechov nechávali na poslednú chvíľu, alebo ich hodiny neukazovali správny čas, no keďže nikto túto, vtedy ešte neznámu „last minút“ nevyužil, spovedníci zložili štóly, vystreli si sklavené údy a vďačne prijali pozvanie oltárneho brata Jána Harantu na malé, skutočne skromné pohostenie do jeho prechodného bydliska, do svinianskej fary. Vskutku malé, len také, aby tráviace šťavy v ich žalúdkoch nezleniveli od nečinnosti. Rozlúčili sa, zažehlali si požehnaný, milosťami naplnený nasledujúci Veľký týždeň, kedy ich v jeho závere čaká opäť časovo náročnejšie, ale príjemné slávenie veľkonočných dní a pobrali sa pred kostol, kde už čakali ich farníci s autami, aby ich odviezli do svojich farností, lebo vtedy nebolo samozrejmosťou, aby kňaz mal svoje auto. Skôr výnimkou. Zriedkavou. Nuž sa to riešilo takto a fungovalo to. Na tú dobu to bolo prirodzené.

Ján Haranta si tiež vydýchol s úľavou, že tohtoročné veľkonočné spovedanie majú „za sebou“, náhlivo spratal riad do veľkej umývacej nádoby s tým, že ráno príde ktorási z miestnych ženičiek a dá to na poriadok. Ved' ony už vedia ktorá, majú to zorganizované medzi sebou.

Ľahol si teda na váľandu v pracovni, tam rád odpočíval, ak sa nejaká oddychová štrbina našla. Pri jeho nielen pastoračnej ale aj literárnej aktivite ich nezvyklo byť veľa. Ale predsa len, i tak treba. Odpočinúť si.

Po chvíli odpočívania zistil, že s jeho telom sa niečo deje. Niečo, čo nemá znaky dobroty. Nepanikáril, čakal na zlepšenie. Určite sa aj modlil. Ved' veľa ľudí tak robí, prečo by nemal kňaz. Keď však ťažkosti neustupovali, opatrne sa pobral k telefónu v chodbe fary a vytočil

číslo obvodného lekára, ktorý býval v obci. Prosil ho, aby prišiel. Aby len naozaj neodkladne prišiel, lebo sa necíti dobre, má ešte veľa roboty a potrebuje ju dokončiť. Ktovie, akú robotu tým myslel a ktovie, či nemal na mysli aj niečo nové zo svojej literárnej kuchyne.

Na krajinu sadal súmrak, neobišiel ani viesku na brehoch Svinice. Jej obyvatelia pomaly končili rodinné návštevy, chovatelia večerné kŕmenie domácich hospodárskych zvierat, krčmár narážal ostatný sud piva. Ku miestnej fare sa kradmo dotmolila „zubatá“ a vyzbrojená svojim náčiním zastala v tóni kostola, obďaleč farskej budovy, cítiac „kšeft“. Vo vnútri fary bojoval miestny lekár s pomocou svojich kolegov z trenčianskej záchrannej služby, ktorých narýchlo povolal, o život dekana Jána Harantu. Viedli statočný boj, ale prehrali ho. Po hádzanárkach a futbalistoch už tretia dnešná prehra v obci. Táto však bola najkrutejšia a nedala sa napraviť.

Nasledujúci deň, v pondelok ráno, odišiel „prvý“ vlak z obce v „poriadkovom“ čase, rovnako aj skoré ranné autobusy. No do tých neskorších už pristúpila aj správa o náhlej a tichej smrti dekana Harantu. Ako bonus sa bezplatne predávala aj v obchodoch, lúčovito sa rozprskla ulicami dediny na úpätí Kostolnice, život v nej sa akoby spomalil. Pravda máva niekedy krutú a smutnú podobu. Aj tentoraz ju mala. Veď včera ešte „slúžil“ omše, veď ešte spovedal, veď ešte, nieslo sa na molekulách vzduchu z úst do úst, z ucha do ucha. Je koniec. Sviečka dohorela. Aj keď mal ešte plány a predstavy, Pán Boh usúdil, že už ich dokončí vo večnom raji. Ale tam to už asi nebude zapotreby.

Správa o náhlej smrti dekana Harantu prenikla cez zatvorené dvere aj na miestny národný výbor a čakala tam na funkcionárov obce. Tí, keď ju myšlienkovite i verbálne spracovali, uzhodli sa, že na pohrebe dekan Harantu by bolo záhodno predniesť rozlúčkovú „reč“ aj z ich pozície. Veď patrí sa s ním naposledy rozlúčiť, nech bude pohreb kdekoľvek. Bol síce socializmus v plnej jeho kráse, komunisti panovali kradmou rukou, ale predsa len, hoci bol Ján Haranta kňaz a obecní funkcionári s tým, akože nič nemali, bol uznávanou osobnosťou, najmä v katolíckej moderne a v obci bol dvadsiaty rok, čo je obdobie, za ktoré sa patrí „stratiť“ pár slov vďaky. Čo už len aj nad hrobom. Nuž sa teda rozhodli, že rozlúčkový prejav určite pripravia a prednesú, ktosi sa už len podujme, na kohosi už len voľba padne. Ale aby z toho neboli celkom problémy, povedali si, že túto skutočnosť oznámia svojmu nadriadenému orgánu, teda okresnému národnému výboru. Tak si povedali. Oznámia, nie opýtajú sa, či môžu, lebo tak by poľahky mohla zaznieť záporná odpoveď a ťažko by si niekto trúfol porušiť ju. Aj keď takmer všetci boli kresťania, vzhľadom na spomínanú dobu sa aj oni hrali na skrývačku či na slepú babu, bohoslužby navštevovali všade inde len nie doma, nikto nikoho nenašiel, nikto nikoho nevidel. Ale veď každé obdobie má svoje čaro, toto malo takéto.

Na akt oznámenia nadriadenému orgánu ohľadom „odobierky“ sa podujal tajomník miestneho národného výboru. Azda preto, že bol najvýrečnejší, najkomunikatívnejší, azda preto, že pôsobil vo viacerých okresných komisiách, čiže svojím spôsobom bol autorita, „mal slovo“.

Zdvihol teda telefónne slúchadlo, na okrúhlom číselníku vytočil krátke, troj či štvormiestne číslo, lebo vtedy tak bolo a keď sa mu ozval volaný účastník, tak ako boli dohodnutí, oznámil, že zomrel dekan Haranta, že je to významný básnik, že v obci pôsobil dvadsať rokov, že ..., že ... je síce farár, ale patrí sa, aby sa s ním za obec niekto pri rakve rozlúčil a že to aj v deň pohrebu niektorý funkcionár urobí.

Pracovník okresného národného výboru na druhom konci telefónneho spojenia sa na chvíľu zamyslel, zrejme preňho veľa významne a povedal:

„No dobre, rozlúčiť sa s tým vašim farárom môžete, ale záleží na tom, aký bude mať pohreb, či štátny alebo cirkevný.“

„Tajomník Viliam zostal na chvíľu zaskočený, zaiste čakal všeličo, len nie takúto „duchaplnú“ odpoveď. No veľmi rýchlo sa spamätal, k čomu mu pomohla aj zlosť, ktorá ním

penikla. Bez toho, aby sa s volaným rozlúčil, či nebodaj poďakoval za odpoveď, ako sa na slušného človeka patrí a on ním bol, celou silou tresol slúchadlo na vidlicu, až sa bakelitový aparát, lebo také vtedy boli, rozštíepil, zahrešil a veľmi nahnevane aj srdnato vedľa sediacemu „richtárovi“ Milanovi povedal:

„No vidíš a takýto nás riadia.“ A pretlmočil mu nezmyselnú odpoveď zástupcu vyššieho orgánu. Obaja čakali, čo sa bude diať, ale ani následne, ani v ten deň, ba ani v nasledujúce nikto „z okresu“ situáciu neriešil a tak svinianski obecní funkcionári pripravili svojmu „súдруhovi dekanovi“, ako ho oslovoval vtedajší predseda miestnej komunistickej strany, ktorý ako jediný z obecných „pohlavárov“ poznal kostol len zvonka, dôstojný rozlúčkový príhovor. Realizoval ho podpredseda Ján, jednak preto, že bol vtedy predsedom Zboru pre občianske záležitosti, mal výborný komunikačný prejav a, ako sám hovoril, je neutrálny. Bol totiž evanjelik. Pohrebné obrady vo Svinnej, možno na prekvapenie oného okresného súdruha cirkevné, sa síce uskutočnili za tichej „asistencie“ štátnej bezpečnosti, ale nikto v tej chvíli nič nezisťoval, nič neriešil. Akurát „eštebáci“, ktorí sa motali v úctivej vzdialenosti okolo kostola, boli takí nenápadní, až boli nápadní. Ale veď – boli v robote.

Motto:

Dňa 27. marca anno Domini 2023 uplynulo 40 rokov od smrti dekana ThLic. Jána Harantu

Upratovanie

Píše sa 27. marec anno Domini 2007, podľa meteorológov začala jar, nuž pojem „jarné upratovanie“ pasuje akurát do toho obdobia.

„Jozef, čo robíš v sobotu doobeda?“ spýtal sa ma priateľ Justín, ktorého môžem považovať aj za suseda, keďže býva o tri domy ďalej, vrátane dvoch neobývaných.

„Myslíš túto?“ kontroval som otázkou, aby som získal čas na rozmyslenie a pod slovom „túto“ som myslel, pravdaže, sobotu, ktorá odznela v otázke.

„Túto“, odpovedal úsečne, čím mi nedal veľa priestoru na rozhodnutie, nuž som ho musel získať ja, ako inak, než ďalšou otázkou, aby to nevyzeralo „podozrivo“. Dal som dupľovanú, lebo tie viac vydržia: „Čo potrebuješ? Pomôcť?“

„Pánko sa ma pýtal, či by sme neprišli na faru, že by sme poupratovali pivnicu. Už to nikto dlho nerobil, všeličo je tam, tak to preberieme, uložíme.“

Konečne dlhá veta, ktorá mi nahrávala. Pánko, tak sa u nás v dedine ľudovo hovorí kňazovi a ako som zistil, nielen u nás, bol rád, keď sme sa tam motali a vždy aj čosi urobili, spravidla osožné. A ak aj nie, on nám robotu našiel. Spravidla menej osožnú.

Nedbalo som zošpúlil pery, ledabolo pokrčil ramená a rukami nakrátko rozhodil, čo všetko boli gestá neistoty, neurčitej odpovede. Tak ich pochopil aj Justín a keďže potreboval kladnú odpoveď, preklopil moju váhavosť na svoju stranu. „Takže ideš, dobre“, potvrdil to aj slovné, aby som si bol na čistom. Lebo on si už zrejme bol.

„Môže byť“, pridal som svoju odpoveď ako kolok na jeho repliku a ujasnili sme si ešte čas nástupu na upratovaciu brigádu, ktorého presnosť spočívala v tom, že bol orientačný.

V sobotu, ktorá bola práve pred Kvetnou nedeľou, som teda prišiel na farský dvor predpisovo pracovne ustrojený v montérkach, tých lepších, ktoré mám len na fajnovejšie roboty. Tak, ako mi povedal Justín, skutočne sme poupratovali pivnicu fary, pretriedili, uložili, čosi sme aj odložili na likvidáciu, aby sme mali vo výkaze vyplnenú aj túto kolónku, ale „pánko“ to odobril tak, že odložené schoval do garáže, aby sme tie veci pri jej upratovaní zasa našli.

Buď sme boli šikovní alebo toho nebolo veľa, ale skončili sme skoro a všetkým sa nám zdalo, že keď sme už tu, urobme ešte nejaký „chosen“. Nech tie dva štamperlíky domácej päťdesiatdvojky, ktoré nám pán farár v uvedenom množstve ulial na osobu, sú aj zaslužené. A tak sme si povedali, že upraceme vonkajšie hospodárske staviská, po našom chlievy, ktoré stáli a stoja vedľa garáže svinianskej fary a ktoré ktovie či niekedy slúžili svojmu prvotnému účelu, teda či v nich aj niekto niečo choval. Sotva. Lebo v nich boli nahádzané všelijaké haraburdy, dosky, laty, staré metly, hranoly a čo ja viem čo ešte.

Začali sme to teda upratovať tým spôsobom, že jeden z nás, ten najmenší, Peter, vliezol do chlieva, popri svojom tele nám posúval jednotlivé kusy, my sme ich vytiahli von a komisionálne sme zvažili a prehodnotili, čo s nimi. Či ich necháme na ďalšie použitie, ergo premiestnime inam a inokedy nájdeme, alebo zlikvidujeme „na oheň“. A veru bolo tam všeličo a všelijakej kvality, vskutku roky rokúce nehýbané, neupratované, skôr dokladané. Keď sme sa už blížili k záveru, Peter zrazu začal cúvať von z chlieva. Videli sme však, že v útrobach chlieva ešte čosi zostalo, nuž sme ho slovne pobádali, aby dokončil svoju hospodársku misiu a vypratol celý chliev. On však na naše výzvy nedbal, ukončil svoje telesné cúvanie a so strachom či úžasom vo vypúlených očiach koktal:

„Panenka ... Panenka Mária ...“ a ukazoval smerom do vnútra chlieva.

„Čo ti je, čo máš halucinácie?“ pýtame sa s nemenej výrazným úžasom. „Aká Panenka Mária, čo za Panenka Mária. Veď Panna Mária sa zjavila v Lurdoch, Fatime, vraj aj v Litmanovej, ale nie tuto tebe.“

„Tuším mu tie dva štamprlíky uškodili,“ dodal ktorýsi z nás. „Už má videnie.“

Šokovaný sa nám snažil potvrdiť svoju pravdu, a tak Justín, čoby najsmelší, vliezol teda dnu preskúmať situáciu. A veruže sa tam chvíľu akoby zasekol, ale potom aj on cúval von, ale na rozdiel od Petra ťahal so sebou aj veľký hranol. Zaprášený, otlčený, obdratý. Keď ho vytiahol celý von, neverili sme vlastným očiам a zostali sme v nemom úžase. Onen hranol bol – socha Panny Márie. Otlčená, ošúchaná, poškriabaná, ale bola to Panna Mária. Bez debaty.

Po odznení prvotného i druhotného šoku sme jej krátkou modlitbou, tou jej, zdravasom, vzdali patričnú úctu, zavolali sme pána farára, ktorý ešte neodišiel na predveľkonočné „veľké“ spovedanie do ktorejsi susednej farnosti a informovali sme ho o náleze. Bol rovnako prekvapený, ale zachoval pokoj i rozvahu a spoločne sme začali rozmýšľať, čo s tou, časom poznačenou sochou urobíme. Čiastočne už vtedy, čiastočne neskôr sme sa uzhodli, že by bolo vhodné dať ju zrekonštruovať a umiestniť niekde do kostola. Miesto jej už nájdeme. Niekedy býva od slov k činom ďaleko, tentoraz nebolo. Sochu sme omietli, umyli a schovali do pivnice fary. Veď sme tam pred chvíľou poupratovali, takže mala čisto.

V nasledujúcich mesiacoch „pánko“ zabezpečil reštaurátora, ktorý soche postupne dával možno pôvodný, možno nový, ale v každom prípade dôstojný vzhľad. Postupne sme prestavali bočné oltáre v kostole a upravili ich tak, aby na jednom z nich bola socha Panny Márie, čo sa aj na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie, po posvätení kanonikom Jozefom Dvorským, ktorý bol predtým päťročnicu našim duchovným pastierom, stalo.

Krátko po náleze mi nedalo a začal som pátrať, odkiaľ socha pochádza a ako sa dostala do takej skrýše. Spočiatku sa zdalo, že moje pátranie bude neúspešné, ale pamätník Ľudovít, čo už čosi prežil a pamätal, veď preto bol pamätník, si časom spomenul, že pán dekan Haranta počas svojho pôsobenia vo Svinnej hodlal postaviť v areáli kostola lurdskú jaskynku či kaplnku a pre tento účel zabezpečil v predstihu sochu Panny Márie. Keďže však žil a pôsobil v pre neho nevhodnej historickej dobe a vtedajší mocipáni ho neustále mali „na muške“, rozhodol sa so stavbou kaplnky vyčkať a sochu pre istotu ukryl na miesto, o ktorom predpokladal, že ju tam nebudú hľadať. Uvažoval správne, tam sochu Panny Márie, ani iné sochy, ba ani nič podozrivé nehľadali, nuž si tam spokojne odpočívala a zub času si na nej pochutnával. Jej existenciu nezistili ani pastorační nasledovníci dekana Harantu, ani nikto iný, až vďaka náhodnému „generálnemu“ jarnému upratovaniu oných priestorov sa dostala na

čerstvý vzduch. Posvätená socha Panny Márie vo veľkosti človeka, lebo v tomto prípade hovoriť o takzvanej životnej veľkosti sa nejaví ako vhodné, teraz zdobí bočný oltár kostola vo Svinnej a sme za ňu dekanovi Jánovi Harantovi vďační.

Vďační in memoriam, ak také niečo existuje.

Pokora nad zlato

„Viete, čo je to pýcha, deti?“ pýtala sa matka svojich detí, keď ich ukladala do postieľok s voňavými perinami. Matka kládla otázky svojim deťom pravidelne, keď im dočítala rozprávku. Tak to bolo aj v tento večer.

„Mama, ako by sme to mohli vedieť, keď sme chudobní?“ povedal Janičko a zabalil sa tuho do perín, aby mu nebola zima.

„Máš pravdu, ale človek môže ľahko spyšniť. Jednoducho sa mu zdvihne noštek hore, stačí, keď príde k bohatstvu, alebo začne študovať a stane sa z neho veľký pán.“

„Ja nikdy nebudem pyšný,“ povedal Janko, ktorému noštek vytrčal spod vankúša. Malá Júlinka sa začala smiať a Janka objala.

„Ani ja nebudem pyšná,“ potvrdilo dievčatko slová svojho brata a pobožkalo mamu na líce. Mama dala dievčatku do rúk bábiku, ktorú vlastnoručne ušila.

„To som rada, ale teraz už musíte spať, lebo všetky sny sa plnia a vám sa predsa musia snívať iba tie pekné.“

Až keď mama zhasla lampáše, v malej izbičke sa usadilo ticho. Lúče mesiaca prenikali cez okienko a hladkali deti, túliace sa v spánku pod perinou. V mesačnom svetle sa znenazdania zjavila zlatá hmľa, ktorá sa chvíľu rozplývala po izbe, až sa zjednotila a z hmly vznikla postava. Bola to víla v mesačných šatách s dlhými striebornými vlasmi. Po chvíli sa pri nej zjavila ďalšia v hodvábnych zlatých šatách a s dlhým závojom zakrývajúcim jej tvár. Spoza závoja jej trčali dlhé, prenikavo zlaté vlasy.

„Celý tento dom bude po čase presýtený neskrotnou pýchou. Pretože Pýcha je silná a premôže akúkoľvek cnosť,“ prehovorila zlatá dáma, ktorej silný jas osvetľoval aj tie najtajomnejšie kúty chalúčky.

„Aj Pýchu možno zničiť, stačí, ak sa stretne so skutočnými hodnotami. Žehnám týmto deťom, aby žili s Pokorou a aby sa nedali zlákať vidinou bohatstva.“

„Nado mnou ešte nikto nevyhral, Pokora. O čo sa stavíme, že som silnejšia ako ty? Bez Pýchy by človek nedosiahol nič. Načo je mu Pokora, aby sa so všetkým uskromnil a nedosiahol žiadne úspechy? Ja som silnejšia, ja, Pýcha, sprevádzam ľudí už po celé stáročia. Iba Pýcha môže za ich dôstojnosť, hrdosť. Pokora, ty si pre ľudí iba ponížením a vyhlídkou chudoby.“

„Záleží na týchto ľuďoch, akou cestou sa vyberú. Ak sa priklonia k Pýche, ty zostaneš a ja odídem. Ak sa rozhodnú pre Pokoru, nezostane ti nič iné, ako ustúpiť.“

„Dobre teda, už teraz si prehrala, pretože poznám ľudí lepšie ako ty.“ Po tomto rozhovore sa obe rozplynuli v prenikavom dennom svetle, ktoré sa tvrdohlavo predieralo do izbičky.

Dietky sa zobudili, nič netušiac o tom, čo sa odohralo v ich izbe. Aj keby bdeli a vypočuli si rozhovor dvoch dám, ich reči by nerozumeli. Detská nevinnosť a ich neskazené srdiečka boli príčinou toho, že nedokázali pochopiť svet dospelých.

Čas ubiehal a deti vyrástli – z Júlinky sa stala krásna Júlia a z malého Janička pekný a múdry Janko. Júlia bola taká krásna, že mali o ňu záujem mládenci z celej dediny, od tých najchudobnejších až po najbohatších. Nakoniec si Júlia pomyslela:

„Načo by som sa vydávala za chudáka, keď majú o mňa záujem čoraz bohatší šuhaji. Možno raz o moju ruku požiada princ.“ So svojím tajomstvom sa zverila aj bratovi, ale ten len položartom odvrkol:

„Len aby si z tých pytačov nespýšnela, dávaj pozor, aby sa nezašpicatil ten tvoj pekný noštek.“

Dievča však myslelo svoj vydaj za bohatého mládenca celkom vážne. Bolo načase zbaviť sa biedy a chudoby. Ako sa hovorí, o čom snívame, čo si v kútiku duše prajeme, to sa aj splní.

Naozaj, po krátkom čase chudobnú chalúпку navštívil princ, ktorý Júliu požiadal o ruku. Chýry o krásavici z chudobného domčeka prileteli až do jeho kráľovstva. Keď Júlia uvidela princa odetého v zlatých šatách, hneď si pomyslela, že do ich skromného domu vošlo skutočné šťastie. Pred domčekom videla zlatý koč s konským záprahom, dokonca aj koník mal zlatú hrivu. Júlia ani na chvíľu neváhala a privolila. Matka bola najprv nesvoja, ale potom usúdila, že jej dcéra bude šťastná v bohatstve, nie vo večnej biede. Nech sa tá chudoba už konečne pod zem prepadne, povedala si napokon víťazne a dcéru pustila s princom do sveta.

Bolože to radosti v chalúpke i na zámku! Po dvoch rokoch jej odlúčenia od rodiny dcéra matke povedala:

„Mama, trápí ma, že žiješ v tejto biednej chatrči. Hm, celé to tu smrdí, všetko je zatuchnuté. Mala by si od nás prijať nový dom. Najlepšie by bolo, keby si sa presťahovala aj s Jankom na zámok. Som kráľovná a nemôžem sa pozerat' na vašu biedu, veď je to na hanbu.“ Matka sčervenala v tvári, nevedela čo povedať, myslela si, že dcéru zahriakne, ale napokon riekla:

„Ďakujem ti, dcéra moja, ale myslím, že keď sme dokázali žiť v tomto dome doteraz, tak môžeme aj naďalej.“

„Mama, ja a môj muž si želáme, aby ste dnes prijali aspoň tento malý darček, je slušné dary prijímať!“ Júlia podala matke truhlicu.

„Ach, nie, dcéra moja, už som ti povedala, že nič nepotrebuje.“

„Len si zober, mama, je to dar. Zároveň ťa chcem požiadať, aby si mi v mojej a kráľovej spoločnosti vykala. Musíš sa správať ako urodzená dáma.“ Matka div nevybuchla, ale ovládla sa a natruc len odvrkla:

„Nemusíte sa obávať, Vaše veličenstvo. A kvôli mne sa nemusíte trápiť, hanbu vám neurobíme.“ Dcéra už chcela matku za jej správanie napomenúť, do miestnosti však vošiel kráľ, ktorý sa dožadoval Júliinho odchodu. Obaja teda odišli a matka zostala sama s Jankom.

„Vidiš, mama, čo bohatstvo spraví z človeka!“

„Janko, už len nehovor na svoju sestru. Teš sa, že budeme žiť lepšie ako doteraz.“ Tieto slová síce vyslovila, ale sama si nebola celkom istá, či ich hovorí od srdca.

Keď Janko odišiel do práce, matka sa odvážila otvoriť truhlicu, ktorú jej darovala dcéra. Boli v nej drahé látky a veľa zlatých dukátov. Najprv chcela truhlicu odložiť na horšie časy, ale potom si predsa len jednu látku vybrala, celú zo zlata. Bol to vzácny pravý hodváb a bolo to po prvýkrát, čo držala takúto vzácnosť v rukách. Za peniaze môže zaplatiť najlepšieho krajčír, ktorý jej ušije šaty hoci aj na bál. Potom by sa už dcéra za ňu nemusela hanbiť. Napokon látku znova odhodila do truhlice, aby ju nepokúšala krása zlatých ornamentov a jasavý lesk.

„Som už ako taká straka, mala by som sa držať roboty.“

Matka odbehla do stajne, aby podojila kravu, a potom obriadila všetko v chalúpke. Janko tiež pracoval ako za starých čias, nehral sa na žiadneho pána, robota mu zatiaľ nesmrdeľ a to bolo dobre. Matka však po mesiaci neodolala a zasa sa vrátila k truhlici. Predstavila si, ako bude tancovať na bále na zámku svojej dcéry. Po smrti manžela bola celkom opustená a teraz sa jej naskytla príležitosť, ako byť opäť šťastná.

Keď sa už Janko pobral po ťažkej práci spať a v izbičke bolo úplné ticho, matka zasa vybrala látku a peniaze. Rozhodla sa, že pôjde za krajčírom, aby jej z úžasnej látky ušil rovnako pekné šaty, a tak sa pozerala na tie skvosty, až ju celkom opantali.

Na druhý deň vskutku išla za dedinským krajčírom, ten ju pomeral, aby jej šaty padli ako uliate, a povedal gazdinke, aby prišla o dva dni už po hotové šaty.

Gazdiná ani nedýchala, keď si ich od majstra brala, a zaplatila mu za ne mešcom dukátov. Vystihla vhodnú chvíľu, keď Janko nebol doma, šaty rýchlo obliekla a vykrúcala sa

pred malým zrkadielkom. Padli jej ako uliate, len keby mala ešte aj také veľké zrkadlo, čo by sa v ňom celá videla. Gazdiná si zmyslela, že si ho kúpi, nabrala preto peniažkov a šla hneď ku sklárovi, aby jej predal zrkadlo. Tak si gazdinka zaopatrilá ďalšiu vec.

Aj keď si zaneprázdnený Janko sprvoti nič nevšimol, po čase si uvedomil, že v izbe má matka nové zrkadlo a cez posteľ prehodené šaty zo vzácnej látky. Keď matka videla, že už pred Jankom nič neutají, povedala:

„Janko môj, Júlia mi dala dar a ja som nemohla odmietnuť. Zaobstarala som si nové zrkadlo aj šaty, lebo o dva týždne bude na zámku bál, a keďže som matka kráľovnej, patrí sa, aby som mala aj pekné oblečenie.“

„Mama, síce si matka kráľovnej, ale nezabúdaj, kde sú naše korene.“

„Nezabúdam, synček, nezabúdam, ale aj ty myslíš na to, že šaty robia človeka. Aj tebe dám ušiť nové šaty, budeš ich potrebovať. Chápeš, Janko?“

„Nechápem, mama, ja som chudobný chlapec, aj keď sa moja sestra vydala za kráľa. A ty si moja matka.“ Nato Janko vybehol z izby a tak tresol dverami, že až obrazy nad posteľou podskočili. Mama ostala ako obarená, chvíľu na dvere pozerala, ale po chvíli otvorila truhlicu a vybrala z nej drahú látku. Potichu si pritom povedala:

„Syn môj, aj z teba urobím pána, aby si už viac netrpel.“

Matka sa zmenila, bola akási iná, odmeraná, často pozerala do zrkadla, drahé látky si prikladala na telo, aj sa nimi omotávala. Zabúdala už na prácu, Janko ju robil. Zato sa na ňu nehneval, bol rád, že ju odľahčil od ťažkej roboty. Na jednej strane bol spokojný, že matka konečne začala žiť, no na druhej strane mal obavy, že sa čoraz viac oddáva zvuku cengajúcich dukátov každodenným prehrabávaním sa v truhlici.

„Mama, prišla ťa navštíviť suseda,“ povedal Janko jedného dňa mame, keď sa prehrňala vo svojej skrini.

„Hm, a čože prišla, hádam nie peniaze pýtať, keď sme už takí páni!“ povedala matka úsečne.

„Mama, na to sa jej musíš opýtať sama, čaká ťa na verande!“

„Dobre, dobre, veď už ma len toľko netráp.“ Matka odbehla za susedou a bolo tak, ako predpokladala.

„Jaj, Elenka moja, ako rada ťa vidím. Veď nám už tak chýbaš na tých našich spoločných prácach. Joooooooooj, ale dobre vyzeráš, opeknela si, zbohatla si, darí sa ti, tvoja dcéra sa vydala za kráľa, aké to šťastie! Prišla som, či by si mi pár dukátov nepožičala, keďže mi muž umrel a ja musím uživiť tri deti!“

„A prečo by som mala požičiavať? Teraz prídeš, keď mám peniaze. Doteraz si si na mňa ani nespomenula! Nič ti nedám a nezdržiavaj ma, musím synovi vybrať látku na nové šaty.“

„Ako myslíš, ale ešte si spomenieš na to, čo je skromnosť,“ fľochla žena do tváre domácej a odišla ako naježená fúria.

Matka si však nerobila z návštevy ťažkú hlavu. Hneď vybrala z truhlice látky a začala ich obracať a kombinovať. Syna si už predstavovala ako pána. Bola presvedčená, že aj Janko sa nakoniec ožení s princeznou. Do bálu zostával už len týždeň, musela rýchlo vybrať a konať. Zašla za krajčírom, aby ušil ďalšie šaty, a dala mu miery, lebo Janka by k nemu za celý svet nedostala.

Jedného pokojného večera, keď už matka aj Janko spali, stretli sa v izbe zasa dve ženy, dva prízraky. Jedna z nich, v zlatých šatách a so zlatými vlasmi, si radostne povzdychla:

„Myslím, že tento boj som vyhrala,“ povedala Pýcha a začala sa s chuťou smiať. „Už som ovládla skoro celý dom – čo dokáže spôsobiť kus veľkého zrkadla, jedna truhlica zlatiek a drahých látok!“

„Ešte jeden zostal: Janko. Je silný, nepremôžeš ho!“

„Chi-chi, aj ten podľahne, stačí, keď zacíti moc peňazí alebo sa zaľúbi do bohatej dievčiny. Vtedy ho úplne ovládnem.“

„Len sa neteš, ešte si nevyhrala, ešte stále som v tomto dome aj ja. Uvidíme, ako skončí tento príbeh.“ S prichádzajúcim ránom a kohútím kikiríkaním sa oba prízraky vyparili.

V deň bálu položila matka synovi oblečenie na posteľ.

„Toto budeš, syn môj, nosiť. Nie tie handry, ktoré máš na sebe.“ Jankovi sa však šaty nepáčili, obliekol si staré, tie, ktoré nosieval na dedinské tancovačky.

„Ako chceš, Janko, ale potom sa nesťažuj, keď ťa vlastná sestra vyhodí zo zámku.“ Janko by najradšej na bál nešiel, ale čo mal robiť, matka by ho znenávidela kvôli hlúposti. Bolo mu to treba?

Pred večerou prišiel po oboch sluha, aby ich odviezol na zámok. Matka celá žiarila v šatách z pravého hodvábu, topánky mala zladené s farbami na šatách. Zato Janko bol oblečený skromne, ani drahá látka, ani jasné farby neboli súčasťou jeho jednoduchého oblečenia.

Obaja nastúpili do koča celého zo zlata. Koníky poháňal kočiš ako vystrihnutý z rozprávky. Hviezdy na oblohe svietili a mesiac sa medzi nimi skvel v plnej kráse. Tmavý závoj noci pokryl okolité hory, iba zámok svietil a hral uprostred večera pestrými farbami.

Bál bol v plnom prúde, panstvo švitorilo, čašníci sa predbiehali, aby vzácnym hosťom ponúkli všakovaké dobroty. Keď Janko s mamou vystúpili z koča, ohromila ich krása osvetlených záhrad. Bolo tu naozaj rušno a Janko si uvedomil, že svojím skromným oblečením iba zbytočne priťahuje pohľady. Mama mala v očiach iskry radosti a pýchy, že jej dcéra je súčasťou tejto veľkolepej oslavy. A nielen súčasťou, je hlavnou osobou a centrom pozornosti celej spoločnosti. Dcéra bola nielen prekrásna, ale teraz už aj vážená osoba prekypujúca bohatstvom.

Ako na zavolanie išla Júlia svojim príbuzným oproti. Keď uvidela matku, vrhla sa jej do náručia. Potom sa pozrela na Janka a oči sa jej zúžili ako mačky, ktorá striehne na korisť. Iba na neho fľochla a riekla:

„Myslím, že dnešný večer bude pre mňa hotovým fiaskom. Asi nikdy nezabudnem na tento deň, a to len kvôli tomu, že môj braček, ku ktorému sa ani nechcem priznať a ľutujem, že je mojím bratom, ma takto ponížil. Dnes si ma svojím oblečením urazil. Je to nehoráznosť, aby brat zradil svoju sestru kráľovnú.“ Janko po týchto slovách zmeravel. Matka zbledla, ozvalo sa v nej svedomie, veď to bola jej vina, že Janka neprinútila obliecť sa slušne. Janko však zbadal na tvári matky výčitky svedomia a to ho nahnevalo ešte viac, preto povedal:

„Už mám toho dosť, mama aj milá sestra. Dosť bolo tvojich urážok, dosť bolo pohŕdania, dosť bolo pýchy. Teraz ti niečo ukážem a ver mi, že ma už nikdy vo svojom živote neuvidíš, aby si sa nemusela za mňa hanbiť.“

Janko vzápätí otvoril koženú kapsu, ktorá mu lemovala mocné telo, a vybral z nej bábiku. Bábiku, ktorú mala v posteli jeho sestra, keď bola veľmi malá, a ktorú jej vlastnoručne ušila mama. Šila ju po nociach, pretože cez deň pracovala a na hračky ako porcelánové bábiky nemali peniaze.

„Pozri, to je tvoja bábika z chudobného domčeka, zrejme si zabudla, z akej biedy si prišla, v akej chudobe si žila. Zbohom, sestrička.“ Janko vložil sestre bábiku do náručia a bežal ozlomkrky.

Mladík svojím unáhleným odchodom upútal pozornosť spoločnosti, nik za ním však nebežal, veď bol celkom bezvýznamný. Po jeho odchode sa Júlia hodila k matkiným nohám a začala plakať. Ustarostená mama si k nej prisadla a dcéra ju začala s plačom prosiť o odpustenie:

„Mama moja, ako veľmi som vám ublížila, bohatstvo a peniaze mi celkom pomútili hlavu. Keď si pomyslím, že som chcela zbúrať náš rodný domček... Až mi mráz behá po chrbte. Áno, také som mala úmysly. Uvedomujem si, že stratou domčeka by som zmazala všetky naše spomienky. Pod', mama, musíme ísť za Jankom, inak oňho obe prideme.“ Matka svoju dcéru pohladkala a objala. Bola šťastná, že má zasa svoju malú Júliu.

Júlia dala príkaz sluhovi, aby zavolať kočša. Ten ich odviezol do rodnej chalúčky, v ktorej si už Janko balil svojich pár vecí.

„Braček, odpusť mi,“ povedala Júlia a vrhla sa na brata, ktorý ju inštinktívne objal. „Sľubujem, že už vám nikdy nebudem vnucovať zvyky pánov. A keď budete potrebovať peniaze a pomoc, vždy vám pomôžem, ale len keď budete chcieť.“

Janko matke aj sestre odpustil. Od tých čias vládla v chalúčke aj v kráľovstve Pokora. Pýcha sa vytratila z ich životov naveky. Odišla zasa do krajín, kde vládlo bohatstvo.

Od tých čias sú Pýcha, rovnako ako aj Pokora, súčasťou sveta ľudí. Je však na každom z nás, či dáme prednosť cnosti pred nerestou.

Najkrajší darček

Bol raz jeden malý obchod s knihami, ktorého majiteľom bol pán Vladimír, a ten zároveň knihy predával. Bola to jeho vášeň a pokračovanie rodinnej tradície. Príbuzní pána Vladimíra boli vášnivými čitateľmi kníh, gény zostali v rodine. Spomínal si, že keď bol malý chlapec, museli ho vždy od čítania odtrhnúť, pretože mal aj iné povinnosti. Nad týmito, dnes už milými spomienkami, sa musel pousmiať.

Vladimír ukladal knihy v regáloch, mal ich vždy vzorne zoradené. Ako sa koniar dobre stará o svoje kone, tak sa staral Vladimír o svoje knižné poklady.

„Malá morská víla...“ pohladkal knižku a vrátil ju späť do police. Krásne klenoty, ktoré tu zanechali jeho predkovia – o to viac sa z nich tešil. Mnohokrát uvažoval nad tým, že by ich ani nepredával kvôli ich veľkej historickej hodnote, boli to jednoducho vzácne kúsky. Musel sa však niečím živiť, bol rodený obchodník.

Vladimír začul zvuk zvončeka, ktorý bol pripevnený ku dverám a ktorý sa ozval vždy po otvorení. Takéto zvončeky boli typické pre malé obchodíky. Upozorňovali predavačov, keď do obchodu vošla osoba. Teraz sa zvonček rozozvučal a obchodník sa obzrel, no spočiatku nikoho nevidel. Až keď sa lepšie rozhladol, pred pultom uvidel stáť malé dievčatko.

Dievčatko malo na rukách obrovské teplé rukavice, na nohách obuté slabé čižmy olemované kožušinou, ktorá sa jej už oddeľovala od zničenej kože, a bolo zrejmé, že prežili už dáke to polstoročie. Na hlave mala čapicu, spod ktorej trčali dlhé, mierne vlnité vlasy.

Vladimír si nečakanú návštevníčku premeral od hlavy po päty a spýtal sa jej:

„Chceš niečo kúpiť, dievčatko, alebo len obzeráš moje knihy?“ Dievčatko chvíľu mlčalo, a preto si predavač pomyslel, či má vôbec jazyček. Pravdepodobne sa tu chcelo ukryť pred mrazom... alebo...?

„Chcela by si kúpiť jednu z kníh, ktoré táto knižnica ukrýva?“ spýtal sa ešte raz Vladimír.

„Ach, to nie, určite nie, veď nemám peniaze.“

Predavač sa prísne pozrel na dievča a odvetil: „Tak čo tu hľadáš, hádam si nejakú chcela vziať? Kde máš vlastne svojich rodičov...?“

„Nemám rodičov, pochádzam zo sirotinca u Svätej Anny. Ja... ja som bola len zvedavá, čo sa tu predáva.“

„Nemôžeš byť zvedavá, keď nemáš peniaze. Ak nemáš peniaze, nemala by si vstúpiť na takéto posvätné miesto, kde sa predávajú knihy. A navyše, knihy sa neberú z regálov len tak bez dovolenia!“

„Ale ja som nechcela zobrať knihy, bola mi zima a bola som príliš zvedavá na to, aby som obchodík obišla.“

„Hm, hm, mal by som zavolať žandárov... Ale počkaj, dievča, niečo ti prinesiem.“ Predavač odišiel bez toho, aby si uvedomil, že v miestnosti nechal dievča samé. Ponáhľal sa pohľadať mu starý kabát, v ktorom by mu bolo teplejšie.

Bol preč iba krátku chvíľku, no po jeho návrate dievčiny už nebolo, akoby sa bola vyparila. Napadlo mu, že mu medzitým mohla vziať knihu alebo iné cennosti. Všetko dôkladne skontroloval, nechýbalo nič. Potom vybehol z obchodu, ale dievčinu nevidel ani vonku. Husté snehové vločky mu padali na hlavu a až keď mu začalo byť chladno, postrehol, že vyšiel iba vo svetri a v ruke drží detský kožuštek.

Keď sa vrátil do obchodu, zamkol za sebou a na dverách iba otočil tabuľku s nápisom – DNES UŽ ZATVORENÉ. Predtým, ako sa posadil do kresla, zastrel plechové žalúzie a rozsvietil lampáš. Zo starožitného stola vybral papier, atramentové pero a začal písať:

„Dcéra moja, viem, že minulosť už nedokážeme zmeniť, ani to nechcem, ani ťa nežiadam o odpustenie. Len sa ti chcem ako vždy zdôveriť... Dnes prišlo ku mne jedno dievčatko a veľmi mi ťa pripomenulo. Vieš veľmi dobre, ako som odmietal chudobu, bál som sa jej snád' väčšmi ako tej najzákernejšej choroby...“

Vladimír písal ďalej, až napísal dlhý list, starostlivo ho vložil do obálky, vstal z kresla a podišiel k vešiaku, aby si obliekol kabát.

Keď vyšiel na ulicu, vietor fúkal ako šialený, nevidel ani na krok. V tom neľútostnom počasí bolo namáhavé prejsť hoci len pár metrov. Keď napokon objavil poštový úrad, bol spokojný, obálku tam odovzdal do priechodka plného listov a pobral sa zasa domov.

A hoci sneh nepretržite padal a zahaloval mu výhľad, zbadal v diaľke malú postavu, to isté dievčatko, ktoré sa objavilo u neho. Bol by si myslel, že to je len príznak, lebo sa od neho vyparil ako duch. Teraz však videl, že príznak bol z mäsa a kostí a pýtal od ľudí peniaze. Vladimír sa na chvíľu zastavil, pošťuchal si rukami vo vreckách, či v nich nenájde aspoň drobné mince. Nemal však ani groš, lebo nepredpokladal, že by si niečo kúpil v obchode. Znova pozrel smerom, kde zazrel dievčatko, ale to už bolo zasa preč.

Vladimír sa po tomto zaujímavom zážitku odobral do svojho obchodíka. Dievča od toho dňa nevidel – prešli tri týždne, no akoby sa pod ním zľahla zem. Ani ľudia nechodili nakupovať, obchod pomaly upadal, nemal zákazníkov. Ved' každý potrebuje peniaze na dôležitejšie veci.

Keď jedného dňa zasa sedel opustený v kresle, prikrytý hrubou prikrývkou, držiac v rukách noviny, ozval sa starý známy zvuk zvončeka. Vladimír pozrel ku dverám a tvár sa mu rozjasnila. Stálo v nich malé dievčatko oblečené v rovnakých šatách, ako keď ho videl naposledy. Chvíľu na seba mlčky pozerali, potom prehovoril Vladimír. Áno, prvý sa ozval on, pretože mal voči dievčatku dlh, ktorý nevedel pomenovať.

„Ešte si mi nepovedala, ako sa voláš?“

„Michaela,“ odpovedalo dievča nespoko.

„Rada čítaš rozprávky, Michaela, pravda?“

„To áno, ale nemám peniaze, aby som si ich kúpila.“

„Vieš, čo si myslím? Že deti ako ty by knižky s rozprávkami mali mať zadarmo, aby si po ne hocikedy mohli prísť a potešiť sa nimi. Určite máš nejakého obľúbeného spisovateľa? Možno ho nájdeme medzi týmto neuveriteľným množstvom kníh.“

„Toho určite máte, lebo Andersena má vo svojej knižnici každý,“ povedalo dievčatko a líca sa mu zafarbili do červena, keď vyrazilo svoje tajomstvo.

„No, tak sa teda pozrime, či tu nájdeme knihy od tohto veľikána.“ Vladimír vstal zo stoličky a podišiel k policiam. Prstami prechádzal po chrbtoch kníh, až napokon vytiahol dve knihy v kožených väzbách.

„Pozriže, mám dokonca dve, to je šťastie.“ Vladimír sa pousmial, ponúkol dievčatko, aby si sadlo do mohutného kresla, podal mu knihu a poprosil, aby čítalo.

Dievčina otvorila veľkú knihu a začala čítať prvú rozprávku. Keď dočítala, Vladimír sa ozval:

„Nádherná rozprávka... Bol by som rád, keby si mi každý deň prišla prečítať jeden príbeh, z tvojich úst vyznie oveľa krajšie ako, keď som si ich čítal sám.“ Vladimír sa usmial a

podal jej druhú knihu. „Túto knižku ti darujem, aby si mala pamiatku na môj obchod.“ Dievčatko ani nedýchalo a zobralo si knižku do rúk, akoby dostalo do daru najcennejší poklad. Srdečne poďakovalo a rozlúčilo sa s tým, že na druhý deň príde zasa.

Keď dievčatko odišlo, Vladimír bol presvedčený, že do obchodíka v ten deň už nik nepríde, preto opäť vzal do rúk papier, pero a začal písať:

„Dcéra moja, viem, že naše cesty sa už navždy rozišli, ale verím, že sa raz opäť spoja. Nechcem ťa zaťažovať mojimi výčítkami ani ťa žiadať o odpustenie. Dnes som mal dobrý a zároveň čudný deň. Predstav si, že to dievčatko ma zasa navštívilo a ja som neodolal a podaroval som jej knižku. Musela mi však sľúbiť, že príde ku mne znova a bude mi čítať rozprávky. Chcem ti len povedať, že ťa mám veľmi rád a prial by som si, aby si aj ty bola zasa také malé dievčatko. Vrátiť tak čas, aby som mohol svoje chyby napraviť...“

Vladimír odoslal list s rovnakým pocitom ako pri predchádzajúcich. Vedel, že naň nikdy nedostane odpoveď. Bolo to tak zakaždým a ani teraz nedúfal, že to môže byť inak. Sadol si do kresla a rozmýšľal. Spomienkami sa vrátil do minulosti.

Celý problém pramenil v prísnych rodinných zásadách. Po smrti manželky Vladimír zatrpkol a dcére zakázal vydať sa za chudobného človeka. Ona však otca neposlúchla a ten za ňou preto navždy zavrel dvere. Po čase, a hlavne po posledných udalostiach, sa jeho srdce začalo prebúdzat'.

Vladimír sa vrátil do reality, po lícach mu stekali slzy. Tak dlho neplakal, no teraz sa potlačené emócie pýtali na svet.

O dva dni, v čase Štedrého večera, prišlo dievčatko, aby prečítalo Vladimírovi ďalšiu rozprávku, tak ako sľúbilo. V ten istý večer sa však spolu s rozprávkovými zázrakmi odohral aj jeden ďalší.

Opäť sa ozval cvengot zvončeka a do miestnosti vstúpilo niekoľko osôb, ktoré v srdci muža vyvolali príjemné teplo. Bola to predavačova dcéra s mužom a deťmi. Všetci ho srdečne vyobjímali. V tom prívetivom objatí sa všetci stretli uprostred miestnosti rozžiarenej svetlom z vianočného stromčeka. So slzami šťastia, ktoré sa trblietali v očiach celej rodiny, prečítalo dievčatko tú najkrajšiu rozprávku zo všetkých.

Aká je naša viera I.

Piatok

Utešená jeseň roku Pána 1980. Bol som vtedy na vojenčine ale už ako *suprák*. Teda vo fáze posledných šiestich mesiacov pred civilom. Prezradím, že som vekom prevyšoval všetkých. Lebo na vojnu ma zobrali neskoro. Preskákali som si nejaké zdravotné problémy, vyradili ma dokonca i z vojenskej evidencie a dali modrú knižku. Napokon ma však ako 26 ročného predsa len odobrali na ten ich slávny, dvojročný výcvik. Zaplakal som, keď som v kilovej piksli čierneho vojenského boxu uvidel vyryté číslo 730. Zelená uniforma ma teda okradla o sedemsto tridsať dní mojej slobody. Domov som odchádzal dvadsaťosem ročný. A ja som vám tú vojenčinu doslova prežíval. Nie, že by som obchádzal predpisy, ale veselo som medzi nimi kľučkoval. Počúvajte.

-

Piatkové októbrové popoludnie. Natešene, vo vychádzkovej uniforme a ružencom v ruke vykračujem poza humnú do mesta. O piatej je októbrová pobožnosť, potom svätá omša a ešte kopec radosti, čo ma večer tam vonku čaká. Modlitbu a omšové slávenie zažívam v obľúbenom kútiku útulnej, rohovej kaplnky. V tichej pokore a radostnom stretnutí s Ježišom. Po slávení vybehnem hneď medzi prvými. A oproti mne na chodníku veliteľ!

Predpisovo sa vystriem, rukou *zasalutujem* a takto pozdravím nadriadeného. Kývne hlavou a ostro na mňa zazrie: - Čo ste tam robili !?

- Hľadal som priateľku, ideme do kina..., odpovedám pokojne, teraz už v pohove.

- A -áá, a vy tam chodíte?! Dodá rýchle.

- Hej, a vy to nevíete?, zatváram sa prekvapene.

Priatelia, zemetrasenie! Koniec sveta! Čas apokalypsy, ľudia na ulici zmeraveli, zem sa triasla, planéty sa zrazili, obloha vyhasla... Nastal deň súdu a mojej rozlúčky s týmto svetom. Nebudem vám teraz opisovať a vysvetľovať, aké školenie, vyzvedanie a svedenie, koľko pokynov a usmernení sa mi v nasledujúcej hodine dostalo. Vysoký dôstojník kontrarozvedky bol zo mňa zničený, totálne zlomený, neuveriteľne sklamaný... - Letmo som kývol partii, čo ma obďaleč čakala, aby odišli bezo mňa... Veliteľ sa niekoľkokrát dotkol i mojej propagácie kresťanstva v kasárňach. Podotýkal, že mi ešte natoľko verí, že mu to tam; - pred jeho očami...; nepropagujem, či dokonca nevediem nejaké krúžky. Ved' on sa na mňa ešte pozrie.

Konečne som zdvihol pravicu na pozdrav a voľným krokom odchádzam preč. Dolu ulicou, vedomí si svojho víťazstva. Až za rohom, keď už na mňa nebolo vidno to na mňa prišlo. Prezradím. Nebolo to voľným krokom. Stuhnutý a roztraseň som bol ako osika. V prvom rade som to musel predýchať a rozchodiť. V duchu si premietam tie posledné slová - o propagácii a mozgové závitky sa potia. Predstavenie v kine začína o necelú hodinu a ja mám lístky pre všetkých poddôstojníkov. Dostal som za úlohu „za vzorné chovanie“ ich tam spoločne priviezt'. To by som zvládol v pohode, ale mňa vystrašila prípadná prehliadka mojej izby. V starom kufríku tam mám uloženú nejakú náboženskú literatúru. A to v čase tvrdého socializmu znamenalo, že jedna taká kniha stačila na dva roky basy. A v priestoroch kasární, ktovie koľko... Páni moji, to by bola paleta!

Mozog sa točí na plné obrátky ale ja už upaľujem popri koľajniciach nazad do kasární. Pred vchodom zmiernim tempo. Škúlim na všetky strany, hľadá *dozorčieho*. Nikde nič! Chalanom hlásim, že som zabudol lístky do kina a už aj kľučkujem do našej ošetrovne. Vpálím do izby, opatrne vyberám kufřík, zmetiem z neho prach a letím von z kasární. Chalani sa smejú a niečo za mnou kričia. Nevnímam. Len odvážne trielim na dohodnutú adresu do neďalekej uličky. Na prvé splašené zvonenie vybehne ustarostená mamička. A ja len chvatne, - mamka prepáčte, ale tento kufřík si musím u vás nechať. Dohodnutý som s vaším synom,

miništrantom. Je tam náboženská literatúra, knihy, rozdajte dobrým kresťanom, aby sa poučili. Mňa ste nikdy nevideli! Ďakujem a Zbohom! Nech Vás Pán opatruje!

Časove som v limite, bežím do kopca a hlavnou ulicou ďalej do mesta. Kasárne sú na okraji, preto mám do cieľa ešte stále nejaký kilometer. A svojmu veliteľovi ešte rýchlo zavolať!, - upozorní ma podvedomie. Sako v ruke pokrčené, kravata uvoľnená, košeľa rozgajdaná. V behu skladám príhovor k našim *frčkárom*, *špagátom* a *poddôstojníkom*. Ako im slávnostne odovzdám lístky do kina a ... Čas je neúprosný, ale ja mám taký neskutočný pocit. Citlivo vnímam, že zarovno so mnou beží aj môj anjel strážny. A spolu vo dvojici to isto dáme. Siahli sme skutočne na kraj hranice možnosti, ktorá sa v reálnom živote nedá dosiahnuť. Upravený odrazu veselo zdravím mládencov v rovnošate a rozdávam im vstupenky podľa sedadiel. Nápor na premiéru bol obrovský, spolu môžu len štyria, najviac piati. V pohode zhášajú špaky z cigariet a tratia sa do sály.

Teraz som konečne na rade i ja. Lístok som mal s partiou miništrantov a duchovného spoločenstva. Skupina mladých, ku ktorým som občas na stretká chodieval. Aj keď len nenápadne, lebo zväčša to bývalo na čierno. Ako zdravotník z ošetrovne som nemohol až tak často. Nebola totiž za mňa náhrada a mne viac verili, ako doktorom po ich medicínskom vzdelaní. Teraz sa obzerám, keď ma tu jeden chalanisko ťahá za rukáv. Otrča lístky a strká dovnútra.

Už aj svetlá zhasínajú, keď vylezieme do najvyššieho radu. Celá pospolitosť kresťanskej mladi si obsadila to najvrchnejšie poschodie. Ohromná partia! Dievčence mi sťahujú sako, kravatu uvoľňujú, vyzvedajú: - No hovor! Už je ťa tu celé kino, že si mal prúser. – Nebojte, tento film preskočí všetkých, odpovedám veselo.

A s očakávaným napätím sa ponárame do nádherného deja filmu
- *Blízke stretnutie tretieho druhu.*

Sobota

Sobotné ráno na ošetrovni býva zväčša pohodové. Ak nekosím trávu, neošetrujem stromy alebo nerobím iné vonkajšie rajóny, zväčša si upratujem len na ošetrovni. Vyšetrovňu spolu s miestnosťou preväzovne. Aj teraz tu pobehujem v bielych nohaviciach a plášti. Zakladám zdravotné knižky a karty, niečo do papierov zapisujem, triedim. Zamyslene sa vraciam k včerašiemu filmu. Opäť pútavo prežívam nádherný dej a scény. Premýšľam o jeho poslaní pre nás. Znenazdania sa ozve tiché, akoby prosebné klopanie. Otvorím dvere a prekvapene pozdravím *politruka*. „- Čo ten tu chce?“, hútam, a hneď mi aj svitá ten môj včerajší deň.

Mal som strach, keď sa tichým, až bolestným vzlykom ozval. A začal žobroniť: - Čo si mi to preboha vykonal? Ty! – taký skvelý vojak, čatár a ty ma tu ideš zničiť. Zrujnovať! - smutne žiali! Celým kasárňam budem teraz na posmech, ako som ťa dával za príklad, za vzor a ty mi tu Pána Boha propaguješ!? Úsmevne otváram dvere do čakárne a ukazujem na prvú veľkoplošnú nástenku. – Tak tuto prosím propagujem správnu výživu, jej dodržiavanie a stravovacie návyky tak, aby sme všetci boli v pohode a zdraví. Ukážem na nástenkou oproti a vysvetľujem, že táto je celá o športe v každodennom životnom štýle, ktorého ovocím je aj pokoj duše. ... – Ale veď Ty sa tak aj chováš! S každým si kamarát, s nikým sa nehádaš. Ty si celý inakší! Vyčíta mi ďalej, ako keby aj on sám chcel byť taký. Habkal náš komisár zabezpečujúci politickú výchovu, propagáciu a smerovanie v našich kasárňach. Smútil. – Čo len teraz so mnou bude?, žalostí, prosíka, bolestne kvíli... Naveľa som ho učičikal a poprial mu pokojný a veselý víkend. Nech zájde radšej do lesa na huby. Tam, v tichu prírody iste nájde pokoj duše a oddýchne si.

Viac *mimoriadok* som už potom nemal. Vedel som, že hlavná vlna prekvapenia z mojej „zakázanej orientácie“ príde až v pondelok ráno. Preto som sa len pekne ustrojil, oholil a trošku i navoňal. Do čistého a vyžehleného obliekol. Nemal som strach, lebo v našich

kruhoch panovala jedna skvelá zásada. Náš veliteľ - hlavný lekár, musel o našich prečinoch vedieť skorej, ako ho obviní velenie. Preto som aj ja ešte v piatok pred kinom stihol veliteľovi zavolať, že som bol na omši v kaplnke a načápal ma tam *kontráš*. Hlavný lekár; - ohromný, nezabudnuteľný Človek môjho života; mi pokojne odpovedal, aby som sa nebál. On vie, že chodím do kostola a ostatné je už len na ňom.

Pondelok

Pondelňajší nástup na ošetrovni prebehol v pokoji. Hlavný lekár, náš veliteľ pri rannom nástupe nám každému pekne podal ruku. Mne opravil golier na plášti a s figliarskym úsmevom povedal „Ďakujem“. Dvaja lekári, vysokoškolskí absolventi čo stáli vedľa mňa tomu nerozumeli. Nemal som čas, kedy im to povedať. Celý víkend boli doma a do kasárni prišli len v noci, nebolo stihu... Až potom som im chvatne prezradil, ako som pochodil. A že sa tu dnes budú možno diať veci.

Á -ále. Nespadla nám ani strecha na hlavu a deň prebehol celkom normálne. Priznávam, trochu ma to prekvapilo. Skutočne príjemný pondelok. Pracovný, ako inokedy a nijaké zápletky. Len hlavná zdravotníčka po odpoľudňajšom štábe skúšala niečo naznačiť. A keď to z nej dajako nešlo, pokojne som jej pomohol. Aby sa o tie svoje strieborné hviezdičky nebála. Nemusí si vyčítať zlyhanie a nesplnenie jej dôvernej straníckej úlohy, že ma nedostala do ich partaje. V nijakom prípade! Ani za kandidáta by som im to nebol podpísal. Ale ona aby bola kľudná a pokojná, že ja jej s tou odbornou prácou budem i naďalej s radosťou pomáhať.

Kolegom lekárom som popoludní všetko podrobne, možno i úsmevne vyrozprával. Aby boli pripravení na stranícke otázky a celú vec som potom už považoval za uzavretú. Vráťane toho, že do Košíc na dôstojnícke skúšky nepoľetím a nebudem obhajovať ani svoju odbornosť zdravotníka, ani ako adepta pre ďalší vojenský postup. Tie zlaté hviezdičky mi chýbať nebudú. A do civilu pôjdem aj bez nich.

-

Doslov: - O ten môj vojenský rast a postup sa potom postarali v civile. Hneď po roku ma zobrali do našich mestských kasární na dva týždne. Volali sme to vtedy *manévre*. Keď ma prepúšťali domov, vyplnili so mnou niekoľko odborných testov a dotazníkov. Tie sa ozrejmi o dva mesiace. Vtedy, keď ma na základe vojenského rozkazu číslo to a to, zo dňa x, y, roku Pána povýšili do prvej dôstojníckej hodnosti. Do vojenskej knižky zapísali hodnosť s jednou zlatou hviezdou, teda podporučík. Vraj si to vyžaduje moja spôsobilosť pre funkciu a dosiahnuté výsledky. Takto o rok, či o dva som bol znova na cvičení v Martine. Opäť pribudla ďalšia hviezdička a potom ešte jedna. Keď ma napokon znova pozvali do ďalšieho kola a ponúkali hodnosť kapitána, odmietol som. Jednoducho som si od zamestnávateľa vypýtal potvrdenie, že ma z vtedajšej dlhodobej montáže nemôžu uvoľniť. Tam som zastával funkciu projekčného autorského dozoru a bol som nenahraditeľný. Takto som sa definitívne zbavil zelenej uniformy. Hoci aj táto montáž, ako aj ostatné, boli na úkor odlúčenia od rodiny, čo ma bolí dodnes. Bolí do tejto mojej jeseni života sedemdesiat ročného dôchodcu.

Zapísal: čatár Ing. Jozef Kottra - doma 21.januára 2023

Krížová cesta môjho života

Vianoce R.P.2022

1/ Pán Ježiš je odsúdený na smrť

- Kľakám k Tebe Pane, ktorý stojíš pred Pilátom. Ruky zviazané, telo dobité, hlava trním korunovaná a Ty mlčíš...
- V tejto chvíli chcem byť ako Ty, Pane môj! Pokorný, tichý a ponorený do hĺbky modlitby k Otcovi. Za všetky tie útoky a obvinenia, ktoré sa mi dostali, chcem len mlčať! V tichu a modlitbe nájsť pokoj duše. Nemám slov na osočovanie a prednesené viny od mojich vlastných, na ich vyhrážky a pomstu, ktorú proti mne spriadajú. Iba mlčím a tíško sa korím. Len Ty, Pane môj, vieš a poznáš vinu mojich skutkov; prosím - nepočítaj mi to za zlé.

2/ Pán Ježiš berie na svoje plecia kríž

- Prijímaš ho s láskou a kladieš na svoje plecia. Kríž mojich previnení, omylov, zanedbaní, pokleskov, pádov a hriechov
- Podopieram jeho ťarchu z druhej strany vedomí si svojej viny. Tam, odkiaľ na mňa ľudia, ani tí moji najbližší a najdrahší nevidia. Schovávam sa za kríž a s neskonalou odvahou ho nesiem spolu s Tebou. Dávam seba samého so všetkými zmyslami, schopnosťami, ale aj slabosťami. Podopieram ho však s tou najsilnejšou a najvrúcnejšou láskou, akej som schopný. Aby bol Tebe, Pane môj, ale aj mne ľahší. Tak, aby bolo lepšie aj tým mojim drahým, ktorí toto drevo ešte celkom nepoznajú...

3/ Pán Ježiš prvý raz padá pod krížom

- Prvý pád na kolená, keď sa ti Pane, možno noha potkla, alebo si bolestne kopol do kameňa
- Zlyhal som Pane, držal som i ja toto bremeno, ale kústik som poľavil, odstúpil bokom a teraz padám spolu s Tebou. Život nie je len o poznaní, úspechoch a peniazoch. Aj keď si mi neraz dal zrelú myseľ, pamäť a úspech v práci, na poli či v záhrade, aj keď ma vyslali za robotou do sveta - vždy si stál pri mne len Ty, Pane môj! Sám vieš, ako som hájil všetky tie požiadavky života, ako som bojoval, ako som sa Tebe snažil koríť i ďakovať. A ako nesmierne som trpel, lebo moji boli ďaleko odo mňa a ja som bol vo svete sám. Všetko to bolo vo forme obety a lásky k mojim, napriek tým bolestným zlyhaniam.

4/ Pán Ježiš sa tretá so svojou Matkou

- Dávno si sa vytratil z domu. Tri roky si putoval, vyučoval, kázal, uzdravoval... A teraz táto posledná cesta a na nej Tvoja Matka ...
- I ja som opustil svoju matku pre svoju manželku a založil si rodinu. Tak prikazuje Zákon. Z manželky sa stala matka mojich, teda našich detí. Od útleho veku dietok, od začiatku nášho manželstva musel som ja do sveta, za prácou. A na život s vlastnou ženou a mojimi deťmi bývalo len málo času, krátka chvíľa. Nevyplatilo sa žiť v odlúčení. Lebo manželka je dnes už ďaleko odo mňa. Možno práve na strane tých, ktorým som najviac ublížil, mojim deťom. A dnes ma za to vinia.

5/ Šimon z Cyrény pomáha Pánu Ježišovi niesť kríž

- Prinútili vraj nejakého Šimona z Cyrény, aby ti pomohol niesť kríž
- Aj pri mne sa v tejto chvíli zastavil ten môj „Šimon“. Najskôr mal na sebe habit, teraz je už v maskáčoch. Stále však v radoch Cirkvi. A tak vlúdne, ako keď bol ešte chlapcom a pod tým naším pútnickým krížom ma povzbudzoval. Práve teraz, v tejto

bôľnej chvíli znova ma posmelil. - Aby som len mlčal ako Kristus Pán pred Pilátom. A robil pokánie za seba, za deti, za zlorečenie. Potom príde i odpustenie. Vtedy, pred rokmi, sme tú krv z tvojej tváre Pane na tom našom pútnickom kríži, spolu s chlapcom stierali. Bola to stopa môjho zlyhania, vtedajšej závislosti a pádu v nej. Dnes sme s týmto mojím Šimonom opäť spolu zjednotení. Duchom, modlitbou a láskou. Preto ja tak mocne verím v milosť a odpustenie.

6/ Veronika podáva Pánu Ježišovi šatku

- Veronika ti podáva šatku a Ty, Pane si ňou utieraš krvou zaliatu tvár
- Aj mne pred touto cestou podala istá „Veronika“ svoju šatku. Takú, ktorá ma odvtedy neprestajne sprevádza. Vždy ju s láskou prikladám na bolesť, či skrivenú tvár. Alebo si balím do nej celú hlavu, pred slnkom a páľavou. Zakaždým pomôže. Nie je to belasá, ani svetlá šatka. Táto je tmavá. Má však v sebe jemnú kresbu. Drobné biele vzorky. Pripomínajú kvietky, roztancované v rôznych kruhoch na zelenej pažiti. Nie je do nej vtlačená tvoja krvavá tvár, Pane, ale mňa veľmi teší. S láskou sa do nej utieram. Pomáha, lebo ju mám veľmi rád. Nielen šatku, ale aj túto moju - Veronku.

7/ Pán Ježiš druhý raz padá pod krížom

- Ježišu v bolesti a pod t'archou kríža padáš druhý raz a ja plačem
- Plačem sám nad sebou, lebo som Ťa toľkokrát zradil, zaprel a sám na kolená položil. Moje opakované hriechy len zväčšujú Tvoje utrpenie, Pane. Z mojej závislosti si ma ťahal plných pätnásť rokov. Začalo to až vtedy, keď som konečne priznal a pochopil, že bez Tvojej pomoci to nedokážem. Modlitba, pôst a obeta ma potom priviedli na cestu obrátenia. Nik mi už neveril, zostal som v tom len sám. Ale Ty si bol so mnou stále. Akoby som čakal na zázrak. Mal som dve možnosti. Buď sa pochovám zaživa, alebo sa obrátim. Zoblečiem toho starého človeka zo seba, zahodím a zabudnem na neho. Až potom môžem začať nový život. Začal som?!

8/ Pán Ježiš napomína plačúce ženy

- Ty im Pane hovoríš, aby neplakali nad Tebou, ale nad svojimi synmi a deťmi slzili ľútosťne
- To je tá najsprávnejšia rada týchto dní. S bolesťou a pocitom viny, viny svojho zlyhania sa teraz obraciam na Teba, Pane môj. Žobrem o pokoj v rodine, aby tie zlosti a klamstvá pominuli a na to dobré sme sa rozpomätali. To zlé je choré a boľavé. Zloba sveta, bohatstva a mamona pohltila vieru, nádej i lásku. Utopili sme sa v zhone a blahobyte, nevieme sa stíšiť, zastaviť, pokoriť a uskromniť. A pritom nám stačí tak málo. Pokoj duše, láska v srdci a podanie ruky svojim drahým a vzácnym na odprosenie a odpustenie...

9/ Pán Ježiš tretí raz padá pod krížom

- Tretí pád. Ťarcha kríža Ťa privalila na zem a tvár si vtlačil rovno do prachu a kamenia cesty
- Teraz je už koniec. Ležíš pod krížom tesne pred cieľom vykúpenia. Dvíhajú ťa a čakáš len na posledný úkon vlastnej obety. Spomínam ako som v rozhodujúcom momente svojho obrátenia napriahol k Tebe ruku. Úzkostlivo a v plnej oddanosti sa dotkol Tvojho lýtka. Tam, na Hore zjavenia, Podbrde, pod tým dreveným krížom. Hneď vedľa sochy Panny Márie v Medžugorí. Dotkol som sa Tvojej milosrdnej lásky nielen rukou, ale aj otvoreným srdcom, ktoré v tej chvíli všetko a všetkým odpúšťalo. Nemal som čo stratiť, dal som sa Ti celý vo svojej úbohosti. Tvoj pohľad ma uzdravil. Prijal si ma v mojej biede a ja som vstal z mŕtvych. Zázrak, ktorý som zažil bol nesmierny.

Zrodenie nového človeka sa udialo ticho a nebadane. Ale ja som bol od tej chvíle čistý a odetý do Tvojej milosrdnej lásky.

10/ Pánu Ježišovi zvliekajú šaty

- Cesta s krížom končí a teraz Ti, Pane môj, nehanebne trhajú dolu rúcho
- Kedy som bol ja v takej situácii? Kedy som sa ja musel vyzliecť do naha? Bolo niekoľko takýchto okamihov. Na jeden si však pamätám dodnes. Stalo sa to pred operáciou na urológii v Nitre. Druhého februára na sviatok Obetovania Pána. Aj keď bol personál v operačnej sále úzkostlivo zahalený, rozoznal som ženské tváre a pravdu povediac, hanbil som sa. Keď ma ukladali na operačný stôl a začali mi priväzovať roztriahnuté ruky, len som bolestne záúpel: – Ako Ježiša na kríži... Vtedy ma doktorka anestézie od prístrojov nežne upokojila:
– Nebojte sa, veď aj vtedy bol piatok! ... A ja, stretnúť sa takto s Ježišom v rovnakom postavení celkom som sa zveril do Tvojej láskavej opatery.

11/ Pána Ježiša pribíjajú na kríž

- Tvoje dobité, doráňané a zničené telo teraz ukladajú na kríž, ktorý si sem sám vyniesol a pribíjajú Ťa naň
- Bolo to niekedy v mojich štrnástich rokoch. Nijako sa mi nechcelo pomáhať rodičom pri jarnom upratovaní. Naveľa, keď mi ani učenie nešlo, vybehol som von a skúsil niečo urobiť aj ja. Zanedlho sa však práca dokončila a bol som tomu rád. Celý uveličený rozohnal som sa zapichnúť vidly vedľa svojej nohy a zahlasiť hotovo... Nevšimol som si, že sa mi tie vidlice v ruke akosi otočili a ja som si prepichol pravú nohu komplet aj s topánkou. Cítil som len, ako ostrý špic kovovej vidlice nekompromisne razí cestu pomedzi moje šľachy a kostičky. Tie chrupčia, praskajú a poddávajú sa ostrému železu. V nemom úžase stojím s vypleštenými očami. Prenikla ma bázeň voči Bohu a akási úcta. V tom momente som mal pocit ktorý si zažil iba Ty, keď Ti prerazili obe nohy.

12/ Pán Ježiš na kríži zomiera

- Visíš medzi nebom a zemou. Tri hodiny trpíš v mori múk a bolestí, svoju dušu odovzdávaš Otcovi
- Pribili Ťa na kríž a vyzdvihli. Bolestne dopadla päta kríža do diery v skale, keď Ťa tam postavili. Pribité ruky zapraskali, trhali sa a vyvreli z nich posledné kvapky tvojej drahej krvi. Zabúdaš na bolesť, lebo dýchanie je ťažké. Také, aké bolo i to naše pri nedávnom Covide. Kašeľ nás ničil natoľko, že sme sa báli vdychovať. Medzirebrové svaly boli neskutočne umorené, bolestivé, takže starý človek sa bál aj nadýchnuť. Preto mnohí z nich zomierali na udusenie. Ja som s tým bojoval štyri týždne. Lieky nezabrali, len modlitba ma držala. Pridal som sa k Tebe tam na kríži a precíťoval tú tvoju obetu. Kati ti na kríž pod pribité nohy dali opierku. Aby si sa mohol na nej zdvihnúť a tak nadýchnuť. Tým sa tvoje utrpenie a umieranie len predlžovalo.

13/ Pána Ježiša skladajú z kríža

- Skladajú Ťa z kríža, Pane. Svoj život si dokonal, Otcovi odovzdal. Matka plná bolesti drží Tvoje telo v náručí a s láskou objíma
- V mladosti ma dali k zdravotníkom. Práca ma bavila a občas prišli momenty, kedy som mal ja niekoho nemocného, slabého či uboleného zobrať do náručia. Len na moment uloženia na lôžko, či do vozíka. Boli to okamihy môjho skladania z kríža. Keď som videl nemotorné ruky pomocníkov, sám som sa zaprel a s láskou bral ubolené telo pacienta do svojho náručia. Objatie týchto chorých bolo najkrajším

balzamom na moje vtedajšie rany. Dodnes na ne s láskou spomínam. Vidiac teraz Tvoju utrápenú Matku, zachytávam v jej očiach svetlo nádeje... A to posúva môj život znova bližšie ku Tebe.

14/ Pána Ježiša pochovávajú

- Učeníci Ťa, Pane, v posvätnej bázni uložili do skalného hrobu
- Dávnejšie som mal sen. Bol som pozvaný do záhrobia a ocitol sa v očistci. V mojom poznaní som videl priestor v niekoľkých poschodiach a pomedzi jednotlivé sektory sa kľukatili cestičky k akémusi svitu niekde v popredí. Prostredie bolo zahmlené a vzdychy duší, odetých v matných odevoch vzlykom prosili o vyslobodenie. Aj ony boli obrátené ku svetlu, ale keď som sa pohyboval okolo nich, otáčali sa ku mne a tým svojím monotónnym vzdychom žiadali o pomoc. Hore na najvrchnejších poschodiach presvital už jasný svit. Tie duše natoľko nežiaľli, skôr to znelo ako oslavná chvála. Ponáhľal som sa za svetlom, ale cestička medzi sektormi sa veľmi kľukatila. Keď som občas strácal nádej, že sa k zdroju svetla nedostanem, v tom momente som sa v najbližšej zákrute objavil v jasnejšom svite a odhodlane ďalej napredoval. Dostal som sa až na okraj, kde prenikal jasný svit nádherne svietiacej beloby s hlasom a spevom anjelských chorálov... Premýšľam teraz, Pane, ako si Ty po svojej smrti navštívil všetky kmene svojho národa a na tretí deň slávne vstal z mŕtvych.

Záverečná modlitba

Pred rokmi bola zverejnená myšlienka Josepha Ratzingera pod názvom „Cirkev verných“. Dovolím si ju odcitovať ako záver tejto mojej krížovej cesty.

- *„Čoskoro budeme mať kňazov degradovaných na úlohu sociálnych pracovníkov a poslanstvo viery bude zredukované na politickú víziu. Všetko sa bude zdať stratené, ale v najdramatickejšom štádiu krízy sa Cirkev znovu zrodí.*
- *Bude menšia, chudobnejšia, podzemná, ale aj svätejšia. To už nebude Cirkev tých, ktorí sa snažia páčiť svetu, ale Cirkev verných Bohu. Znovuzrodenie bude dielom malého zvyšku, zdanlivo bezvýznamného, ale nezdolaného, ktorý prejde procesom očistenia. Pretože takto Boh pôsobí. Proti zlu odoláva malé stádo.“*

Citované: Ježiš, náš Spasiteľ a Vykupiteľ, nedopušť, žeby tvoja svätá krv bola za nás vyliata zbytočne a žeby cena tvojej smrti bola pre nás stratená. Ty nás spravuj na zemi, silou svojho umučenia vzkries nás k novému životu a voved' do večného života, kde ťa chceme chváliť a velebiť na veky vekov. //modlitba z JKS, 76.vydanie r.2015, s 179//

- Amen.

Starý pútnik

ČESTNÉ UZNANIA

v kategórii PRÓZA

MÁRIA IVANČÍKOVÁ - *Mier je krehká lavička...*

MATÚŠ ČERVENKA – *Stretnutie*

EDITA ĎURČOVÁ - *Mlčanie anjelov*

JUDITA ĎURČOVÁ - *Kde kotvia severné lode*

LENKA KÓŇOVÁ - *Ostrov princeznej Elsemarie*

KATARÍNA HOLCOVÁ – *Obed*

PETRA MARUŠKANIČOVÁ - *Ako farár naučil chlapov z dediny do kostola chodiť*

JURAJ TUHÁRSKY - *Cesta ku kalvárii*

DANIELA TURIÁKOVÁ - *Čertík a jeho koniec škodoradosti; Strigôň a vlastná vymyslená modlitba*

Mier je krehká lavička...

„Dedina ako vymretá po hroznej povíchrice. Zrazu sa zjavil vojak ružolíci. A za ním druhý, tretí, štvrtý, tak ako sa po búrke objavuje dúha,“ učila som sa nahlas text básne z literárnej čítanky v izbe mojej babky. Babka ležala, oči mala zatvorené, ale ja som vedela, že nespí. Ako inokedy, tak i teraz pozorne počúvala. „Dieťa moje, never tomu, čo píšu v tej básničke. Ten, kto ju napísal, alebo hrôzy vojny nezažil, alebo si to vymyslel.“ Desaťročné dievča, ktoré nevedelo, čo je to vojna, zrazu spozornelo. Potom môj pohľad spočinul na fotografii vojaka v rakúsko - uhorskej uniforme, ktorý visel babke nad posteľou. Babka už s otvorenými očami zachytiac môj uprený pohľad na dedkovu fotografiu pokračovala: „Vieš, Marienka moja, ja s tvojím dedom sme prežili strasti a útrapy prvej aj druhej svetovej vojny. Na vlastné oči sme videli, čím všetkým si vojaci prešli. Na tej fotke vidíš krásneho, mladého, bajúzatého fešáka, ktorému ešte aj tá šedá uniforma pristala. Ale aké peklo si v nej on a jeho rovesníci museli prežiť, vedeli iba oni. Dedko Štefan mi zo svojich smutných spomienok poskytol len zopár čriepkov, keď som bola za ním v nemocnici vo Viedni. Odtiaľ je i fotografia, od ktorej nevieš ani ty oči odtrhnúť. Zážitky z cesty, pohľad na mladých mužov so zakaleným pohľadom, bez rúk či nôh, celých zafáčovaných, mi pomohli pozliepať aj tých niekoľko čriepkov a spoznať, čo znamenala dovtedy neznáma, ale v tom čase najpekelnější veľká vojna. Chvalabohu, dedko mal šťastie. Prežil, a to bolo hlavné. Nie všetci chlapi z dediny, čo s ním bojovali na Pijave, mali to šťastie. Po susedovi Ondrejovi, nech mu je zem ľahká, zostala mladá žena s päťročným synom. Svojmu mužovi zostala až do smrti verná. Už sa nikdy nevydala.“ Babka si sťažka povzdychla a na chvíľu sa odmlčala. V izbe sa usadilo ticho, ktoré zrazu preťalo prenikavé kukuk-kukuk. Babka pokračovala vo svojich spomienkach ďalej.

„Všetci sme si mysleli, že to najhoršie už máme za sebou a nič hroznejšieho nás v živote nečaká. A predsa! Druhá svetová vojna, tak ju nazvali, bola ešte krutejšia, ničivejšia. Chvalabohu, tvoj dedo, vojnový invalid, narukovať nemusel, no strýko Peter áno. Jeho spomienky na vojnu boli ešte bolestivejšie ako dedove a moje. Na vlastné oči videl, aké zverstvá páchali nemeckí vojaci na východnom fronte. Pálili, zabíjali, mučili,... Ako mi povedal: - Mama, mal som šťastie v nešťastí.- Ani on sa zraneniu nevyhol. Aj za ním som chodila do nemocnice, ale nie do Viedne. Tá už patrila Nemecku. Bratislava bola predsa len bližšie. Raz mi povedal: - Mama moja, ja sa tam už nevrátim, nebudem sa prizerať tým zverstvám.- A tak aj bolo. Po návrate z nemocnice sa už na front nevrátil. Spolu s ďalšími chlapmi sa skrývali vo viniciach nad dedinou. Koniec vojny bol na spadnutie a oni prežili aj vďaka tvojmu otcovi, ktorý v tom čase rýchlo dospel. Chlap to ešte nebol, ale už ani chlapec. Hartizák na chrbte plný proviantu bol pre neho hračkou. Našťastie, nikdy sa nestretol s gardistami. Až po vojne sme sa dozvedeli, že tomu tak bolo vďaka susedovi Valentovi, ktorého sme volali sitogardista.“ „Babi, prečo sitogardista? Čo nosil deravú čiapku alebo uniformu?“ „Ale nie, ty moja všetečnica,“ už s letným úsmevom pokračovala babka. „Valent bol gardistom iba navonok, pred vrchnosťou. Bohužiaľ, takých ako on, nebolo veľa. Pod čiernou uniformou v ňom zostalo čosi, vďaka čomu nezabudol milovať blízkeho svojho a pomáhať mu. Nad tvojím otcom i mužmi vo vinohradoch držal ochrannú ruku, nikdy nikoho neudal.“ „A čo sa s ním stalo po vojne?“ nedočkavo som pretrhla babkino rozprávanie. V izbe znovu zostalo ticho, ktoré sa dalo krájať. Ja som nemala odvahu ho prerušiť ďalšou zvedavou otázkou. Ale babka po krátkom zamyslení vo svojich spomienkach pokračovala.

„Blížila sa jar. Na konci marca Nemci konečne odišli a my sme sa tešili, že Veľkú noc oslávim v pokoji. O niekoľko dní sa však hrôzy vojny znovu vrátili. Doliehal k nám

nepríjemný hukot lietadiel a ešte nepríjemnejší rachot bômb. To Rusi bombardovali Nitru. Tam zahynul aj sused Valent. Ale chlapi z vinohradov na neho nezabudli a po vojne očistili jeho meno. Jedna z bômb sa zatúlala nad farskú záhradu, kde smrteľne zranila dôstojného pána i kostolníka. Keď všetko utíchlo, pomaly, s obavami i so strachom sme vychádzali z pivníc. Boli sme radi, že žijeme. Mesto i okolité dediny obsadili Rusi. Nie, neboli to ružolíci chlapi, ale unavení, zaprášení, niektorí aj zavšivavení a vyhľadovaní muži. Keď vošli do nášho dvora, privítala ich omamná vôňa čerstvo upečeného chleba, ktorý som práve vyberala z pece. Len sa po ňom zaprášilo. Uvedomila som si, že večer musím v koryte zamiesiť ďalšie cesto. Ale koryta, sušiaceho sa pod oddachom nebolo. Zmizlo! Išla som si oči vyočítať, keď tu ti ho jeden zo soldatov vykladá na voz. Nemecky, maďarsky som vedela, ale rusky iba pár slov, ktoré som pochytila od strýka Petra. Tak pomocou rúk, nôh a hlavy som sa mu snažila naznačiť, že ak mi ho nevráti, ráno chlieb nebude. Podarilo sa. Na druhý deň zavčas rána som upiekla nové pecne, koryto vyumývala a ešte mokré, preistotu, schovala.“ „Babi, nebáli ste sa?“ znovu som sa odvážila pretrhnúť babkine spomienky. „Bála, ale nemohla som to dať najavo. Ja som sa musela postarať aj o svoju rodinu. Či sa vari nemodlíme každý deň - chlieb náš každodenný daj nám dnes a odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom - ?“ „Čo bolo potom?“

„Veľká noc klopala na dvere. Na Zelený štvrtok sme sa rozlúčili s pánom farárom i kostolníkom. Na Veľký piatok sa spoločne pomodlili nad Kristovým hrobom. Všetci sme túžobne čakali na Bielu sobotu. Na dedinu pomaly padal súmrak. Ticho prichádzajúceho večera prerušil hlas rapkáčov, ktorými chlapi začali zvolávať ľudí do bohostánku. Celá dedina prišla do chrámu osláviť Ježišovo zmŕtvychvstanie. Konečne sa rozľahol hlas zvonov. Od chóru až k oltáru sa nieslo slávnostné – Raduj sa, Cirkvi Kristova, veselo prespevuj. Pán Ježiš Kristus z mŕtvych vstal, raduj sa duša, raduj! – A život išiel ďalej. Rusi ako prišli, tak odišli. Nám bolo treba orať, siať. Postarať sa o novú úrodu, nový chlieb.“

...

Písal sa rok 1968. Ako mladá bezstarostná tinedžerka som prežívala prázdniny u strýka a jeho rodiny na Morave. Bol priam rozprávkový letný večer. Obloha bola posiatá hviezdami a my sme čakali, kedy z nich niektorá spadne. Pritom sme opekali špekačky, spievali, rozprávali vtipy, smiali sa a zabávali. Nikomu z nás ani na um neprišlo, že sa zobudíme do pochmúrneho rána, ktoré sa ponorí do viac ako dvadsaťročnej tmy. „Rusáci prišli!“ Na tieto strýkove slová nikdy nezabudnem. Pohľad na jeho zmätený výraz tváre nám naznačoval, že niečo nie je v poriadku. A naozaj, stalo sa čosi, čo nám všetkým zmenilo životy. Ešte v ten istý deň prišiel po mňa otec. Cesta domov bola nekonečná, aj keď bežne trvala iba zopár hodín. Všade bolo plno tankov, obrnených transportérov,... V nich i na nich sedeli vojaci. Niektorí s vyholenou hlavou, niektorým ešte tieklo mlieko po brade. Ale nie, neboli to ružolíci chlapi! Vtedy som pochopila, že babka mala pravdu.

Cestu autobusom sme nečakane museli v Trenčíne prerušiť. Vystúpili sme a čakali na vlak. Rýchlik z Košíc do Bratislavy meškal viac ako hodinu, ale do Leopoldova to boli takmer dve hodiny. Samozrejme, osobák do Nitry na nás nečakal. Ale mali sme šťastie v nešťastí, lebo rýchlik z Prahy do Nitry tiež meškal. Domov sme dorazili niečo po polnoci.

Akoby toho nebolo dosť, o dva dni nás postihla ďalšia jóbavka. Mirko, chlapec z našej ulice a sestrin spolužiak zomrel pod kolesami ruského vojenského auta. S nevinným plavovlasým tretiakom sa prišla rozlúčiť celá škola. Ešte v máji bol so svojimi spolužiakmi na prvom svätom prijímaní, mal celý život pred sebou. Teraz na konci augusta si mohol so svojimi rovesníkmi vychutnávať posledné dni prázdnin. Prečo sa stalo pre nás čosi nepochopiteľné? Prečo?...

...

Roky prešli, život sa zmenil. Z malého dievčatka je dnes dôchodkyňa, ktorá dodnes nezabudla ani na text básničky z literárnej čítanky, ani na spomienky svojej babky. Pamätám si aj poučku z učebnice filozofie, že „vojna je najkrajnejšie riešenie medziludských vzťahov“. Pri čítaní známeho slovenského spisovateľa ma zaujal výrok: „Vojna je potvorská vec!“ Ale nikdy nezabudnem na úryvok z básne môjho rovesníka, tínedžera 70. rokov 20. storočia: „Mier je krehká lavička. Na nej stojí svet. Ak ju zlomíš, neprejdeš.“

Moja generácia hrôzy vojny nezažila. Len donedávna sme to brali ako samozrejmosť. Zrazu, keď pred necelými dvoma rokmi niekoľko stoviek kilometrov od nás došlo k „najkrajnejšiemu riešeniu medziludských vzťahov“, sme pochopili, že mier samozrejmosťou nie je. Po „krehkej lavičke“ by sme mali chodiť tak, aby sme ju nikdy nezlomili.

MATÚŠ ČERVIEŇKA

Stretnutie

*„A nech si teraz tvoje deti dávajú pozor! Lebo v lesoch bude chodiť sila,
ktorej hnev vyvolajú len na vlastnú hrôzu.“*

*J.R.R. Tolkien
Silmarillion*

Šaty, lodičky, kabelku a iné zbytočnosti, ktoré mala Vélia ešte pred hodinou na Gorazdovej slávnosti, vložila do dutiny stromu. Nočná rozlúčka s ľudskou civilizáciou mohla začať.

Na chvíľu zavrela unavené oči, zhlboka sa nadýchla a všetky starosti posledných dní sa rozplynuli v chladnom vzduchu. Teraz tu bol priestor iba pre Boha a prírodu.

„Bud’ pochválený, môj Pane, so všetkým svojím tvorstvom,“ pozdravila okolie slovami svätého Františka z Assisi, a v ľanovom rúchu pomaly kráčala do kopca. Bola vďačná, že sa tu po mesiaci konečne dostala. Skôr to naozaj nebolo možné.

Najskôr v environmentálnej komisii dokončovali záverečné znenie dokumentu k správe Cirkevných lesov. Potom sa snažili nájsť vhodné riešenie pre slúženie omši vo voľnej prírode tak, aby už v budúcnosti nedochádzalo k ich hromadnému rušeniu. A napokon veľa času aj energie zabrala organizácia výročnej slávnosti pri vrchu, na ktorú prišiel aj samotný arcibiskup.

Našťastie všetko prebehlo podľa plánu. Božieho plánu.

Rozkvitajúca ako kvet vo výživnej pôde prišla Vélia k smreku, spod ktorého koreňov vyvierala minerálna voda. Ako pri krste si ponorila tvár a zmyla zo seba mesto so všetkým prachom, krikom aj rozhorúčeným betónom.

„Vďaka ti Pán Boh za prameň, prítomný na tomto mieste aj po toľkých rokoch. Pretože nie každý tvor na svete má k prístupu k vode, a niet života bez nej,“ poďakovala, a očistená vykročila hlbšie do lesa.

Stačila len krátka Véliina prítomnosť a zamŕknutý les razom ožil. Kvety sa jej dotýkali lupeňmi, vietor priviaval na rozpustené vlasy opadané listy a zvieratá nahlas oznamovali príchod ich spoločnice.

Och, ako jej to chýbalo. S úsmevom a vystretou rukou zdravila a žehnala Božie stvorenstvo.

„Zdravím vás. Áno, aj vy ste mi chýbali. Sľubujem, že nabudúce prídem skôr. S Božou pomocou sa vďaka mojej práci medzi ľuďmi budete mať lepšie. Nielen tu, ale aj v iných častiach krajiny.”

Kto by to bol povedal, že to je podpredsedníčka environmentálnej komisie Klára Lipanská, čo dokonale ovláda Bibliu aj pápežové encykliky. Čo prispeje neoceniteľnými poznatkami k aktuálnym problémom a pravidelne šíri informácie o zasadnutiach komisie na sociálnych sieťach.

Nie, moderní ľudia by sa od samého údivu podvedome prežehnali, rovnako ako kedysi ich predkovia z dreveníc, a nazvali by ju horskou vílou. Tajuplným a neskrotným živlom. Alebo bytosťou z pohanských čias.

No nech je ako chce, modlila sa a pracovala pre svojho Stvoriteľa už viac ako tri roky. A bolo to neďaleko odtiaľto, pri prastarej lipe, kde sa s Ním prvýkrát stretla v podobe kríža.

Posvätné miesto, postavené ľuďmi na modlenie sa k ich všemocnému a láskavému Bohu, jej odvtedy nedalo pokoja a navštevovala ho čoraz častejšie.

Boh. Kto si? Kde si? hľadala v mysli odpovede na otázky, no narážala iba na spomienky víl, odovzdávaných pokrvne z generácie na generáciu. Od nich sa nedozvedela nič o Bohu, tobôž nie takému, čo sa dobrovoľne obetoval za ľudí.

Jedného dňa Vélia zbadala pri kríži zelenú skrinku. Chcela ju odnieť preč, berúc ju ako vyhodенý odpad ale zistila, že v skrinke sú uložené popísané hárky papiera.

Pieseň Brata Slnka a encyklika Laudato si', prečítala si v duchu ich názvy, a zo zvedavosti pokračovala v lúštení ľudských znakov. A nemohla uveriť tomu, ako obaja Františkovia dokázali tak nádherne vyjadriť vzťah k prírode a Bohu. Cítila, že jej volanie z hlbín duše nezostalo bez odozvy a v jej živote sa práve stalo niečo tak výnimočné. že už sa toho nechce nikdy vzdať.

Po uplynutí necelého roka, keď sa jej viera už pevne zakorenila, v modlitbách našla svoju cestu, o ktorej osvetlenie tak túžobne prosila.

Choďte do celého sveta. Dávajte vedieť o Božej pravde. Áno, to bola jej cesta. Prijat' novú identitu a nechať sa pokrstiť, vhlbiť sa do kníh písaných Božou rukou a ukázať ľuďom, ako sa správať k prírode.

Potratila si načisto rozum? Čo ty máš spoločné s ľuďmi? narúšali Vélino odhodlanie spomienky víl, no po týždni neistôt a modlitieb ich prestala nadobro počúvať.

Kríž a zelená skrinka sa stali pevnými bodmi jej nového života a vždy, keď mala voľný čas, išla si k nim načerpať duchovnú aj prírodnú posilu. A po troch rokoch bola naozaj presvedčená o tom, že sa všetko podarilo podľa plánu a nesklamala Božiu dôveru.

„Pán Boh, vraciam sa do domova, čo si stvoril, aby..." Náhle pocítila pri srdci bodavú bolesť.

Čo to má znamenať? znepokojila sa Vélia. Akoby sa len pred malou chvíľou stalo niečo veľmi zlé.

A bolesť sa vrátila spolu s výjavmi ničenia. Roztrhnuté tkanivá. Zlomené drevo. Splašené pobehovanie drobných končatín. Padajúce predmety. Hádám len nie...

Zaraz sa rozbehla. Onedlho zrakom nepodobnému tomu ľudskému zbadala v tme kríž. Teda to, čo z neho zostalo.

Kristovo drevené telo bolo bez milosti polámané a hodené do mraveniska. Malí tvorovia po ňom pobehovali hore-dole, akoby sa snažili zakryť hanlivé slová načarbané s čiernou fixkou. A to nebolo ani zďaleka všetko.

Pieseň Brata Slnka spolu s encyklikou Laudato si' boli nadobro roztrhané a zašliapnuté vedľa prevrátenej zelenej skrinky. Pohľad na zranené drevo lipy, ktorá tu rástla od nepamäti, už len završoval do neba volajúcu skazu.

Vélia len nepohnuto stála a dívala sa na tú duchovnú spúšť.

Rýchlosťou, akou sa šíri oheň po lúkach počas páľav, v jej vnútri ožili stáročné spomienky víl. Spomienky, ktoré sa už nikdy nemali objaviť, jasne ukazovali, aký trest čaká páchatel'ov neprávostí. Čo na tom, že boli v priamom kontraste s Kristovým učením.

Pozri sa. Slabé ľudské plemeno. Nehodné tvojej pomoci, našepkávali hlasy.

Nerob to, potichu zaznel iný hlas.

Ubehla minúta. Ešte stále nevedela, čo má urobiť.

Načo si išla medzi ľudí. Na nich neplatia žiadne sväté slová alebo zdravý rozum. Vôbec ich to nezaujíma, naďalej dobiedzali hlasy.

Nerob to, opakoval potichu hlas.

Ubehla druhá minúta. S narastajúcim pocitom krivdy sledovala pobehujúce mravce na znesvätenom mieste.

Nie si ako my. Si presne rovnako slabá ako ľudia, zahlušili hlasy tiché slová, zasadením úderu priamo do najcitlivejšieho miesta. A Vélia sa v svojom srdci pevne rozhodla.

Ak by sa predtým ľudia dívali s údivom na podpredsedníčku environmentálnej komisie Kláru Lipanskú, tak teraz by ako zmyslov zbavení utekali pred jej meniacou sa podobou, alebo si zaborili hlavu do trávy a dúfali v rýchlu smrť. Rastliny sa ťahali celým Véliovým telom a obrástli ju až tak, že bolo vidno iba chladným plameňom blčiace oči.

„Ja to len tak nenechám! Vykonám spravodlivosť nad znesvätitel'mi!“ zakričala rozzúrená horská víla.

Vedela, že tí, čo to spôsobili, nemôžu byť ďaleko. Drala sa dole kopcom po ich stopách ako zúrivy víchor hnevu, pred ktorým niet úniku.

Zakrátko z diaľky začula mládenecký smiech, hudbu a kroky dvoch párov nôh. Pre niekoho osprostení adolescenti bez výchovy, pre Véliu proroci skazy, čo sa ako kúkoľ nezadržateľne šíria po celom svete.

Oni sa stále smejú po tom, čo vykonali? Mali by padnúť na kolená a prosieť o odpustenie, tí neznabohovia! narastal Véliin hnev.

Nerob to, neprestal opakovať hlas, ale márne.

Mládenci sa rýchlo otočili dozadu. Vo svetle mobilu sa pred nimi týčila Vélia ako samotné stelesnenie pomsty. Stelesnenie pomsty zo starých čias, keď neopatrní návštevníci v lese padli do rúk víl, a tie ich za spevu a tanca vpletli do trnia. Alebo ich nechali blúdiť v kruhu stromov až do úplného vysilenia, a v tme voviedli do prepadlísk alebo brlohov hladných zverov.

Zo zmeravej ruky vypadol mobil na tvrdú zem. Než si previnilci stihli vôbec uvedomiť svoju situáciu, korene z okolitých bukov vyrazili zo zeme a trafili ich do kolien. Spadli prudko tvármi na ostré kamienky a vzápätí ich korene pevne pridržali za končatiny. S vyrazenými dychmi nemohli ani kričať o pomoc.

„Už máte v sebe bázeň? A kde ste ju mali predtým voči Bohu a prírode? Ak ste si váš zlý skutok ešte aj natočili...“ začala ostro Vélia, a korene jej podali mobil s popraskaným displejom do dlane.

Ťuknutím vypla nervy drásajúcu hudbu, otvorila galériu a spustila dve krátke videá natočené s nočným filtrom.

Na prvom videu ruka s vreckovým nožom vyrezávala rôzne znaky do živého dreva lipy. Iná ruka potom vytiahla čiernu fixku a nakreslila na kôru kosoštvorec, so zvislou čiarou uprostred. Druhé video bolo ešte horšie. Tentoraz sa ruka s vreckovým nožom presunula ku krížu pokrytému lišajníkom a machom. Posledné sekundy videa zobrazili zhodenie Stvoriteľa na mravenisko, sprevádzané nadávkami a smiechom.

„Nechceli ste potom tie videá náhodou zavesiť na Discord alebo 4Chan? Dobré poznám vaše skazené úmysly,“ zhodnotila Vélia. Vzápätí sa pod vplyvom jej dotyku mobil zmenil na tuhú zmes kovov a skla, ktorú hodila smerom k pôvodnému majiteľovi.

Ľudia sú slabí a nebezpeční. Keby mohli, všetko by zničili, potom by čakali na zázrak a znova všetko zničili, utvrdzovali Véliu hlasy. V hneve ani nevnímala, že korene nebezpečne stláčajú kosti mládenčov.

„Ľudia by si mali zapamätať, že príroda vždy všetko ustála. Prežije akúkoľvek ich vymyslenú vojnu alebo technológiu, a určite prežije a strestá spravodlivým hnevom dvoch obyčajných chuligánov!”

Mládencom stekali z dodriapanej kože pramienky krvi. Nemali najmenšiu šancu sa vyslobodiť.

Urob to, zaslúžia si to! povzbudzovali Véliu hlasy.

„A v Biblii, ak ste ju vôbec niekedy čítali, sa píše: Povstaň, Sudca Zeme, pyšným daj odplatu...”

Znenazdania z hlbokaj tmy priletel roj svätajánskych mušiek, a jedna za druhou pokryli znehybnené telá. Boží dotyk na nich spočinul, keď sa ona, strhnutá nenávisťou, rútila do priepasti hriechu.

Nezasluhujú si milosť, šiekali slabnúce hlasy.

Nech hodí kameňom ten, čo je bez hriechu, pomaly sa podvoľovala tichému, ale rozhodnému hlasu. Tlak koreňov na ľudské tkanivá mierne zoslabol.

Buď pochválený, môj Pane, za tých, čo odpúšťajú pre Tvoju lásku, rozpamätala sa Vélia na úryvok z básne od svätého Františka z Asissi. A zrazu videla pred sebou dvoch ľudí, na ktorých napriek ich strašnému činu dopadá svetlo rovnako bez rozdielu, tak ako na každého pozemského tvora.

To predsa nie je pravda! Nemohlo sa to stať! až teraz si s hrôzou uvedomila, akého ťažkého hriechu sa chcela dopustiť.

Rastliny sa z vílieho tela vracali naspäť do zeme a Vélia pristúpila k ešte stále ležiacim mládencom. Z lístkami ovenčených rúk bolo cítiť omamnú vôňu, ktorá prenikala do ich hláv spolu so slovami: „Nebudete si pamätať nič z toho, čo sa stalo. No už nikdy viac neznevažte ŽIADNY náboženský symbol ani prírodu. Pokiaľ áno, ja nebudem vašim sudcom ale ten, kto to všetko stvoril a mu naveky patrí. Chod’te.”

Mládencom pomaly vstali zo zeme, s roztrhaným oblečením a ranami na koži. Vôbec nechápali, čo sa stalo. V mysli mali iba eufóriu, strach a pocit nejasného záväzku. Neďaleko od nich sa rysovala matná silueta postavy so sklonenou hlavou.

Vélia dupla nohou s takou silou, až mládencom prebehol mráz po chrbte a hneď sa poberali kade ľahšie. Zakrátko sa ich splašené zvuky vytratili, a v nočnom tichu ostala sama so svojím previnením.

„Bože, odpusť mi,” neustále opakovala, a stúpala so slzami v očiach naspäť k nešťastnému miestu.

A opakovala tie slová aj vtedy, keď z polámaného dreva vyrastali konáriky a navzájom spojili jednotlivé časti Kristovho tela. Potom svojho Boha upevnila späť na pôvodné miesto.

Mravce sa medzičasom ukludnili. Sklonila sa k ich zničenému príbytku, a hlina sa pod jej rukami vracala naspäť do poškodených chodbičiek a komôr, až kým ich neobnovila do pôvodného stavu. Onedlho to isté vykonala aj s poškodenými časťami lipy.

Nakoniec napravila ešte skrinku, ale roztrhané papierové listy s duchovným poslanstvom nedokázala zachrániť. Čo narobiť, zajtra tu príde s novými výtlačkami. Ak to má vôbec význam.

Hodinu dozadu sa jej zdalo byť všetko dokonalé, a teraz po prvom zlyhaní nevie, čo má ďalej robiť. Najradšej by ušla do podzemnej jaskyne a tam naveky zostala, navždy skrytá pred Bohom, ľuďmi aj sebou samou.

Duševne ochromená a vyčerpaná Vélia sa zvalila do trávy a dívala sa do zamračenej oblohy, ešte nedávno posiatej jasnými hviezdami. Onedlho jej robil spoločnosť drobný dážď. Nechala sa ním zmáčať, nadobro zatúlaná v záplave myšlienok.

Áno, pred pár rokmi sa tiež cítila sama a opustená. Ležala ako teraz v tráve s vedomím, že je asi posledná víla v krajine. Pýtala sa, aký má zmysel taký prázdny život medzi pribúdajúcimi rúbaniskami, čiernymi skládkami a novostavbami. Keby aspoň nebola sama!

Zdalo sa, že našla všetko. Boha, vzťah k ľuďom aj zmysluplnú prácu pre prírodu.

A teraz? Teraz ležala na tráve zlomená. Krehká. Nečistá. Porušila Božie prikázania a všetko to, k čomu vyzývala iných.

Schúlila sa ako ježko do kľbka.

„Odpusť mi, Pán Boh,” zašepkala ešte raz, a premožená bôľom zaspala.

Dážď ustal, a tak ako mládencov, aj Véliu obklopili svetlušky a strážili jej nepokojný sen. Aby kvitnúcu lipu nevyvrátil prvý nápor vetra a mohla naďalej rásť.

EDITA ĎURČOVÁ

Mlčanie anjelov

Podvečerný súmrak zahalil Buenos Aires do svojho plášt'a. Mátež svetiel, ktoré sa práve zažihali vo vnútri pouličných lúč, mestu dodala zvláštnu atmosféru tajomna. Miloval som tento čas! Myšlienky mi však teraz blúdili kdesi celkom inde. Už po piaty raz som sa náhlil do jednej z najlepších súkromných nemocníc argentínskej metropoly...

V rámci Arcidiecézy Buenos Aires, ktorá sídlila v štvrti Monserrat, som pôsobil ako jeden z kňazov jej početných farností. Po arcibiskupskom úrade som, pravdupovediac, veľmi neprahol, a okrem toho mi v jeho získaní bránil aj môj mladý vek. Odkedy ma sem nedávno preložili z istej malebnej dedinky v Uruguayi, cítil som sa byť užitočnejším. A som si istý, že to pociťuje aj stádo, ktoré z Pánovho príkazu pasiem. - Veru, ovečky nemôžu zostať opustené! - A už vôbec nie vtedy, ak ich postretne to, čo sa prihodilo osemročnej Erendire Gonzáles – Rubiovej. Úbohé dievčatko! Malo všetko: veľký dom, milujúceho otca, láskavú pestúнку, hračky od výmyslu sveta, a začalo navštevovať aj vyberanú školu. Onedlho malo nastúpiť do druhej triedy. Cesty Božie však bývajú nevyspytateľnými...Keď Erendira pred mesiacom prechádzala aj s opatrovatelkou cez cestu a na semafore svietila zelená, znenazdajky sa zo zákruhy vyrútilo auto, ktoré šoféroval opitý vodič. Vrazilo do dvoch postáv, práve prechádzajúcich cez prechod pre chodcov. Jazdilo rýchlo, takže náraz bol prudký. Žena bola namieste mŕtva. Dieťa z chodníka odhodilo do trávy...No prežilo. Hoci so zraneniami. Záchrana jeho života však pre lekárov bola Pyrrhovým víťazstvom, lebo prišlo o obe nohy. Vozidlo ho tak nešťastne zasiahlo a vyhodilo do vzduchu, že mu ich pri operácii museli nad kolenami amputovať...Boli totiž veľmi dochrámané. No hrôza! – Vedel som, že nedospelá pacientka teraz potrebuje všetku moju duchovnú podporu a útechu. No ešte viac ju potreboval jej otec. Známy argentínsky podnikateľ José Delmar Gonzáles – Rubio sa po tomto incidente takmer psychicky zrútil. Erendira bola jeho jediným potomkom. Nemal už ani manželku. Tá zomrela na leukémiu sotva rok po tom, čo sa dieťaťko narodilo. A mladý vdovec sa viac neoženil. Preto na dcérke tak veľmi lipol. Preto ju rozmaznával viac, ako bolo potrebné. Preto jej nič na svete nevedel odoprieť... Mal iba ju. JU! Svoju malú bábiku. Majetok, ktorý ako veľkopodnikateľ počas svojho doterajšieho života nadobudol, prezieravo uložil v bankách a taktiež Erendiru zahŕňal dostatkom a pohodlím. Nechcel, aby jej niečo chýbalo, keď už prišla o materinskú lásku...

Gonzáles – Rubiovcov som spoznal hneď po svojom príchode do Buenos Aires, lebo ako zbožní kresťania boli pravidelnými návštevníkmi kostola, v ktorom som začal kázať. Otec svoje dieťa od malička viedol k viere, čím mi imponoval. A keď sa udiala tá tragédia, hneď mi telefonoval, prehltajúc slzy, aby som prišiel do nemocnice. Ako duchovný pastier som sa za dievča cítil byť zodpovedný. Počas dlhej a náročnej operácie som spolu s Delmarom sedel v čakárni a modlil som sa, aby všetko dobre dopadlo. Bol som svedkom duševného zápasu, ktorý podnikateľ viedol sám so sebou, kým sa jeho miláčik pomaly uzdravoval. No už nikdy, nikdy nebude chodiť! Je z nej mrzák. Navždy! A má iba osem rokov...Ach! - „*Prečo to Kristus dopustil, otče?!*“ spytoval sa ma vtedy s hlavou v dlaniach, ponorený do vôd zúfalstva. Aj keď som mu v tej chvíli nedokázal poskytnúť uspokojivú odpoveď, povedal som to hlavné - že ON predsa dobre vie, prečo sa veci dejú tak, ako sa dejú, a má všetko pevne vo svojich rukách. No Delmar pomaly začínal trpknúť. Spočiatku neustále sedával pri dcérinom lôžku. Díval sa na ňu, zatiaľ čo spala, pretože jej lekári často podávali lieky na spanie a aj utišujúce prostriedky, aby nevníkala pooperačnú bolesť v mieste amputácie nôh. Potom už za ňou neprišiel. Asi sa nevládal pozeráť, ako tam bezmocne leží...Ani v chráme sa vďovec odvtedy neukázal. Nezazlieval som mu to. Ale z toho, čo sa stalo malej, predsa nemohol obviňovať Boha...Bola to hlúposť. No odhalil som aj to, že muža, ktorý zavinil Erendirino nešťastie, zaryto nenávidí. Akoby túžil po pomste. Po hocijakej. Akoby si prial jeho smrť...Vinníkovi nešťastia zákon, samozrejme, vymeral spravodlivý trest a skončil vo väzení. Vôbec nepochybujem o tom, že ho trápia aj výčitky svedomia...Delmarovmu hnevu to však za uplynulé dni bolo zjavne jedno. Predsavzal som si teda, že sa budem usilovať pomôcť nielen školáčke, ale aj jej otcovi, ktorého zlomila realita života. Musel sa naučiť čeliť faktom a neutekať pred nimi!

„*Buenos días, otec Abejundio,*“ usmialo sa na mňa milé stvorenie, keď som vošiel do jeho nemocničnej izby. Sadol som si vedľa jeho lôžka a stisol som jeho malú, nežnú dlaň. Od operácie som s Erendirou už hovoril o tom, či rozumie tomu, čo ju čaká: že prišla o časť svojho fyzického tela. Že už nikdy nebude šantíť s kamarátkami. Nepôjde do tanečnej školy. Nebude sa môcť venovať športom – napríklad behu a bicyklovaniu... Znamená to pre ňu naučiť sa žiť úplne inak ako doteraz. Musí svoju pozornosť upriamiť na inakšie ciele a sny. Na svoj vek bola, vďaka Bohu, veľmi rozumná. Zdalo sa, že to chápe. Neplakala. Svoje bremeno niesla statočne. Možno aj preto, že jej nevinná duša sa ešte pohybovala v zajatí detského sveta, ktorý spočíval na základoch fantázie, a nie na báze tvrdej skutočnosti...Deti všetko zlé vedia prijať akosi ľahšie než my, dospelí. Aj počas mojej návštevy ma Delmarova dcérka utvrdila v tom, že sa dokáže prispôbiť situácii. Naučí žiť na vozíku. „*Ale chyba mi Almundina!*“ pošťožovala sa mi táto čiernovlasá ľalia. Almundina bola opatrovateľka, ktorá pod kolesami auta zahynula. „*Viem,*“ odpovedal som a pohladkal som ju po vláskoch, „*no tvoja vychovávateľka je už v nebi. Nezabudni na to. A ujme sa ťa iná, rovnako láskavá pani.*“ Erendirita po mŕtvej žene pomenovala aj svoju babiku, ktorú si teraz silno pritískala k sebe. „*Ocko toho uja, ktorý nás zrazil, nenávidí, však?*“ spýtala sa ma, keď som bol už na odchode. Jej otázka ma prekvapila. Tá malá vie, čo podnikateľ prežíva! – Nemal pred ňou dať najavo svoju zášť, to teda nie! Je neskazená týmto svetom. Ešte by sa nemala stretnúť so zlobou. Ešte nie!

Okamžite som si s José Delmarom musel pohovoriť. Keďže v špitále nebol, taxíkom som sa nechal zaviezť k nemu domov. Žil za múrmi luxusného domu vo vilovej štvrti na území jedného z bohatších predmestí metropoly. Lebo inde tu vo všeobecnosti vládla chudoba. Ako kde. Gonzáles však charitu štedro podporoval. Každý deň sa z oblokov mohol pokochať výhľadom na záliv Río de la Plata...Jeho známi ma už stačili informovať o tom, že začína zanedbávať svoju firmu aj seba samého. Aj personál, ktorý u seba zamestnával, sa oňho strachoval. Našiel som ho, ako v pracovni sedí s hlavou v dlaniach a namiesto práce na počítači sa len zamyslene pozerá pred seba. Chápal som, ako sa cíti. Ale

aj napriek tomu som mu vstúpil do svedomia. Bez okolkov. Tvrdo. No aj s láskou. Presne takým spôsobom, akým v tejto situácii priateľ a kňaz má viesť preniknúť do duše jednotlivca. Vysvetlil som mu, že nie je prospešné zasievať do detského srdiečka antipatiu voči inej ľudskej bytosti. Treba odpúšťať, aj keď to niekedy býva ťažké. Viem. Ale aj Kristus odpustil tým, čo ho pribíjali na kríž... „*Teraz ťa tvoja dcéra potrebuje viac ako kedykoľvek predtým,*“ dôvodil som, sediac oproti nemu v pohodlnom kresle, „*je nemysliteľné, aby si sa celkom opustil a oddal svojmu žiaľu... Delmar, pre lásku Božiu! Vzchop sa! Aj keď nerozumieš tomu, prečo sa práve ona stala zmrzačenou obeťou takej nehody, skús aspoň trochu dôverovať Pánovi! Časom určite pochopíš Jeho dôvody a cesty, ktorými nás vedie...*“ A vtedy si nešťastný Gonzáles – Rubio kľakol na koberec uprostred miestnosti. Zrejme si už pred niekým veľmi potreboval vyliť svoje srdce. „*Ach, padre!*“ spustil zúfalo, „*áno, je to tak... Som plný zášti a zloby! Ničí ma to, naozaj ma to ničí! Spaľuje a zožiera ma to zvnútra ako oheň... Ale nemôžem s tým nič urobiť, verte mi! Usiloval som sa prestať toho opitého chlapa nenávidieť. Občas sa ma zmocní slastná predstava, ako mu pevne stískam hrdlo, až kým...*“ Tu zamĺkol. S hrôzou som ho pozoroval. Potom pokračoval: „*Je to nesprávne, viem to. Boh mi odpusť. Ale... Ach! Neustále na to myslím. Je už za mrežami. Odpykáva si svoj trest. Ale kto vráti môjmu dieťaťu nohy?! Kto?! – Už nikto. Som boháčom, a predsa Erendire nedokážem kúpiť nové nohy – iba ak protézy na ne. A tie by boli len chabou náhradou za skutočné, ľudské údy... Má zničený život. A ja som sa tak veľmi snažil, aby som ju urobil šťastnou a aby som jej dal všetko, čo len môžem... A teraz? Teraz je to preč...*“ Vstal, vyšiel von na chodbu a zo skrine vybral pár dievčenských topánok v ružovej farbe. Ukazoval mi ich. Vraj jej ich pred pol rokom priviezol zo služobnej cesty do Brazílie, lebo mala narodeniny... Odrazu ich so zlosťou šmaril do kúta izby. Znovu si kľakol. Kým vzlykal, podišiel som k nemu. Pravicom som sa dotkol jeho sklonenej hlavy a preniesol som: „*Nie, mylíš sa. Nič nie je stratené. Práve naopak. Teraz sa všetko krásne medzi tebou a malou iba začína! Lúbite sa. Potrebujete sa. Jediné, čo od teba dievčatko chce, je tvoja láska... Vezmi ho niekam preč. Na čas. Do inej krajiny, možno aj mimo Južnej Ameriky... Napríklad do Európy. Cestujte. Nech spozná svet, kým sa zas vráti do školských lavíc. Chod' sa vyspať. Ráno sa oblečieš, umyješ a učešeš. Potom sa poriadne naraňajkuješ,*“ zakončil som svoje rozprávanie otcovským tónom, akým sa prihovárame neposlušnému a trucovitému dieťaťu. „*Ak dovoľíš, strávim noc v jednej z hosťovských izieb, lebo si o teba robím starosti. Zajtra spoločne zjádeme za Erendirou.*“ Poslúchol ma.

Na klinike som ich oboch chcel nechať osamote, ale vdovec ma zadržal, nech zostanem. Vzal svoj poklad od náručia. Bozkával Erendiru na líca. „*Už je mi oveľa lepšie, otecko,*“ zašvitorila, „*a ani to tak veľmi nebolí. Všetko bude v poriadku, netráp sa. Lebo ešte ochorieš...*“ Delmar, ktorému sa už do očí tislí slzy, povedal: „*Nie, dcérenka moja, nebudem sa už trápiť, sľubujem ti to. Si pre mňa to najcennejšie, čo mám, vieš?*“ „*Viem,*“ usmiala sa a na tvári sa jej usadila samopaš. „*Ale sníval sa mi zvláštny sen: priletel ku mne anjel a sadol si na peľasť mojej posteľe. Povedal mi, že myliť sa je ľudské – rovnako ako odpúšťať... Ten ujo, čo mi ublížil, to neurobil náročky. Áno, bol nezodpovedný, ale iste nechcel... Anjel mi hovoril aj to, že máme všetko nechať na Boha, ocko. Svet bude oveľa krajším, ak si všetci prestanú navzájom ubližovať... A ja? – Ja sa na toho šoféra nehnevám. Budem aj ďalej žiť svoj život. Raz sa vydám, uvidíš. A to, či sa mi chlapci budú posmievajú, je pre mňa vedľajšie. Možno raz budem sama pomáhať tým, ktorí sú ako ja. Bez nôh, bez rúk, bez mamy... Stanem sa ich nádejou. Nemyslíš, že to, čo sa mi prihodilo, mohlo byť aj súčasťou Božím plánom? – A... A vôbec... Načo mi vlastne budú nohy? Aj bez nich sa dokážem tešiť zo slnka, zo vzduchu, z mora... A najmä z Kristovej lásky! A raz, keď umriem, ma namiesto toho, aby som musela ísť po vlastných, anjeli na krídlach zanesú priamo do neba. Tam už nebude záležať na tom, či som tu žila s nohami alebo bez nich. U anjela, ktorý ma vo sne navštívil, som nijaké nohy nevidela. Možno, že... Hm. Čo ak ich anjeli ani nemajú?! Vedia predsa lietať. Oni to robia*

krídlami, a ja budem lietať dušou! –Myslím, že aj ten ujo musí byť teraz tam, kde je, smutný. Kým mu neodpustiš, nemôžeme mať taký vzťah ako predtým. Ak ma naozaj máš rád, tak potom musíš vedieť milovať aj ostatných ľudí.“ Keď som počúval tieto slová, nezdržal som sa dolu tvárou sa mi skotúlalo zopár slz dojatia. Aké malé dievča, a aké múdre! – V nemocničnej izbietke sa na chvíľku rozhostilo hrobové ticho. José mlčal. Premýšľal. Azda váhal? – Ktovie. No potom svoju malú hrdinku objal ešte tuhšie. A obrátil sa aj smerom ku mne: „*Áno, už lepšie začínam rozumieť cestám, o ktorých ste mi dnes hovorili, padre Abejundio. Mrzí ma, že som o Bohu pochyboval. Pokúsim sa zmieriť sa s terajšími okolnosťami. A ja...ja...tomu mu...mužovi...*“ – bolo vidno, ako ťažko sa mu slová derú z úst – „*tomu...ktorý všetko zavinil...o...od...ODPÚŠŤAM!*“ Konečne! Konečne to zo seba dokázal dostať. Vďaka Ti, Pane – muchas gracias, Señor! – Moje modlitby teda boli vypočuté. „*Si veľkým človekom, José Delmar,*“ podišiel som k nemu, položiť mu ruku na plece. „*Erendira je šťastnou, že ťa má. Dokázal si, že tvoja doterajšia viera nebola iba prázdny šumením vln. Boh nás niekedy skúša, či a ako obstojíme. Ježiš ti preukázal nesmiernu milosť, lebo tvoja dcéra žije, zatiaľ čo jej pestúnka umrela. Už to sa dá pokladať za zázrak!*“ Prikývol. Povedal mi, že má v úmysle založiť v Buenos Aires ústav pre telesne postihnuté deti, ktorý ponesie priezvisko ich rodiny. Tam sa úbohým drobcom dostane skvelej starostlivosti. Financovať ho z vlastných zdrojov bude on sám.

Zatiaľ čo som sa s nadšením pozeral na otca a dcérku, ako sa objímajú, kútikom oka som niečo zazrel za oblokom izby. Keď som sa bližšie prizrel tomu, čo to môže byť, onemel som od úžasu: netuším, či sa mi to len zamarilo, alebo išlo o skutočnosť, ale pred sebou som vo vzduchu uvidel vznášať sa nádherného Božieho posla. Bol celý v bielom. Mával širokými krídlami sem a tam. Nevšimal si ma. Upieral zrak na Erendiru a José Delmara Gonzáles – Rubiovcov. A ja som aj bez slov pochopil, čo to znamená...Anjeli vždy prídu tam, kde vidia lásku, dobro, súcitiť a odpustenie. Pred takým šľachetným srdiečkom, aké tlklo v hrudi podnikateľovej dcéry, sa tieto nebeské bytosti musia skloniť. A s úctou mlčia...

JUDITA ĎURČOVÁ

Kde kotvia severné lode

Nad bezútešnou diaľnicou sa rozprestrel ružový závoj decembrovej hmly. Jej mrazivé chápadlá síce poludňajší obzor premieňali na dunivú zmes oblačného zmätku a vôbec mi neuláhčovali pobyt za volantom, no ako bezduchý romantik som sa s nadšením kochal v ich búrlivej kráse...

Po celodenných povinnostiach som mal pohodlne namierené do rodného mestečka Jõhvi. Tu som spoločne s matkou a dospievajúcim bratom Margusom býval v neveľkom záhradnom domčeku uprostred tichej ulice, kde líšky dávali dobrú noc aj napriek tomu, že bola obkolesená mestskou premávkou. Otec nás po zdĺhavej a úmornej chorobe opustil pred piatimi rokmi. Udialo sa tak práve v období, keď som bol zanietým študentom chemicko-inžinierskeho odboru, čo zanechalo trvalé následky na mojej mladíckej psychike... Štúdiá na známej univerzite v meste Tartu učupenom na juhovýchode našej krajiny som však úspešne zavíril. Túto mekku estónskej inteligencie a kultúry som so vztýčenou hlavou opustil ako diplomovaný chemický inžinier. Onedlho som sa zamestnal vo vytúženom odbore a tak nečudo, že som sa teraz, po niekoľkých rokoch horlivej práce, vracal z medzinárodnej konferencie chemických inžinierov...

Práve som prechádzal popri mestečku Sillamäe ležiacom na spiatocnej polceste medzi Narvou, ktorá bola dejiskom konferencie, a malebným Jõhvi. Zo služobných dôvodov som tadiaľto na svojej cyklámenovej Toyote zvykol prefrčať pomerne často. Niekedy som sa tu dokonca pristavil, aby som sa nadýchal vlhkého vzduchu a pod kabátom mi aspoň na okamih smel šantiť drsný juhozápadný vietor... Občas som zašiel na espresso do jednej z tunajších kaviarní lemujúcich záhradné námestie, cestou po pešej zóne sa nadchýnajúcej jej okolitou socialistickou výstavbou nesúcou sa v štýle stalinského neoklasicizmu. Moje oko zakaždým spočinulo na mestskej radnici, ktorá sa ponášala skôr na kostol než na oficiálnu budovu... Podoba ako väčšina stavieb v Sillamäe, aj táto administratívna svätyňa bola výsledným produktom niekdajšej sovietskej expanzívnej moci v miestnom kraji *Ida-Virumaa*. Keďže tento územný okrskok ležal v tesnej blízkosti ruských hraníc, niet divu, že na tunajších objektoch sa vynímali známe komunistické symboly akými boli kosáky, kladivá alebo červené hviezdy... V mojich očiach stelesňovali viac než polstoročnú pripomienku sovietskej okupácie Estónska, preto som ich nikdy nemal v prílišnej obľube. Nakoľko som však sám žil v lokalite, ktorá sa priam hemžila obyvateľmi z rusky hovoriacich oblastí bývalého Sovietskeho zväzu, tieto a mnohé iné veci som vnímal s nadhľadom...

Kuriózna architektúra mesta ma však v danom okamihu netrápila. Na nehostinnom pomedzí zimy totiž nedočkavo prešľapovali Vianoce učupené v tieni zimného slnovratu. Nad ich čarodejnou ríšou sa vznášal duch adventného očakávania a ja som mal nozdry až po okraj naplnené jeho magickou vôňou... Nečudo, veď toto mysteriózne obdobie som už od útleho detstva pokladal za najčarovnejší medzník kalendárneho diania. Ešte aj dnes, vo svojich dvadsiatich ôsmich rokoch som sa detinsky nadchýnal domácou výzdobou vianočných trhov a neónovými stromčekmi, ktoré ako svetlá reflektorov spoza oblokov žiarili do pobaltskej noci...

Z blúznivého rojčenia o Vianociach ma odrazu vytrhol pohľad na mátožnú postavu v bielom kabáte. Z jej krehkého zjavu priam sálal panenský pôvab... Aj cez začmudené sklá auta som zreteľne videl, ako sa bezcieľne tmolí po zasneženom moste uprostred lúky a ponad jeho zábradlie sa túžobne skláňa nad meravou hladinou rieky Sõtke. Môj prvotný dojem z jej čudného správania ešte umocnil fakt, že na akomsi ohyzdnom špagáte vliekla lesný stromček...

„Kto to kedy videl, aby akési dievčisko uprostred lodného mosta za sebou ťahalo ošarpanú jedličku a tvárilo sa pritom rovnako pomätene, ako keď hrom udrie do duba?!“, preblesklo mi hlavou. „Na kiego čerta jej ten vyťatý smrek bude a čo s ním zamýšľa urobiť? Azda ho len nechce vhodit’ do vody ako dajakú nepotrebnú rárohu, akoby ani nepatrila k posvätným symbolom Vianoc...?“

V okamihu som zaparkoval na najbližšom voľnom priestranstve. Môj predvídavý manéver prišiel práve včas. Zo vzdialenosti niekoľkých metrov som totiž s hrôzou zavetril, ako mladá žena podlieza masívnu konštrukciu mosta a rezignovane si sadá na jej hrubočizný okraj. Na krk si vzápätí hodila inkriminovaný povraz, ktorý teraz spájala jej labutiu šiju s konármi vianočného smreka... V tej chvíli som pochopil, že do rieky netúži vhodit’ iba mŕtvu jedličku, ale aj svoje živé telo! Stromček jej mal poslúžiť iba ako dynamická príťaž poskytujúca jej spoľahlivú záruku, že ju udrží na samom dne rieky, aby viac nemohla vyplávať na jej hladinu...

Už-už sa chystala rovnými nohami vhuľnúť do bielej vody, keď som k nej priskočil a svižným pohybom ruky ju zdrapil za plece. „Preboha, ženská, spamätajte sa! Čo majú znamenať tieto samovražedné pohnútky?! Chcete sa hádam dobrovoľne odpraviť zo sveta, a to práve počas sviatočného dňa *Jõulud*, kedy všetky estónske spoločenstvá slávia príchod kláštorného slnovratu...?“

Nato zodvihla hlavu a meravo sa mi zadívala priamo do tváre. V tej chvíli by som sa bol od hanby najradšej prepadol pod čiernu zem, keďže už letmý pohľad na jej detský obličaj

ma utvrdil v tom, že nejde o nijakú ‚ženskú‘, ako som ju v nestráženom okamihu hanlivo nazval. Spod gazelích mihalníc na mňa totiž zízal pár dievčenských očí farby dúhovej oblohy pôvabne kontrastujúci s obrysami oválnej tváre. Z ich podmanivej krásy sa mi razom zachvela pevná pôda pod nohami... Jazyk mi načisto zdrevenel a na malú chvíľu som stratil nadvládu nad svojím telom. Nemohol som pohnúť ani len brvou a iba som v nemom úžase civel na éterické stvorenie sediace priamo predou mnou. Evidentne šlo o neoperené káčatko s útrápeným výrazom v očiach, ktorému minulo nanajvýš ak devätnásť rokov... Skôr než som si v duchu stačil položiť otázku, čo môže takú mladú osôbku dohnať k tomu, aby si v magický *Deň svätého Tomáša* siahla na život, odmerane zašvitorila: „Neviem, kto ste a ani ma to nezaujíma! Vôbec vás nepoznám, preto by som bola veľmi rada, keby ste ma nechali na pokoji a radšej šli svojou cestou. Pred Vianocami máte istotne dosť vlastných starostí...“

„A ja by som zasa nesmierne ocenil, keby ste prestali robiť hlúposti a správali sa tak, ako sa na poriadne dievča patrí!“, rozhorčene som jej skočil do reči, ešte stále ju pevne zvierajúc za plece. „Je mi úplne fuk, že sa nepoznáme! Hádam si len nemyslíte, že sa budem nečinne prizerať na váš nezmyselný skok do rieky a na svojom svedomí zanechám biľag ľahostajnosti iba preto, že vás vidím po prvý raz v živote...?! Je predsa svätou povinnosťou každého človeka zabrániť cudziemu nešťastiu, a to aj za cenu straty vlastného pohodlia...“

„Ale ja od vás nič nepotrebujem!“, zúrivo mi šplechla do tváre a fľochla na mňa nepriateľským pohľadom. „Netreba, aby ste kvôli mne obetovali svoje predvianočné pohodlie či nedajbože vzácny čas, ktorý počas adventu ľudí skôr nabáda k sviatočným prípravám než k rozhovorom so zúfalými samovraha... Nemusíte si lámať hlavu nad osudom cudzej ženy. Pokojne si môžete ísť kam len chcete, akoby sa vôbec nechumelilo...“

Po tomto vyhlásení rebelantsky pohodila ryšavými vlasmi, ktoré miestami prechádzali do jantárového odtieňa, pričom odo mňa zanovito odvrátila zrak.

„Tak to teda nie!“, skríkol som vášnivo a bez meškania som schmatol motúz, ktorý mala kaskádovito omotaný okolo hrdla. Hoci sa dievča spočiatku bránilo a dokonca mi hrýzlo prsty na rukách, nedočkavo som ním lomcoval až do chvíle, kým jeho mŕtvolné zovretie nepovolilo... Z kabáta som vzápätí vytiahol vreckový nožík a za jeho pomoci som obratne pretrhol posledné putá spájajúce jedľové konáre s telom mladej samovražedkyne. Ako sa dalo predvídať, namiesto vďaky do mňa strčila s toľkou nechúťou, že som sa div neprehupol ponad zábradlie a sám nečľupol do ľadovej rieky... Kým som sa ťarbavo zviechal zo zeme, osamelá divoška nelenila a pustila sa uháňať smerom k temravej diaľnici. Nemal som kedy premýšľať nad tým, či tam mieni chvatne stopovať vozidlá alebo sa predou mnou chce ukryť do blízkeho lesíka. Zaraz som nabral predošlú vitalitu a s vypätím všetkých síl som trielil v jej stopách...

Hoci bežala s víchrom opretekou a mala predou mnou badateľný náskok, o minútu som ju dostihol v blízkosti zľadovatelej vozovky. Rezolútne som ju zdrapil za rukáv práve vo chvíli, kedy sa chystala opustiť zamrznutú lúku a preskočiť diaľničné zvodidlá, aby mi mohla ubziknúť na niektorom z okoloidúcich kamiónoch, ako som to od začiatku predvídala... To som však za nič na svete nemohol dopustiť. Horel som totiž zvedavosťou, čo za identitu táto žena predou mnou skrýva a prečo sa akurát v predvianočnom čase hodlá zamordovať...

Aj keď sa musela dovŕtiť, o čo tu ide, ošemetnú situáciu mi zjavne nemienila uľahčiť. Práve naopak – zanietene ju komplikovala telesným odporom, ktorý mi horlivo kládla, kým som sa ju pokúšal odlepiť od betónovej zátarasy. Hoci sa silou-mocou túžila prehupnúť ponad jej okraj, pevne som ju držal okolo pása. Čuduj sa svete, nohy akoby som mal pritom pevne zaklincované do zeme... Keďže sa očividne nechcela vzdať myšlienky na útek a ani ja som nemal v úmysle popustiť uzdu svojim zámerom, po chvíľke vzájomného doľahovania sme sa zvalili do zamrznutej trávy, kde sme spolu priam komicky zápasili... Nechcel som ju vyľakať, túžil som iba vedieť, ako sa volá a čo sa jej prihodilo. Líca mi obľal červený rumenec pri pomyslení na to, že sa fyzicky handrkujem s neznámym dievčaťom, ktorému ešte len tečie mlieko po brade... Nemal som však iné východisko. A moje rozhodnutie nepoľaviť bolo

korunované úspechom... Mladá žena sa po chvíľke námahy totiž unavila a zostala ako klát ležať na polárnom svahu. Z očí jej stále sršala dvojica temných iskier, ale už v nich nebolo badať vlčí záblesk revolty. Tá akoby mávnutím čarovného prútika vyhasla v tichom popole zmierlivej rezignácie...

Nemal som v úmysle predstierať, že ma daný stav neteší. Namiesto toho som rozťahol ústa do širokánskeho úsmevu nad tým, ako sa táto bizarná potýčka náhle obrátila v môj prospech... Tváril som sa, že nevidím, akú kyslú grimasu vystrúhala moja rivalka a rezko som ju vzpriamil na rovné nohy. Na dôvažok som jej galantne oprášil snehobiely kabát, aby sa presvedčila o tom, že nie som až taký neotesanec, za akého ma vďaka našej bitke istotne pokladá... V hĺbke duše si však zrejme uvedomovala, že zdravý rozum stojí na mojej strane, lebo znenazdajky skrotla ako baránok. Bez najmenšieho odporu sa mnou nechala nielen očistiť od mrazivých chumáčov snehu a trávy, ale aj odvieť nazad k inkriminovanému mostu. Tu som nekompromisne schmatol jedličku, ktorú si zvolila za vražedný nástroj na ukončenie svojho života. Vzápätí som bodrými krokmi zamieril k svojej Toyote, pravou rukou vlečúc onen prekliaty stromček a ľavou pobádajúc k chôdzi jeho pochabú majiteľku...

Keď sme zastali pri osamelom vozidle na okraji lúky, viac som neotáľal. Územčistý smrek som chvatne naložil do jeho kufra a svoju spoločníčku zasa jemne popchol k tomu, aby nastúpila do auta. Keďže ju medzitým prešla chuť škriepiť sa so mnou, pasívne zaujala predné miesto spolujazdca. Vcelku ma prekvapilo, že sa ani slovom nespýtala, kam ju mienim odviesť. Akoby odrazu stratila záujem o prítomné dianie vôkol seba... Ja som však na jej svojrázne maniere vôbec nedbal. Svoj úmysel vymámiť z nej príčinu jej nešťastia a následne ju vytiahnuť z bahna, v ktorom sa nečakane ocitla, som stavil na dôvernú kartu. Rozhodol som sa, že ju zaveziem rovno do tunajšieho prístavu, kde sa jej vďaka pobrežnej atmosfére a tiež pod vplyvom môjho priateľského nátlaku rozviaže jazyk...

Táto lakonická vízia ma nesklamala. V prístave Sillamäe, ktorý sa rozprestieral v pôvabnom objatí Narvského zálivu, moja spoločníčka tajomne pookriala.

„Ako sa vlastne voláte?“, spýtala sa ma celkom nečakane, keď sme obaja zostupovali po klzkom briežku ústiacom k priestrannému mólu.

„Moje meno je Kirstjan Helbori“, zatiahol som s natešeným tónom v hlase. „Mojím povolaním je práca chemického inžiniera a spoločne s matkou aj mladším bratom obývam útulný domček v mestečku Jõhvi...“

Slovo dalo slovo a vzápätí sa medzi nami rozprúdila družná debata. Počas prechádzky po zasneženom móle som sa tak dozvedel niekoľko pozoruhodných faktov úzko súvisiacich so životom mladej ženy...

Annely Swambersenová, ako znelo jej dievčenské meno, bola rodáčkou z tunajších končín. Vyrástla na predmestí Sillamäe, a to v rodine ruských prisťahovalcov z Petrohradu. Tých sem z priamo administratívneho centra Leningradskej oblasti prilákala vidina dôstojného zárobku, keďže jej otcovi tu ponúkli vedúce miesto v sklade rádioaktívneho odpadu. Došlo k tomu krátko pred jej narodením, čiže domovskú pôdu zatiaľ nikdy nevidela na vlastné oči... To však bolo to najmenej, čo jej nedalo spať. Ledva dovŕšila dvanásť rok života, otec jej náhle zomrel v dôsledku predvianočnej mŕtvice... Boli to teda jej prvé Vianoce, ktoré sa neniesli v znamení vesmírnej ódy na radosť či bezbrehej oslavy rodinného šťastia. Práve naopak, ich trblietavý duch bol toho roku opradený hmľistou pavučinou smútku a beznádeje... Ľahko na duši však nebolo ani jej matke či sedemročnej sestričke Mari-Liis, ktorá bola na nebohého otecka nemenej citovo naviazaná. Všetky tri museli pozbierať aj posledné zvyšky síl a rezignovane sa zodvihnúť z prachu sebaľútosti, kde najprv bezmocne polihovali... Napokon to však dokázali a po niekoľkých mesiacoch temného smútku sa vyrovnali s bolestnou stratou zbožňovanej hlavy rodiny. Pevne sa rozhodli vykročiť z tieňa jej ochranných krídel a svoj nevinný mikrosvet si spoločnými silami začali budovať na krehkých základoch ženského porozumenia. Matka z finančných dôvodov svoje teplé miestečko

v domácnosti dokonca ochotne vymenila za prácu v sillamäeskej továrni, zamestnávajú sa tam ako robotníčka. Annely spoločne s Mari-Liis navštevovali základnú školu a všetko sa zdalo byť v najlepšom poriadku. Prvé chmáry sa na ich pokojnej oblohe šťastia zjavili až v okamihu, kedy sa pani Swambersenová na pracovisku zoznámila so svojim novým nadriadeným... Bol ním továrenský obchodník menom Kuldar Jakobsen. Tento počerný elegán vyrástol na južnom cípe Estónska a priaznivé životné vetry ho sem zaviali výlučne z pracovných pohnútok. Hoci bol o celú dekádu mladší než jeho zamestnankyňa, veľmi rýchlo s ňou nadviazal dôverné styky... A ona? Pobláznená jeho mladistvým výzorom aj osobným čarom, pristúpila na bláznivý a neviazaný vzťah so svojim šéfom... Aj napriek zanovitému odporu oboch dievčat by na tom nebolo nič zvláštne, nebyť Kuldarových majetníckych sklonov. Svoju ovdovelú priateľku neprávom podozrieval z toho, že ho na každom kroku podvádza – ak nie telesne, tak prinajmenšom duševne, a to flirtovaním s kolegami či priateľmi... Prirodzene, bol to číry nezmysel. Po krátkom čase si to istotne uvedomil aj sám Kuldar a keďže svoju družku túžil dotiahnuť pred oltár, začal sa k nej správať s bývalou pozornosťou. Takto si ju postupne opäť získal na svoju stranu, a to aj napriek detským prosbám jej polosirôt, aby sa k nemu viac nevrátila...

Nádejný kajúcnik však dobrotu sekal iba do chvíle, kedy svoj nerovnocenný vzťah spečatili manželským sľubom. Vzápätí sa bez zábran udomácnil pod strechou svojej novomanželky, čo pre jej dcéry znamenalo ľadový úder priamo do duše... Ani k jednej z nich si totiž nevedel nájsť priateľskú, niečo ešte otcovskú cestu porozumenia a lásky. Nikdy s nimi nevedol dôverné dišputy o veciach, ktoré dievčatám v ich veku zvyknú chodiť po rozume, nikdy ich so sebou nevzal na prechádzku či nedajbože do kina a nikdy im nedal vytúžený bozk na dobrú noc, ako to robieval ich nebohý otecko...

To však nebolo to jediné, čo vnímavému detskému tandemu rušilo pokojné sny. Na obe sestry totiž trýznivo doliehala otčimova žiarlivá povaha, ktorej v manželstve s ich matkou opäť ponechal voľný priechod... Ba čo viac – dotieravo si zvykol špehovať nielen ju, ale aj svoje nevlastné dcéry. Denne ich podozrieval z úkladného rodinného spiknutia cielene smerujúceho k tomu, aby sa jeho „mladý a perspektívny život“ ocitol na hrane ľudskej dôstojnosti... Bol ako zmyslov zbavený. Po čase dokonca začal ich matke ubližovať nielen duševne, ale aj fyzicky, výsledkom čoho bývali krvavé podliatiny na tvári alebo končatinách... Dievčatá sa na to všetko museli iba mlčky prizerať a od neznášanlivého otčima dokonca obdržali prísny zákaz stykať sa po škole s kamarátmi. Medzi spolužiakmi sa teda cez deň pohybovali ako bezduché tiene a v podvečer zasa trpeli strachom, čo len s nimi bude, keď sa Kuldar vráti z práce...

Krehká Mari-Liis už viac nevydržala znášať túto situáciu a odhodlala sa k priam hrdinskému kúsku. Počas hmlistého novembrového večera sa tajne vykradla na verandu a ušla z domu vyzbrojená iba núdzovou baterkou, ktorá nanešťaste patrila jej otčimovi... Ten sa veľmi rozzúrila, keď zistil, že jeho obľúbená vec zmizla v nenávratne. Ešte viac ho však popudilo to, že sa jeho ustráchaná manželka rozhodla zalarmovať políciu a po maloletom dievčatku vyhlásiť pátranie... Nebolo však v jeho silách zabrániť jej v tom, a tak sa do pohybu dala štvorčlenná jednotka miestneho policajného oddielu. Takmer celú noc bedlivo prečesávala blízke i ďaleké okolie, až kým nad ňou šťastena neroztvorila svoje žičlivé krídla. Dievčinku totiž nadržanom objavili v šesť kilometrov vzdialenom parčíku, ako sa krčí v akejsi búľfavej vrbe a celá sa chveje od zimy... Pani Jakobsenová aj samotná Annely neskrývali radosť z jej záchrany, no grobianskeho otčima tento neuvážení výstrelok popudil až do krajnosti. Len čo jeho nevlastná dcéra zakotvila v domácom prostredí, v obývačke ju pred očami svojej ženy i staršej chovankyne za trest zúrivo vyzauškovať...

To už bolo priveľké sústo aj na jeho nekonfliktnú polovičku. Ráznym pohybom mu skočila do vlasov, čím ho však iba väčšmi rozzúrila. Hnevľivo na ňu fľochol a schmatol ju za predlaktie s toľkou vervou, že jej ho v okamihu dolámal... Vzápätí ju šmaril smerom

k pohovke. Pri páde si o ňu nechtiac udrela hlavu tak nešťastne, že zostala v bezvedomí ležať na vlnenom koberci... Annely nemeškala a aj napriek otčimovmu nesúhlasu k matke privolala lekára. Vzápätí ju previezli do nemocnice, kde vyšla na povrch hanlivá pravda o ich rodinnom spolunažívaní... Príslušné orgány sa vďaka tomu konečne dali do pohybu. Pokým sa pani Jakobsenová zotavovala v nemocnici, okresný prokurátor obe dievčatá umiestnil do detského domova. Ich jediné príbuzenstvo totiž sídlilo vo vzdialenom Petrohrade a z rodinného hľadiska im bolo načisto cudzie, takže iné riešenie sa v danej chvíli nenašlo...

Hoci dievčatá skalopevne verili, že ich mamička sa zo zranení vystrábi oveľa skôr než nábrežia Sillamäe osvietia prvé jarné lúče, bola to klamlivá ilúzia. Röntgen jej lebky onedlho preukázal vážne poškodenia mozgu... Krehká žena vďaka nim začala upadať do bezvedomia a postupne jej slabol zrak, takže musela byť pod neustálym drobnohľadom lekárov. Keďže sa nemohla starať o svoje dcéry a jej majetnícky muž putoval do vyšetrovacej väzby, ktorá vyústila do dlhoročného trestu za týranie blízkych osôb a ublíženie na zdraví, sestrám sa pobyt v detskom domove značne pretiahol. Napokon tam obe strávili takmer dva roky, ktoré sa v ich očiach vliekli rovnako pomaly ako slimák uprostred horskej lúky... Karta sa však náhle obrátila a o osamelé dievčatá prejavila záujem dvojica pestúnskych rodín. Súd im ich po dôkladnom preskúmaní rodinných faktov zveril do výchovy. Nehľadel však na to, že každé z dievčat sa ocitlo v inej domácnosti, čím sa prirodzene spretáhali ich vzájomné sesterské väzby... Obe síce zostali síce žiť v domácom mestečku, no keďže každá z rodín bývala na jeho opačnom konci, vídali sa iba počas prestávok v škole. Táto skutočnosť však spôsobila, že sa navzájom odcudzili a ich vnútorný svet sa rozpadol na tisíc márných kúskov...

K Mari-Liis sa náhradní rodičia správali ako sa patrí, no úbohá Annely toľko šťastia nemala. Spočiatku šlo síce všetko hladko ako po masle, ale vnímavé dievča onedlho postrehlo, že nespĺňa naivné očakávania svojich pestúnov. Tí sa totiž domnievali, že si osvojili krehkú bábiku bez akýchkoľvek emócií, ktorá bude bez odvrávania celé dni čušať medzi múrmi svojej izby a pritom nepovie ani slova, aby nebodaj nenarušila posvätnú atmosféru ich tichej domácnosti. A tak sa medzi dievčinou a jej dobroditeľmi vytvorila podivná priepasť mlčania trvajúca vyše roka...

Po štrnástich mesiacoch vzájomného spolužitia sa Annely konečne ocitla na prahu dospelosti, dovŕšiac osemnásť rokov. Z právneho hľadiska sa teda stala slobodnou a nezávislou ľudskou bytosťou oprávnenou prevziať opraty života do svojich rúk... Hoci si pestúnov istým spôsobom obľúbila, rozhodla sa kráčať vlastnou cestou. Z peňazí, ktoré na jej bankové konto pravidelne zasielali štátne orgány, si prenajala neveliký byt v centre Sillamäe a rozhodla sa pre štúdium farmácie v hlavnom meste. Popri pravidelnom pendlovaní medzi svojím bydliskom a Tallinnskou univerzitou sa usilovala o obnovenie kontaktov s Mari-Liis. Jej domáci si ju však obľúbili a evidentne žiarlili na pokrvné putá medzi dievčatami... Ich vzájomné styky im teda neboli po vôli, čo Annely ťažko niesla. Aj napriek týmto nástrahám sa však svoju trinásťročnú sestričku usilovala vídať aspoň raz do mesiaca. Pritom jej nikdy nezabudla podarovať retiazku alebo suvení, na ktorý nadabila počas študentských potuliek v Tallinne...

Jej samostatný, no v podstate bludársky život ju postupne priviedol až na pokraj zúfalých depresí. Absentujúca rodinná láska a neustále obavy o zdravie matky, ktorá bola v tom čase umiestnená v štátnom ústave pre choromyselných pacientov a bolo možné navštevovať ju iba zriedkavo, si vyžiadali krutú daň na jej duši. Jej dievčenská myseľ pomaly chradla, až kým sa jedného dňa nerozhodla siahnuť po liekoch na upokojenie. Ani ich medicínsky účinok však nemohol zaplátať osamelé diery v jej srdci... Neutešená vízia osamelosti a depresívne nálady ju prikvačili najmä s príchodom terajšieho adventu. Za jeho bránami na ňu totiž striehli v poradí druhé Vianoce, ktoré mala tráviť v kláštornej samote... Len čo oficiálne dovŕšila tretí semester štúdia na populárnej *Tallinna Ülikool*, čakali ju dva týždne vianočných prázdnin, po ktorých malo nasledovať tradičné skúškové obdobie. A hoci

bola od začiatku najlepšou študentkou celého ročníka, hľbanie nad skriptami pre ňu odrazu stratilo svoje magické čaro. Vášnivo v nej rezonovali spomienky na pokojné chvíle strávené v kruhu prvotnej rodiny. V duchu pred sebou videla všetky dúhové Vianoce, ktoré spoločne strávili za štedrovečerným stolom, na hokejovom ihrisku alebo omáľaním čarodejných báchoriek pri zapálených sviečkach... Keď tieto sladké okamihy konfrontovala s drsnou realitou, pochopila, že jej život sa behom niekoľkých rokov obrátil o čertovských tristošesťdesiat stupňov smerom k labyrintu beznádeje. Okrem toho ju májala spomienka na zosnulého otca. Veď akurát v adventnom čase jej pohľad do kalendára nevdojak pripomenul siedme výročie jeho predčasnej smrti...

Vo svojich devätnástich rokoch (aproppo, nemýlil som sa, bola presne v tom veku, ktorý som jej odhadom prisúdil) sa teda uchýlila k radikálnemu, hoci veľmi pochybnému kroku. Dnes, keď si na trhu zakúpila živú jedličku, aby ju doma v pokoji ozdobila, ju s ňou kroky nepoviedli do prenajatého bytu, ale rovno k železnému mostu nad riekou. Cestou si úchytkom zadovážila hrubé lano a po krátkom váhaní si ním na krk priviazala svoje vianočné bremeno. Zámerom Božej prozreteľnosti však bolo, aby som sa v tom čase motal nablízku a zabránil jej impulzívnemu pokusu o samovraždu...

„Tak, toto je tajomstvo celého môjho príbehu, Kirstjan“, hlesla sotva počuteľne, keď mi bez jediného zaváhania objasnila záhadu svojho nešťastia. „Práve som pred vami veľkodušne odomkla trinástu komnatu života, ktorého priebeh formujú trpké okolnosti. A pevne dúfam, že nesklamete moju dôveru tým, že všetko pri vhodnej príležitosti všetko vytárate do vetra...“

„Toho sa vôbec nemusíte obávať, Annely!“, skríkol som urazene, keďže sa touto nevládnuou pripomienkou dotkla mojej hrdosti. „Nie som nijaký klebetník, ktorého svrbí jazyk, len čo na dakde ulici stretne náhodného priateľa. Nikdy by som sa s batohom vášho trápenia nevybral s kožou na trh... To vám môžem odprisahať na pamiatku nebohého otecka, ktorý mi chýba rovnako ako vy postrádate svojho otca. Rád by som však vedel, či ste pomysleli aj na to, čo by na váš neuvážený skutok povedal Boh...“

Zodvihla hlavu a na okamih mi zmätene pozrela priamo do očí. „Boh...?“, spýtavo zatiahla po krátkej odmlke, ktorá medzi nami zavládla. „Viete, Kirstjan, Boha som v detstve vnímala iba ako imaginárnu vyššiu moc, ktorá nám síce vdýchla život, no ďalej sa o ľudské problémy nezaujíma a ponecháva ich napospas dravému prúdu života... V puberte som ho naivne pokladala za zlomyseľného starčeka sediaceho na streche vesmíru a manipulujúceho s ľuďmi rovnako, akoby to boli iba bezduché figúrky na obrovskej šachovnici sveta. A teraz, v dospelom čase osamelosti, o ňom príliš nepremýšľam. Občas sa ho však tajne spytujem, prečo mi v dvanástich rokoch zobral otecka a neskôr dopustil, aby jej mamička v dôsledku násilného incidentu žila ako nevidomá kalika...“

Nato som ju vzal za ruku a nežne som jej vysvetlil, že aj keď do nášho života občas zavítajú pohromy, Boh nikdy nedovolí, aby nás celkom premohli. Vždy nám ponúka nádej na lepší zajtrajšok a dáva pozor, aby naše zraniteľné lúky nezašliapla diabolská päta... Nezdráhal som sa jej tiež prízvukovať, že nás stvoril aj preto, aby sme si nezištne pomáhali, keď sa na obzore nášho bytia objavia temné chmáry. Nato som jej k nohám hodil priateľskú rukavicu v podobe návrhu, že ju vezmem pod svoje ochranné krídla...

„Veľmi rád na seba prevezmem úlohu vášho dobroditeľa, Annely“, povedal som jej zmierlivo. „Ak mi dovoľíte, aby som sa stal vaším anjelom strážnym, sľubujem vám, že to neofutujete. Dnes večer vás zaveziem k sebe domov, kde sa zoznámite s mojou matkou a mladším bratom Margusom. A nedovolieme vám odísť, kým s nami neoslávite blížiace sa Vianoce... Už nikdy viac nebudete za štedrovečerným stolom vysedávať sama so svojimi spomienkami. Po sviatkoch sa v pokoji pripravíte na univerzitné skúšky a po ich úspešnom absolvovaní sa pustíte do pokračovania svojho štúdia vo štvrtom semestri. Zároveň spolu navštívime vašu matku... Mám dobrého priateľa, ktorý je lekárom a špecializuje sa na mozgové ochorenia aj nervové poruchy. Iste mu nebude proti srsti, keď ho požiadam

o prijatie novej pacientky a jej dôkladné vyšetrenie. Vzhľadom k napredovaniu modernej medicíny je veľmi pravdepodobné, že vašej by vašej matke mohol prinavrátiť zrak... A pokiaľ ide o Mari-Liis, pokúsím sa obmäkčiť jej pestúnov, aby vám dovolili vídať ju tak často, ako len budete chcieť... Hlavu hore! Uvidíte, že vášmu životu spoločnými silami prinavrátíme stratenú príchuť mladosti. O necelé štyri roky z vás bude farmaceutka a ja vám zabezpečím výhodné miesto v našej mestskej lekárni, s ktorou príležitostne spolupracujem a kde ma už dôverne poznajú. Ba čo viac – ak sa budete usilovať, môžete zostať pôsobiť na univerzite. Ženu vašich intelektuálnych kvalít tam nepochybne s radosťou zamestnajú... Nerád by som však zbytočne predbiehal udalosti. Začnime najskôr tým, že vás pozývam na šálku čaju a horúci punč, ktoré aj tento rok už istotne varia na tunajších vianočných trhoch... Súhlasíte?“

Namiesto odpovede sa mi s nadšením vrhla okolo krku, čo bolo neklamným znakom jej súhlasu. Keď ma s vďačnosťou vyobjímala, galantne som ju vzal pod pazuchu. Nato sme zamierili k môjmu autu, ktoré nás malo dopraviť priamo do centra Sillamäe, kde sa na obzore už zďiaľky týčil vianočný stromček impozantných rozmerov... Brehy Narvského zálivu práve obostrel večerný súmrak a pri chôdzi nám do tváre vznešene dul západný vietor. Túžobne som sa obzrel ponad plece, aby som si naposledy vychutnal tento majestátny okamih... Prístav, ktorý sa rozmarne túlil k divým zátokám a ktorý slúžil pre námorné účely a prekládku zbožia, sa práve pohrúžil do adventnej temnoty. V ústach som priam bytostne cítil pachť jeho mlčanlivej atmosféry... Vrhol som kradmý pohľad na svoju spoločníčku. Túžil som jej povedať, že som sa hanebne zamiloval do jej duše, s ktorou ma spája nielen láska k chémii, ale aj vrodené sklony k vyšším cieľom... Na takéto vyznanie mi však zatiaľ chýbala potrebná odvaha a tak som len bezbožne zísal na jej panenskú tvár. Cupitala vedľa mňa rovnako odhodlane ako lev mieriaci do bojovej arény, rozhodnutá čeliť hocíjakým životným prekážkam... A ja som iba tajne dúfal, že kým ich s mojou pomocou prekoná, spoločne opäť navštívime dúhové pobrežie, kde kotvia severné lode.

LENKA KÓŇOVÁ

Ostrov princeznej Elsemarie

Po uzimenej epoche veterného počasia sa napokon nad krajinou rozhostili opatrné lúče predjarného slnka. Zem vyčerpaná od poryvov, úzkostlivo zdvíhala dlane rozpínajúcich sa trsov tráv do každého kúta svetelného jasu. V jej útrobach sa zachovala značná vlhkosť z dávneho pocitu dotykov snehových vločiek. Mŕtve pne, ktoré pokrývali zatrávnenú tvár občas zaplakali živitou, akoby sa chceli prebrať znova k životu.

Rovinaté územie, rozprestierajúce sa za končinami neďalekého kráľovstva, bolo jeho vlastníkom, no väčšmi patrilo do starostlivosti susediaceho lesa, vtáctva a oblohy. Kráľ nemal za povinnosť položiť svoju ctenú nohu na neobrábanú a zarastenú planinu, ktorá neprinášala nijaký úžitok. Po dovŕšení dospelosti jeho jedinej dcéry Elsemarie, dal rozkaz vyrúbať všetky stromy a kríky, ktoré mu z najvyššej veže bránili vo výhlade. Mal v úmysle zastavať celú plochu honosným zámkom práve pre ňu, no z neskoršieho rozprávania kráľových poddaných vysvitlo, že pôda sa z neznámych dôvodov značne podmácala, ba dokonca tvrdili, že priamo v pozemku sa vytvára základ pre budúce jazero. On však týmto rečiam nevenoval pozornosť. Myslel iba na to, ako sa zbaví zbytočnej vody a zničí aj to najposlednejšie torzo zelene, čo sa mu po celé roky pletie do plánov. Nedbal na opakujúce sa, srdcervúce, dcérine slová:

„Nechcem zámok, ale alej plnú košatých stromov, z ktorých budem na jeseň zbierať zrelé plody. Mojm želaním je prechádzať sa v tráve pokropenej rosou a dýchať čerstvú vôňu dreva. Príroda je darom od Boha a ja nechcem aby si ju ničil bezduchými stavbami.“

„Dar od Boha? Elsemarie, nechci ma rozosmiať, veď blúzniš ako tvoja matka. Ste obe rovnaké. Radšej sa choďte pomodliť k tým vašim svätým, aby sa mi podarilo naplniť moje predstavy.“

Po tejto reči mávol rukou a so žiariacimi očami hľadel do hĺby nákresov, pod ktorými sa prehýbal cédrový stôl vo veľkolepej komnate.

Jedného dňa netrpezlivo predstúpil pred vládcu najvyšší a najmúdrejší z radcov s vyjadrením hlbokého smútku v hlase:

„Veličenstvo, dovoľte mi predostrieť vám neblahú skutočnosť, z dôvodu ktorej som vás poctil svojou prítomnosťou. Stavbu zámku nedokážeme uskutočniť, pretože voda sa dostala do značne hlbokých vrstiev zeme, aj keď sme vyvinuli všetko úsilie na odčerpanie. Každým dňom stúpa čoraz vyššie. Nemôžem svojich zamestnancov vystaviť riziku, chápate ma prosím,“ stíšil hlas, pretože zbadal v kráľovej tvári nevýslovne roztrpčenie a zlosť. Hrdý vládca však energicky vstal a s červeňou v tvári zreval:

„Ste neschopní! Veril som vám, investujúc do plánov nadmerné množstvo peňazí a času a vy ste ma zradili!“ Živo v chode gestikuloval a so zdvihnutým prstom hrozivo pretínal vzduch:

„Practe sa preč, vy aj s vašimi zlými správami! Vidím, že to, čo som si zaumienil budem musieť dosiahnuť vlastným pričinením! Nepotrebujem nikoho, no tak už aj! Nepostávajte tu! Von!“ Zdesený radca, akoby prirástol nohami k mramorovej podlahe komnaty. Preľaknutý, po doznení burácajúceho hlasu svojho pána, pobral sa domov a viac ho na hrade už nikto nikdy nevidel.

Svitlo ráno nasledujúceho dňa. Kráľ nepreriekol s rodinou jedného slova. Po obede sa odobral do svojej komnaty a v nej, za zatvorenými dverami premýšľal, čo on samotný zmôže proti sile prírody. Dnes to bolo po prvýkrát, čo v hĺbke svojho vnútra pocítil svoju bezvýznamnosť, navyše v mysli sa mu dookola premietali sny, čo sa mu noc čo noc opakovali:

Prichádzal v nich na to miesto, no žiaden zo stromov nebol zrezaný. Všetky stáli a svojimi korunami sa mocne dotýkali svojho vedľa stojaceho brata. Lístie malo v žiare letného slnka nepredstaviteľný odtieň, ktorý uchvacoval oči. Tráva pod ich kmeňmi bola žiarivo čistá a prečesaná od nedávneho dažďa. Včely sa naháňali po rozkvitnutých kvetoč, boroviciam sa vytvárali nezrelé šišky a prázdne miesta konárom vyplňali vtáacie hniezda. Napriek kráse, ktorá ho nechtiac fascinovala, z vlastného hnevu na seba samého, že sa nechal opantať obyčajným stromoradiť, zodvihol sekeru a začal hlboko do najbližšieho kmeňa. V tej chvíli pocítil ukrutnú bolesť a po rukách, ktorých sa sekera nedotkla, vytiekol teplý prameň čerstvej krvi. Rana na ruke mala presný tvar zárezu do kôry. Každú noc sa sen skončil na tomto mieste. V duchu sa napokon zasmial a pohladil si zdravé dlane:

„Je to obyčajný sen. V každom prípade sa vyberiem na to miesto, ktoré mi nedá spávať už toľký čas. Musím sa tam dnes ísť pozrieť.“

Kráčal už dlhší čas, pretože cesta bola dlhá a on nie najmladší. Topánky z krokodílej kože boli celé zablatené, na hodvábnom plášti sa mu zachytávali suché konáriky z okolo stojaceho malinčia a na vrásčitom čele sa zjavovali kropaje potu, navyše zlatú korunu posiatu diamantmi bohviekde stratil. Stará poľná cestička vychodená od bríčiek a kočiarov, ktorú si pamätal z detských čias, ho priviedla k miestu, kde sa mali uskutočniť staviteľské sny. Steblá tráv mu siahali až po pás, veľikánske rákosie a pálky tvorili hranicu medzi suchou zemou a jazerom. Odhrnul vysoké, napoly uschnuté trstie, brániace vo výhľade. Za odkrytím tejto opony stálo nemalé snaženie, pretože bolo veľmi ťažké. Pred kráľovým zrakom sa naskytol vskutku nevídaný pohľad. Celú plochu, ktorú si pamätal porastenú stromami zaliala voda a neďaleký susediaci les sa odrážal v tej priesvitnej tvári. Rodinky labutí pokojne plávali po hladine s mláďatami, divé kačky sa ponárali do chladnej vody, hladný rybárík krúžil nízko,

tak nízko, až preletel kráľovi ponad hlavu. Musel prižmúriť oči do žiary slnka, aby lepšie uvidel to, čo ho najviac prekvapilo.

V strede jazera sa týčil majestátny strom, ktorý vyrastal z akéhosi maličkého ostrovčeka. Koruna bola dvakrát taká široká než základňa, ktorá ho držala nad vodou. Nechápal, ako môže niečo vyrásť na takom malom kúsku zeme. Je možné, že spleť korene, ponorené bezpochyby celé desaťročia pod vodou, nezhnijú? Zrakom prechádzal od kmeňa po najvyšší konár a znova naspäť. Nedokázal určiť o aký strom sa jedná, sotva spozoroval nepatrný pohyb listov v jemnom vánku. Pri brehu ostrovčeka, sa na hladine rozhojdal malý čln. Až teraz zazrel vo vznešenej korune akýsi pohyb. Nedokázal uveriť tomu, čo vidí. Elsemarie sa s nevýslovnou radosťou, sršajúcou z každej črty tváre a smiechom, ktorého ozvena sa rozliehala po okolí, - v spoločnosti svojich priateľiek, sa práve šplhala zo stromu dole.

„Takže tu trávi všetok voľný čas. Želela si alej stromov, ale ja.. tvrdošíjne som si stál za svojím. Ako sa len hanbím, vidina ešte veľkolepejšieho majetku mi úplne zatienila myseľ,“ povedal si pre seba zarmútený kráľ.

Na tento obraz sa nemohol dostatočne vynadávať. Bez slova stúpil na bezpečnú časť brehu a nedbajúc na drahé oblečenie, sadol si na vlhké okruhlíky a tvár mu potichu zaliali prúdy slz.

Po určitej dobe raz Elsemarie povedala nezvyčajne mlčanlivému kráľovi:

„Otec, viem, že si nás vtedy videl pri javore. Potajomky tam chodievame skoro každý deň. Nezdá sa ti zázračné, že stromy vyplakali život aspoň jednému z nich a ich slzy vytvorili akési hlboké jazero?“ On však na tieto slová neodpovedal, ba hlbšie sa zamyslel.

O niekoľko mesiacov neskôr vydal rozkaz vysadiť v kráľovskej záhrade také isté množstvo stromov, aké celé roky z pýchy a nadradenosti ničil. Teraz pochopil, že stromy sú božím darom priamo z nebies. O ten zázračný, plávajúci na malom ostrove v prostriedku jazera sa začal od prvej chvíle odkedy ho uvidel, zaujímať. Priťahoval ho svojou monumentálnosťou a potom čímisi, čo nedokázal vyjadriť slovami. S láskou sa dotkával zbrázdeného kmeňa, kontroloval mu zdravotný stav, zbieral suché konáre a po búrke, keď sa slnko opieralo do javorových listov svojimi lúčmi - vždy sa vybral na malej loďke k nemu a nechal zabudnuté kvapky dažďa padať na svoju tvár. Sen o ranách na rukách sa mu už nikdy neprisnil.

Dnes kráľovstvo nejestvuje, možno na starých mapách sa občas mihne názov ostrova princeznej Elsemarie. Určite má v týchto chvíľach iné meno aj mocnára, ako vtedy za dávnych čias. Ostrov tajomný, fascinujúci, čarovný, v ktorého srdci bije strom. Akoby vznikol súčasne z viacerých svetov, tohoto a ešte nejakého... božského.

KATARÍNA HOLCOVÁ

Obed

Starostlivo kontrolovala, či je všetko v poriadku. Už dávno nebolo na stole toľko tanierov. Už dávno nebol na stole biely obrus. V dome sa postupne začali ozývať kroky. Z poschodia zbehol čiernovlasý mladý muž. Pohladel pani domu po ramene: „Mami, to je krásna, ako na Vianoce.“

Zo záhrady prišla mladá žena s poskakujúcim dievčatom s kučeravými vláskami, ktoré svietili v slnku dopadajúcim do miestnosti. Záplava vlások sa miešala so záplavou slov, z ktorých sa dalo pochopiť, že ju veľká sestra vzala hore do záhrady, kde je v nádrži na vodu

veľa žiab. Vzápätí vošiel do miestnosti starší muž, usmial sa a sadol si k slávnostnému stolu. Pani domu sa vzdialila do kuchyne. Vrátila sa s misou polievky nasledovaná staršou ženou v dedinskej šatke.

„Predstavte si, že teta Anka nechcela prísť.“

Syn vyskočil, odsunul stoličku a s poctami ako na zámku usádzal starú pani k stolu.

„Anka, však viete, že patríte do rodiny.“

Posledná vošla dôstojná starena celá v čiernom. Vráskavá tvár akoby nepatrila k ráznej energetickej chôdzi. Keď dosadla, pán domu sa prežehnal.

„Pane Bože ďakujeme, že môžeme sedieť zase za jedným stolom a že máme aspoň toto skromné jedlo.“

Rodina sklonila hlavy, v tichu sa každý ponoril do svojich myšlienok.

Začala sa naberať polievka.

„Veď si mohla zarezať aspoň jednu sliepku, keď máme taký slávnostný deň. Kto to kedy videl, takáto voda,“ zachmúrila sa starena.

„Mamička, veď viete, že potrebujeme každé vajíčko.“

Stará pani sa nespokojne zahniezdila na stoličke.

„Kto nevie byť veľkorysý, nemá nakoniec nič.“

Chvíľu ticha konečne prerušila otázka:

„Tak rozprávaj, ako si sa v tých Tatrách mala.“

„Veď som vám celý čas písala“, hovorí ticho staršia dcéra. „Tatry sú krásne, ale nie keď okolo Vás ľudia mrú na tuberkulózu, ktorú tiež máte.“

„Bohu vďaka, že si sa z toho dostala. A je naozaj isté, že sa to nevráti?“

„Nemalo by.“

„Čertiská jedny komunistické, naháňajú mladých po stavbách mládeže, nenakrmia ich, nasťahujú do studených barakov. Miesto štúdia mladí kapú po liečeniach,“ brble starena.

„Veď sa vrátim študovať. Vyzerá to, že ani ten rok nestratím,“ snaží sa ukládať situáciu vnučka.

Chvíľu cinkali lyžice.

„Dali mi prihlášku do strany.“

Rodina zmlkla. Niektorí zdvihli oči smerom k pánovi domu.

„Asi potrebujú, aby som musel poslúchať. Plný úrad pogramotných robotníckych kádrov. Minule som buchol do stola, že ma platia len za osem hodín a že nebudem po nich všetko prepisovať. Samá chyba, hlavu a pätu to nemá, čo napíšu.“

„Dúfam, že si tú prihlášku hneď roztrhal,“ starena ho premerala prísnyim pohľadom.

„Vyhrádzajú sa, že deti vyhodia zo školy.“

„No a čo? Veď sa pretlčú aj bez škôl, pravda,“ otočila sa na dvoch mladých.

Tí sklopili oči.

„Mama, vy ste hneď zo všetkým hotová, to nie je tak jednoduché.“

Anka si dobre všimla tieň v očiach obidvoch mladých. Ako dobre ich pozná. Opatrovala ich skoro od narodenia. Dom, dve deti rok po sebe, záhradka, sliepky, králiky, prasa. A k tomu sa patrí pozvať na kávu, či na obed doktora, lekárnik, učiteľa, pána farára. Žena notára by mala mať dievča na výpomoc. Tak jej našli Anku, mamka jej umrela, starká sa už o ňu nevládala starať. Anka bola vďačná, veď ju mladá pani prijala skoro ako sestru. Prišla vojna, Anka si nenašla muža. Potom sa zmenil režim. Pani na výpomoc bola zakázaná. Tak si ju nechali u seba ako vzdialenú príbuznú. Už dospelé deti ju stále milovali.

„Sú šikovní, záleží im na štúdiách,“ nezdržala sa Anka.

Rozhostilo sa ticho. Rodina dojedla polievku, mama rodiny pozbierala taniere a doniesla mrkvový prívarok s volskými okami.

Starena zhnusene nazrela do hrncov.

„Ste bojkovia. Nič neviete veľkoryso obetovať. Sliepku na slávnostný obed. Nejaké štúdia, radšej sa zapletiete s čertom.“

Syn sa prestával ovládať. Triasli sa mu ruky.

„Mama, daj nám pokoj. Bohatli ste za vojny na erárnych dodávkach. O nič ste nemali núdzu. Boli ste vážení. Ale otec nebol šťastný. Stále pochyboval, či je dobre podporovať režim. Zabila si ho. Utrápila.“

„Mlč!“

„Nebudem mlčať. Mala si so mnou niekedy súciť? Chápeš, v čom som. Chorá dcéra, syn, ktorého možno aj tak vyhodia zo školy, lebo jednému súdruhovi sa nepáči, že je syn notára. Ja sa musím rozhodnúť, ale nie za seba, za deti. A ešte naša malá dcéruška, čo ju čaká v tejto dobe? Nemáš slovo súcitu, pochopenia, utrápiš aj nás.“

Ticho sa dalo krájať. Pani domu vytryskli slzy. Tak sa tešila na tento obed, tak ho chystala.

Anka vstala, pohladkala ju po hlave.

„A ešte tu kŕmite ďalší krk.“

Syn vstal, na krku mu navierala žila.

„Mama, daj pokoj. Anka bola vždy ako člen rodiny, bez nej by sme si neporadili. Ty si nikdy nepomohla.“

„Ešte budeš tie slová ľutovať. Kto si takto neváži vlastnú mater, ten nedopadne dobre.“

Starena sa zdvihla a bez slova odkráčala. Sedeli vo veľkej izbe, začalo sa stmievať, Anka doniesla karafu vody s ríbezľovým sirupom.

Najmenšia dcérka pobiehala od jedného k druhému a pred každým vyložila obsah školskej tašky. Ústočká sa jej nezastavili. Musela sa pochváliť, čo všetko so staršou sestrou dnes nakúpili.

„Myslíte, že budem mať najkrajšiu tašku zo všetkých.“

Všetci sa usmievali na nádejnú školáčku.

„Načo si povyhadzovala toľko peňazí za také sprostosti, veď by jej stačila aj obyčajná taška.“

„Veď vidíte, akú má radosť. A teraz, keď máme aj môj plat, tak prečo by sme jej radosť neurobili,“ bráni sa staršia sestra.

„Hlavne nám porozprávaj, ako sa ti v novej robote páči,“ pýta sa Anka.

„Všetci sú ku mne milí, ale ešte ma čaká dlhá cesta, aby som bola ako starý pán lekárnik. Ten sa iba pozrie na nejakú vyrážku, odbehne dozadu do lekárne, o chvíľku príbehne s nejakou namiešanou masťou. A za týždeň príde pacient bez vyrážky. Neviem pochopiť, ako to dokáže, to nás na tej univerzite nenaučili.“

„Však aj ty sa naučíš.“

Už bola tma, keď prišiel otec. Celý bledý si sadal stolu a hneď vyťahoval z aktovky papiere.

„Imro, pod' sa najesť a papiere už dnes nechaj.“

„Veď vieš, že musím, nemôžem neurobiť, nemôžem neposlúchnuť, stranícka disciplína, ešte by Vladka vyhodili aj z tej druhej školy.“

„Ale veď ste mi hovorili, že už je teraz robotnícky káder, čo je vo fabrike a študuje diaľkovo za inžiniera, už nie je notársky synček.“

„Ja už ničomu neverím, nevieš, komu sa znepáčiš.“

„Pod' sa aspoň najesť.“

Zjedol polievku, čo mu žena priniesla. Všetci sa rozišli spať, len otec tam stále sedel nad papiermi. Žena tíško vkĺzla do izby.

„Imro, pod' spať, utrápiš sa. Možno mala vtedy mama pravdu, aby si im to nepodpisoval.“

„Mamu mi nespomínaj, netuší, čo sa tam deje.“

„Nikto netušíme, vraj pátrov jezuitov niekde odviekli.“

„Už sa aj medzi sebou štekajú. Z nášho úradu už dvoch svojich zavreli, aspoň sa tak šušká.“

„A mama si stále žije vo svojom svete. Myslí si, že je bohvieaká hrdinka, keď sa tajným pred kostolom palicou vyhráza.“

Bol piatok, dnes aj otec prišiel z úradu tak, že si stihol so všetkými sadnúť k večeri.
 „Oco, oco, ja už môžem písať perom. Medzi prvými mi to súdružka učiteľka dovolila.“
 „Ja som vedel, že si moje šikovné dievčatko.“
 „Pani učiteľka, žiadna súdružka.“
 „Mama, nepleť dieťaťu hlavu. Tvoj svet skončil, teraz je iný, a ona v ňom musí žiť, či sa nám to páči, či nie.“
 „Ak sa im budete všetci takto do rite pchať, tak tu budú naveky.“
 Z radostnej nálady zase bolo len mlčanie.
 „Keď som bola malá, ešte za Maďarov, tak som sa dala radšej po rukách zbiť, ale hovorili sme cez prestávky slovensky. A otec sa ma chodil do školy zastat', nakričal na učiteľa, keď videl moje dobité ruky. A ty, bojíš sa ich. Hanbím sa za teba.“
 Syn sa otočil na matku, chcel vstať a niečo povedať, ale miesto toho sa zosunul na zem. Začalo pobiehanie, syn vybehol pre doktora.
 „Mŕtvica, neviem, či ho ešte rozchodíte. Ale verme v Pána, zázraky sa stávajú.“
 Deti aj s mamou poplakávali:
 „Veď je ešte mladý.“
 Starena pri tom všetkom hemžení sedela nepohnute za stolom, nad ktorým ešte visela jej posledná výčitka.
 Na opatrovanie ochrnutého im známi našli sestru alžbetínku. Vyzliekla habit, prijala miesto ošetrovateľky na psychiatrii a ráno a večer po robote ešte išla pomôcť, kde bolo treba.
 „Nechcem vás zarmucovať, ale verme v Pána, že on najlepšie vie, prečo si ho už chce zobrať.“
 Žene sa po tvári kotúlali slzy.
 „Uvidíme, ako dlho si ho tu ešte Pán nechá, ale mali by ste vedieť, že už to asi nebude trvať dlho.“
 Až jeden deň vošla do izby s chorým.
 „Imro!“
 Bolestný výkrik preťal dom. Všetci sa zbehli do izby.
 Sestra odriekala modlitbu, ostatní za ňou. Zatlačila mŕtvemu oči.
 „Musíme ho obliecť na poslednú cestu. Prineste šaty.“
 Do vzlykov sa ozvali pravidelné nárazy palice. Starena vošla do izby.
 „Nechajte ma s ním samú.“
 Vyšli von, cez sklenené dvere videli ako si k nemu sadá, vyzeralo to, ako by si brala jeho hlavu do lona. Tvár jej skamenela.
 „Skoro ako pieta, ubolená matka a mŕtvy syn.“
 „Ale toto je nejaká čudná pieta.“
 „Ako celá táto doba.“

PETRA MARUŠKANIČOVÁ

Ako farár naučil chlapov z dediny do kostola chodiť

„Mne sa nechce ísť do kostola!“ vykrikuje vnúčik Janko a naďalej sa snaží ujsť starkej, ktorá ho naháňa, aby mu obliekla nohavice, „nejdem! Nejdem a nejdem!“ Znova vykrikuje a ujde starkej spod rúk. Zadychčaná starká sa zastaví. Má už predsa svoje roky a je riadne zadychčaná. Rozhodne sa preto, že na vnúčika pôjde múdro.

„Ach jaj, dieťa moje," vzdychne si a zvalí sa na kreslo, „pripomínaš mi chlapov z našej dediny. Taktiež sa im veľmi nechcelo chodiť do kostola."

Janko sa po počutí starkiných slov zastaví. Cíti, že sa mu chystá rozpovedať príbeh a Janko má rád príbehy. Sadne si bližšie k starkej a pozorne počúva. Ona sa iba pousmeje a dá sa do rozprávania: Za kopcami v malej doline ležala dedina. V strede tej dediny sa vynímal kostol svätého Jána. Dedina bola známa aj tým, že ju každý rok navštevoval nový farár. Dôvodom bolo to, že farárov nebavilo slúžiť omše v ľudoprázdnom kostole. Do kostola totiž chodili stále iba dievky a ženy, ktorých v dedine veľmi veľa nebolo. Chlapi sa vždy zastavili pred múrom do kostola, tam sa zhovárali a najmä fajčili. Keď baby vstupovali do kostola, vždy zacítili nepríjemnú vôňu cigaretového dymu.

Deň kedy mal do dediny prísť ďalší nový farár, dievky nevnímali veľmi pozitívne. Väčšina vedela, ako to skončí.

„Nezvykajte si naňho dievčence," povedala v tú slnečnú nedeľu baba Kunacová, bola najstaršia z dediny, „dlho sa tu nezdrží."

„To nemáte ako vedieť," povedala vtedy ešte nie Jankova starká, „celý rok som sa modlila, aby to s týmto farárom konečne vyšlo. Necháme to v božích rukách." Prežehnala sa a zopala ruky.

„Len aby si potom nebola sklamaná Hanča," baba Kunacová vošla do kostola a zvyšok dievčat za ňou. Posadali si do lavíc a keď začuli zvon, pred oltár sa postavil nový farár. Bol starší a milo sa usmieval.

„Pochválený buď Ježiš Kristus," začal omšu, „som váš nový farár a volám sa Milan Ližka. Ako to, že je vás tu tak málo?"

Dievčence túto otázku čakali i sa hneď jedna ozvala: „Vonku kúria." „A prečo sú vonku, keď pobožnosť sa koná vnútri. Vari sa boja, že na nich spadne kostol?" zasmial sa farár.

Ženy ostali ticho, a preto sa Ližka rozhodol túto situáciu vyriešiť sám. Nakázal prítomným, aby počkali a sám sa vybral von za chlapmi. Keď ich videl pred múrom kostola, zastavil sa pri nich. Videl, že fajčia, tak ako povedala žena, preto sa rozhodol ísť na nich múdro. „Pochválený, dali by ste mi jednu cigaretu?" spýtal sa chlapov.

Zmätené sa naňho pozreli, lebo nečakali, že sa ich duchovný niečo také spýta. Jeden vytiahol cigaretu i mu ju zapálil. Pár okamihov tam postával s nimi a kúril, rozprával sa s nimi o živote a o Bohu. Hanča zvedavo vykukovala z božieho chrámu. Pomyslela si, že chlapi majú na farára taký zlý vplyv, že už ani on na vlastnú bohoslužbu nepôjde. Farár dokúril cigaretu a zašliapol ju.

„Dobre, všetci chlapi dokúric a hybajte do kostola," prehlásil farár i sa vybral späť do kostola. Všetci muži, ktorí doteraz stále postávali pred múrom, zašliapli svoje cigarety a vybrali sa za farárom do kostola. Kostol sa za chvíľočku naplnil tak, že si všetci ani neposadali. Ližka odslúžil svoju prvú omšu v dedine a dokonca v nej ostal. Každú nedeľu pred omšou chvíľu pokúril s chlapmi a potom ich nahnal do kostola.

Hanča sa usmiala na babu Kunacovú a povedala: „Pracuje múdro, nie tvrdo."

„Vidíš Janko? Vďaka múdrosti pána farára od vtedy chodila celá dedina do kostola. Aj po smrti pána farára Ližku," povie starká zaujatému Jankovi. Ten sa okamžite postaví a vezme si nohavice od starej mami. Navlečie si ich na seba a v detskej nevinnosti prehlási: „Tiež budem taký múdry a stanem sa farárom!"

Babka ho chyť za jeho malú rúčku a spoločne sa vydajú na cestu do kostola.

Cesta ku kalvárii

Dej nasledujúceho príbehu spadá do obdobia pred viac ako štvrtstoročím. Napriek tomu ho mám v živej pamäti.

Služobné povinnosti ma zaviedli do mesta, ktoré je známe svojím pekným okolím. Po vybavení pracovných záležitostí som sa rozhodol pre prechádzku a namieril som si to za mesto, lebo do odchodu autobusu bolo dosť času. Starou cestou som sa vybral na dominantný kopec nad mestom. Za poslednými domami cestu lemovali mohutné lipy, v korunách ktorých švitorili vtáčiky povzbudené prvými hrejivými lúčmi jarného slnka. Všade navôkol bolo vidieť a cítiť pulz prírody prebúdžajúci sa k novému životu. Tu zo zeme začínali vykukovať prvé stebľá trávičky, tam akoby bojazlivo otvárali svoje púčiky prvé jarné kvietky. Všetko toto mi dodávalo zvláštny pocit vnútornej pohody a pokoja, ktorý môže človek precítiť hádam len po drsnej zime. Takmer každý poznáme tieto pocity a máme ich radi, ako jar, ku ktorej neodmysliteľne patria.

Kráčajúc s týmito úvahami zazrel som pred sebou ošarpaný murovaný stĺp na kraji cesty. Až keď som prišiel bližšie, zistil som, že bol kedysi oltárikom. Uvedomil som si, že kráčam po ceste ku kalvárii. Z oltárika bola len ruina spôsobená vandalizmom. Sklo na okienku rozbité, maľby oškriabané a sošky tam už neboli. A tak som kráčať hore do kopčeka a moje príjemné pocity a povznesené úvahy boli narušené a vystriedali ich iné – opačné. Prišiel som k ďalšiemu bývalému oltáriku a k ďalšiemu. A všetky boli rovnaké. Stáli tu ako nemí svedkovia, žalobcovia doby, ľudí a kultúry ľudského ducha. Pri každom som mal akýsi pocit spoluviny a hanby, že aj ja som členom tej spoločnosti, ktorá si síce hovorí vysoko kultúrna, ale jedným zo svedectiev tejto kultúry je aj vandalizmus, ktorý som videl a ľahostajnosť štátnej moci a okolia k nemu. Tak z toho, čo kedysi vytvorili šikovné ľudské ruky a um, ľudská zloba urobila toto. Zo stánkov, ktoré boli ozdobou svojho okolia a miestom pre pookriatie, povzbudenie ľudského ducha a tela, na ceste ku kalvárii, ktorá je vlastne symbolom životnej púte človeka, ostali len tieto ošarpané stĺpy narúšajúce harmóniu okolitej prírody. Zdalo sa mi, že som vytriezvel z predošlých povznesených úvah postavený zoči-voči reálnej skutočnosti.

Za poslednou zákrutou sa už črtal cieľ cesty – kaplnka kalvárie. Na môj údiv vyzerala navonok a z diaľky ešte pomerne zachovaná. Nádvorie ohradené pevným múrikom, len kde-tu preboreným, so starobylou železnou bránou. V duchu som dúfal, že snád' bude vnútri udržiavaná, veď je to predsa kultúrno-historická pamiatka, starostlivosti o ktoré sa vraj v dnešnej dobe vynakladá značné úsilie a prostriedky. A predsa sa dá aj účinnejšie chrániť, má mocnú bránu a dvere. Kráčať som s touto nádejou k nádvoriu. Pod kopcom tlmeným hukotom pulzoval život mesta. Pred bránou sedela skupinka veselých mladých ľudí a pozerali sa na mesto. Železná brána nebola zamknutá, nuž som vošiel na nádvorie. Soche svätca na nádvorí chýbala „len“ pôvodne vztýčená pravá ruka od lakťa. Inak bolo ako sa aj zvonka zdalo pomerne zachovalé. Podišiel som k poodchýleným dverám kaplnky a nazrel som do vnútra. Priam som skamenel hrôzou. To, čo som videl, bol obraz spustošenia, na popísanie ktorého ťažko nájsť vhodné slová. Od podlahy po strop všetko zdemolované, rozrúcané. Namiesto dlaždíc bol na podlahe len betónový podklad, po ktorom boli rozhádzané kusy muriva a rozštiepané dosky, ktoré možno boli pôvodne súčasťou teraz zdemolovaného oltára, alebo obrazov. V kútoch stopy po výkaloch, ktoré nepríjemne zapáchali. Proste obraz hrôzy. Moje nedávne – ako sa ukázalo – idealistické predstavy boli znovu uzemnené nepríjemnou realitou. Viac-menej som sa musel donútiť, aby som vošiel dovnútra, aby som si toto „dielo“ úpadku

ľudskej morálky a kultúry pozrel zblízka. Stál som tam vytriezvený z naivity a zdesený som sa obzeral okolo, čoho všetkého je schopný človek, ak ten kto toto urobil, si pomenovanie človek zaslúži. Snažil som sa porovnať pocity, ktoré som mal s tými, ktoré som nachádzal v dôstojne udržiavaných kostoloch a kaplnkách. Aký to priepastný rozdiel. Táto prázdnota a úzkosť tu, s pokojom a hlbokým precítením bytia v chráme. Napadlo mi, že takto akosi je to tiež s nami – ľuďmi. Aj človek je vlastne chrám Boží. V našom vnútri tiež zavládne rozvrátenosť a nepokoj, keď vášne, zloba a iné neresti vypudia Boha, Boží zákon a skutočné hodnoty. Navonok sa snažíme zachovať si „fazónu“ pred svetom – postavenie, majetok. Ale čo naše vnútro, náš duchovný život? Mnohokrát sa veru podobá tomuto neporiadku. Ešte raz som sa obzrel okolo seba. Žeby to bolo s nami až také zlé? Žiaľ, asi áno. Kladiem si otázku, čo k tomu vedie. A spomenul som si na cestu, ktorou som kráčal pred chvíľou. Áno. Neúcta k tradičným hodnotám tolerovaná, alebo priam pestovaná, vtedajšou štátnou ideológiou vedie najprv k ničeniu „malých“ hodnôt – oltárikov a nakoniec aj k zničeniu chrámu. Koľkí kráčame podobnou cestou a dopúšťame sa tých „malých“ priestupkov, ktoré nikomu nevadia a stali sa takmer bežnou súčasťou, ba priam moderným trendom, každodenného života, pod zámienkou osobnej slobody? Uvedomujeme si pritom, kam vlastne kráčame, keď šliapeme po tisícročiami overených hodnotách? Porovnávame, čo získame a čo strácame? Sme si vedomí, že týmto zničíme aj seba – duchovne a telesne? Asi nie, lebo inak by sme to nerobili. A čo tí, ktorí prídu po nás do takto rozvráteného prostredia a hodnôt? Považujú ho za súčasť života a väčšinou sú k nemu ľahostajní – ako bezstarostná skupinka mladých pred kaplnkou. A to je ďalší zločin, ktorého sa nezodpovedným správaním, respektíve jeho toleranciou dopúšťame.

Doslov

Príbeh a úvahu som napísal v 80-tych rokoch minulého storočia, inšpirovaný skutočným stavom banskobystrickej kalvárie v tom období. V súčasnosti je kalvária aj vďaka zmene spoločensko-politických pomerov zrenovovaná. Opis kalvárie reálne zodpovedá jej vtedajšiemu stavu a postoju spoločnosti a verejných inštitúcií k ochrane takýchto kultúrno-historických hodnôt. Ako uvedené spoločensko-politické zmeny prispeli ku skvalitneniu nášho duchovného života, si musíme odpovedať každý sám. Pri pohľade na súčasné dianie a hodnotovú orientáciu spoločnosti však mám obavy, že k viditeľným pozitívnym zmenám v tejto oblasti nedochádza. Možno skôr opačne. „Renovácia“ duchovných hodnôt je síce v porovnaní s materiálnymi finančne menej náročná, zato však vyžaduje viac času a aj osobného úsilia, ktoré sme pre „niečo nehmotné“ nie vždy ochotní obetovať. Úvahy v závere sú asi stále aktuálne.

[KONIEC]

Čertík a jeho koniec škodoradosti

Bol raz jeden čertík, ktorý žil veľmi, veľmi ďaleko od nás. Nežil dokonca ani v pekle. Žil s rodičmi v jednom činžiaku. Volal sa Hujajá. Volal sa tak preto, lebo mu rodičia zabudli dať meno. Rozhodli sa opýtať doktora. Ten chvíľu premýšľal, odrazu mu zazvonilo slúchatko v uchu. Jasné, že to rodičia nepočuli. Doktor sa len otočil a niečo si zapisoval. Zrazu vykrikol: „Holalá!“ Keďže bol skrčený a k rodičom otočený chrbtom, počuli, že hovorí „hujajá“. Tak sa k nemu dostalo meno Hujajá. No čo sa dalo robiť!

Malý Hujajá sa v školočerte (teda v škole ako je u nás), stratil v lese na výlete. Uprostred lesa sa prepadol pod zem. Tam ho našiel roztomilý škriatok Fernando. Fernando vychovával Hujajá úplne zle. Hovoril mu, že dobré skutky sú zlé skutky a že zlé skutky sú dobré skutky. Čertík mu v dospelosti jeho snahu o výchovu moc neoplatil. Ukradol mu všetky zlaté dukáty čo mal. Stal by sa z neho boháč, ale nevedel, aká je ich hodnota. Myslel si, že sú to len obyčajné zlaté gombíky. Preto si za všetky dukáty (teda ako si myslel gombíky), chcel kúpiť chatrč. Vyhľadal si adresu jedného bohatého pána, ktorý zarábala na predávaní hotových luxusných domov. „Haló, kto je za dverami?“ opýtal sa boháč, keď čertík klopal na jeho luxusné dvere. „No predsa ja!“ vykrikol veľmi nezdvorilo Hujajá. „Ktože, ja? Ja boháč mám dvojníka?“ „ale prďľajs, ty hlava maková“, to som ja, čert Hujajá najlepšejší!“. „Ty si ten čert z reklamy na cereálie?“ Hujajá vedel, že by sa nemal prezradiť ako naozajstný čert, tak povedal: „Áno to som ja, ten z reklamy“. „Dobre tak pod' ďalej, dvere sú otvorené.“ „Chcel by som si u Vás kúpiť dom za tieto zlaté gombíky,“ hneď ako to doriekol, vošiel Hujajá dovnútra. Boháč sa trochu zľakol, keďže vyzeral ako skutočný čert, čo naozaj aj bol, ale nedal to na sebe poznať. V duchu si povedal: „to by bola potupa zľaknúť sa takého maskota od cereálií.“ „Takže aký dom máš na mysli?“ Odmlčal sa boháč. „Málo luxusný, dobre luxusný alebo veľmi, veľmi luxusný?“ „Mám záujem o veľmi málo luxusný, pretože nemám peniaze, len tieto zlaté gombíky.“ Ukázal Hujajá na hrniec so zlatými dukátmi. Boháč využil toho, že nevie akú majú hodnotu, tak povedal: „za toto by si nekúpil, teda ani nevymenil ani domček pre trpaslíka, ale dobre.“ Predám ti ju pod jednou podmienkou: „budeš mi platiť nájom!“ vykrikol sebecky boháč. Čertík ho ani nepočúval, lebo sníval o novom krásnom domove, čo nebude smrdieť ako hlina a zdochnuté dážďovky a krtkovia. „Platí?“ - prerušil jeho snívanie boháč. „Áno, áno platí, peniaz sa ti tratí“, povedal v polosne Hujajá bezhlavo.

Až nastal ten očakávaný deň. Boháčovi sluhovia odviekli čertíka k jeho novému domovu. Čertík vykročil rezko, no hneď pri dverách sa zastavil. „K-k-k-kostol?“ - vykrikol zdesene Hujajá. „Áno-áno kostol. No a čo? Chceš aby náš pán ponuku na dom zrušil?“ Pohrozili mu sluhovia. „No lepšie ako nič, aj chatrč rovno za kostolom“, povedal si v duchu Hujajá. Sluhovia nechceli strácať čas, tak otvorili dvere a čertíka do chatrče strčili násilím. „Tak sa tu maj“, posmešne sa zasmiali sluhovia. Čertík chcel vyraziť dvere a sluhom sa diabolsky pomstiť, keď tu zrazu niečo urobilo diery do strechy. Cez diery vošla veľká ruka. Čertíka oslnilo veľmi žiarivé svetlo. Prv, než sa stihol spamätať, ruka už ho mala zovretého v hrsti. Niekde zhora začul hlas: „Toto je za tvoje zlé skutky a škody na tejto zemi.“ Ruka ho odhodila kdesi ďaleko do vzduchu veľkou rýchlosťou. Doteraz čertík sviští vzduchom a určite si už obzrel z tej výšky aj veľkánsky Jupiter. Od tej doby ho už nikto nikdy nevidel. Možno raz spadne a dopadne na našu Zem. Už zase...

Strigôň a vlastná vymyslená modlitba

Bol raz jeden strigôň, ktorý neznášal modlitby. Keď sa ľudia v jeho končinách modlili, vždy na konci modlitby povedali: „a okrem môjho, prosím, nech strigôň zmizne!“. Strigôň časom začal blednúť, scvrkávalo a strácalo sa mu telo. Bol už z toho taký nervózny, že to už nemohol ďalej znášať. „To sa nedá vydržať! Celé roky tu už blednem viac ako dedkova brada a tá už je teda veľmi bledá“, zlostil sa raz podvečer strigôň. „Škoda, že nemám vo fľaši vlastnú vymyslenú modlitbu, ktorá by nedávala ani trošku zmysel. „Tie nezmyselné na mňa nefungujú, ale naopak ma posilňujú“, nariekal strigôň. No zrazu počuje ďalšiu večernú modlitbu. Už si aj v duchu pomyslel, že sa jeho diabolské plány navždy skončili. Ale mylil sa. Táto modlitba mu znela tak nejako podivne. Na začiatku sa neprežehnalo a na Boha sa ani nespomínalo. „To bude nejaká nová, vymyslená a dúfam, že aj nezmyselná“, potešil sa strigôň. Hneď bezhlavo vybehol z chalupy ešte v nočnej košeli. V tom tichu bolo dokonca počuť, ako strigôň tľapoce bosými nohami po mokrej tráve. Stihol ešte uchmatnúť jednu fľašu od kompótu a hor sa na lov modlitieb! Beží, beží rýchlo k oknu ale nič nechytí. Až potom mu to došlo. „Ako ja môžem chytať modlitby do fľaše?“ Smutný strigôň sa vrátil do chalupy. Vtedy mu skočil do hlavy nápad. „Ja si vymyslím vlastnú vymyslenú modlitbu a všetkých strigôňov na celom svete zachránim od tejto modliacej choroby“. Strigôň dlho predlho dumať až vymyslel jednu celkom peknú a dopletenú modlitbu: „Môj Ježíšku kožíšku, chráň ma prosím pred ľudským Bohom. Lež pri mne, či vlastne bež, nech sa mi plán podarí. To nie je všetko a splň mi môj plán. Vôbec Ti neďakujem. Ďakujem“. Hneď ako tu modlitbu doriekol pred krížom, začala sa mu triasť celá chalupa. „Toto je ten pocit mocnej sily?“ Radoval sa a vyskakoval meter do výšky strigôň. Stalo sa však niečo nečakané. Z ničoho nič sa začal pomaličky zmenšovať. Keď už bol malý ako guľôčka na ruženci, oslepilo ho náhle mocné svetlo...Bum! Guľôčka s veľkým rachotom praskla a strigôň navždy zmizol v oblaku čierneho prachu. To zobudilo všetkých ľudí v dedinke. Keď sa pozreli na oblohu, uvedomili si, že ten diabol je konečne preč. Všetci dedinčania začali oslavovať, výskať, spievať a možno oslavujú a modlia sa dodnes. Takto sa skončilo jedno malé víťazstvo nad veľkou temnotou.

OBSAH

Zápisnica z vyhodnotenia Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby
v kategóriách poézia a próza Jurinova jeseň 2023

Cena Jána Harantu

Sestra Mária Bonaventúra (Terézia Šmidová), OSF: Čudná doba (ne)ľudská; Nad hrobom matky; Naposledy...; Pre pocit všemocí; Cestu do neba; Prví sme na rane; Trvalý výkrik

Cena Pavla Hrtusa Jurinu v kategórii Poézia

Ondrej Šály: Stopy; Popamäti; Čakanie; Snaha

Lenka Kóňová: Ochranca; V nemom úžase; Želanie

Anna Lažová: Hriech a kríž; Deň ako každý iný; Bezradnosť; ***

Čestné uznanie v kategórii Poézia

Janka Bojňanská: Domov; Plynutie; Poznanie; Rozpor

Michal Dušička: Cudziniec; -; Význam

Edita Ďurčová: Nad obzorom

Michal Šimon Hradský: najkrajšie úsmevy; tichá ceruzka; Tichý plač; Kána

Mária Krajčová: Pavlov závod

Darina Milčová: Kedy sa zrodí báseň?; Úsmev

Petra Pekarovič Oravcová: Rána; Ako kamene na ceste; V nádeji

Júlia Rakovská: Keď príde zima; Keby som videl

Cena Pavla Hrtusa Jurinu v kategórii Próza

Jozef Páleník: Rozlúčka; Upratovanie

Jana Belková: Pokora nad zlato; Najkrajší darček

Jozef Kottra st.: Aká je naša viera; Krížová cesta môjho života

Čestné uznanie v kategórii Próza

Mária Ivančíková: Mier je krehká lavička...

Matúš Červienka: Stretnutie

Edita Ďurčová: Mlčanie anjelov

Judita Ďurčová: Kde kotvia severné lode

Lenka Kóňová: Ostrov princeznej Elsemarie

Katarína Holcová: Obed

Petra Maruškaníčová: Ako farár naučil chlapov z dediny do kostola chodiť

Juraj Tuhársky: Cesta ku kalvárii

Daniela Turiaková: Čertík a jeho koniec škodoradosti; Strigôň a vlastná vymyslená modlitba

**Z verejných zdrojov podporil a hlavným partnerom podujatia je
Fond na podporu umenia.
Podujatie finančne podporil Žilinský samosprávny kraj.**

Hlavní organizátori: Žilinský samosprávny kraj, Kysucká knižnica v Čadci,
Mesto Turzovka, Obec Klokočov

Partneri: Mesto Čadca, Dom kultúry v Čadci

Názov: **JURINOVA JESEŇ 2023**
Zborník vybraných prác
Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby

Texty uvedené v zborníku neprešli jazykovou úpravou.

Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej
pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Zodp. redaktor: Katarína Borisová,
riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci

Zostavili: Helena Pagáčová, Lívia Mikovčáková

Tlač: Jozef Pagáč s.r.o.

Náklad: 200 ks

Rok vydania: 2023

ISBN: 978-80-88708-85-8

EAN: 9788088708858